GEKLIBENE VERK

H. Leivick

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

ה. לייוויק

באַנקראָט

דראַמע אין דריי אַקטן, און פיר בילדער

1927

ווילנער פאַרלאַג פון ב. קלעצקין

PRINTED IN POLAND

H. Lejwik — Bankrot (Dramat).

Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno.

אויפפירן אויף דער בינע

און דער ערלויבעניש פון אווטאָר — פאָרוואָרט.

פערזאָנען:

אורי

קיי — זיין פרוי.

לוריאָ — דאַנ'ס א חבר.

די אַלטע — דאַנ'ס מאַמע, גאָר וואָס געקומען קיין אמעריקע.

סאָפיע — וואוינט אין שטוב ביי די דאַנ'ס.

דער אָנקעל.

די טאַנטע.

דער ברודער.

די שוועגערן.

ערשטער קאָזין.

צווייטער קאָזין.

ערשטע שכנה.

צווייטע שכנה.

דריטע שכנה.

ערשטער שכן.

צווייטער שכן.

א פעדלער.

אַנ'אַלטער איד מיט אַ שטעקן.

אַנ'אַלטע אידענע.

צווי פּאָליסליים.

צווי אַמבולאַנס דאָקטוירים.

אַ בחור'ל.

אַ בחור.

אַ מאַן.

און נאָך מענשן פון גאַס.

קומט פאָר אין ניו יאָרק.

ערשטער אקט

אין עס־צימער. ביים פענסטער א הויכע ראבער־וואזאנע; א סך בלעטער זענען געל און האלטן ביים אראפפאלן. לינקס אין ווינקל, א שאנק ביכער, לעבן אים אן אלטמאדישער זייגער מיט א לאנגען פערפענדיקל און שווערע וואג איינגעפאסט אין א הילצערנעם קאסטן. א דיוואן מיט אן אלטן ליילעך איבערגע־שפרייט. רעכטס א טיר צו דעם צימער פון דער אלטער מאמען. דערביי דער ארויסגאנג אין א קליינ׳ם האל און קיך: לינקס — צוויי טירן און נאך צוויי חדרים. דאס הויז איז צוגעקליבן ארעם, אבער מיט געשמאק.

ווינטער. אוונט. קאלט. עס ברענט א טונקעלער גאז. איבער די ווענט אומהיימלעכע שאטנס.

[illegible] — א פרוי פון א יאר דרייסיק, מיט א פנים פון אייסגע־צערטער שיינקייט. זוכט מיט אלע מיטלען צו באהאלטן דאס ארעמקייט פון אירע קליידער. זי שטייט ביים פענסטער און קוקט מיט אומעט אויף די שויבן וואס פארציען זיך מיט פראסט.

אודרי דאנס מאמע — אן אלטע ייִדענע, נאענט פון זיבעציק געבויגן, האלט זיך קוים אויף די פיס, גייט ארום הין און צוריק, צום קיך און פון מורמלט עפעס שטענדיק פאר זיך, אז מען הערט ניט וואס.

סאפיע — א יונג מיידל זיצט איבערגעבויגן איבער א בוך.

דער אנקל — א מענטש פון א יאר פינף און פערציק; אמע־ריקאניש. א שארפער ענערגישער פנים, וואס גייט איבער אין בייזקייט:

ווען דער פארהאנג הייבט זיך אויף דערפילט מען, אז צווישן די מענטשן איז אנגעגאנגען א שווערער, ניט אנגענעמער געשפרעך. דער אנקל זיצט ביים טיש מיטן פנים געווענדט אן א זייט, דרייט מיטן האנט דעם הארטן הוט — אלע שווייגן

אַלטע

צו ריי

אָבער איך מעג דאָך וויסן, טאָכטער.

ריי

ניט אָפּקערנדיק זיך פון די שייבן

איך זאָג דאָך אייך, ס'איז גאָר נישט. שוויגער.

אַלטע

עפּעס הער איך דאָך דער אָנקל ביידערט זיך... עפּעס מיט אורילען?

אָנקל

ווי צו זיך אַליין

יאָ, מיט אורילען, מיט אורילען.

אַלטע

צו סאָפּין

מען דערציילט מיר ניט, מען באַהאַלט פון מיר..

ריי

אַז ס'איז ניט נויטיק... גייט אָפּ אָן אַ זייט און מורמלט און אורילע דער-
ציילט מיר אויך גאָרנישט. איך בין שוין פיר חדשים אין אַמעריקע
און אורילע דערציילט מיר גאָר נישט.

ריי

וואָס זאָל ער אייך דערציילן?

אַלטע

איך זע דאָך, עפּעס איז ניט גוט ביי אייך... אורילע גייט אַרום אַ
צעטראָגענער... איך דערקען דאָך אים גאָרנישט... ס'איז דאָך ניט
דער אורילע, וואָס אין דער היים... אָט זאָג דו, סאָפּילע, איז דאָס
דער אורילע, וואָס אין דער היים?

ר ײ

מאַלע װאָס אין דער הײם. אורי איז דאָך שױן צען יאָר אין אַמע-ריקע.

ס אָ פ י

לאַכט

אורי איז אַװעק פון דער הײם, װען איך בין געװען אַט אַזאַ אָ הײזום מיטן האַנט װי קלײן יי איז געװען מיר דאַרפן זיך ניט מישן, טאַנ-טע — מיר זענען דאָך בײדע גרינע... און דער אָנקל איז אַ זײער בײזער מענטש זעט זיך אָן —

אָ נ ק ל

קוקט אויף איר מיט שאַרפע אויגן

טאָ מישט זיך טאַקע ניט אַרײַן װוּ מען באַדאַרף ניט —

ס אָ פ י

יאָ! איך מיש זיך ניט, אָבער אַז איר רעדט אַזױנע שלעכטע רײד אויף אורין פאַרדריסט עס מיך — אין דער הײם בײ אונז איז אַ זכיה צו דערמאָנען נאָר אַפילו אוריס נאָמען — װײסט איר?

אָ נ ק ל

נו טאָ נעמט אים און פאָרט צוריק אַהײם, אַז אײַך געפעלט דאָ ניט.

ס אָ פ י

דאָ געפעלט מיר גראָד יאָ.

ר ײ

מיט װײטיק

סאָפי, איך בעט אײַך.

אָ נ ק ל

אין מײנע ביזנעס בעט איך קײנעם זיך ניט צו מישן, פאַרשטאַנען?

ריי, איך בין געקומען צו דיר און צו אורין. קענסטו ניט הייסן זיי־
טיקע מענטשן אַרויסגיין אויף אַ ווײַלע?

ר יי

זייט ניט אַזוי שטרענג, אָנקל.

אָ נ ק ל

איך בין ניט געקומען אויצוטענהן זיך מיט אוריס קרובים.

ר יי

איר זעט דאָך, שוויגער, דער אָנקל איז בייז. גייט בעסער צו זיך
אין צימער. איר זענט מיד.

אַ ל ט ע

זינט איך בין דאָ, זע איך אורילען שטענדיק צעטראָגן. און דו אַליין
ביזט אויך שטענדיק אומעטיק...

אָ נ ק ל

צו זיך

אַ שטיין וואָלט אויך אומעטיק געוואָרן אין אַזאַ הויז.

ר יי

קומט, שוויגער, איר דאַרפט בעסער ליגן.

נעמט זי אונטערן האַנט און פירט זי.

אַ ל ט ע

איך וועל אַליין, טאָכטער. זיי זיך ניט מטריח. גייענדיק צו זיך אין צימער
און אַלט איז ער געוואָרן. כמעט גרוי. איך דערקען דאָך אים גאָר
ניט.

אָפּ זיפצנדיק. סאָפי דרייט זיך אָפּ מיטן פנים צו אַ צווייטן
זייט, זיצט איינגעגראָבן אין בוך

אָנקל

צו זיך אַליין

אין די טורמעס, וואו ער האָט זיך געוואַלגערט ביי זיי, איז אים בעסער געווען — אַלט איז ער געוואָרן... אין אַמעריקע איז ער אַלט געוואָרן.

ר יי נעמט אַ שאַל, וויקלט זיך אין אים, צוקט מיט די אַקסלען, קוקט עקשנותדיק אין די שויבן

אָנקל

רעדט אין דער לופטן אַריין

אַ קעלט. אַלע שויבן פרירן. אין אַ שטוב זאָל זיין אַזוי קאַלט. האָסט ניט קיין באַזונדער אויוועלע אינם צימער?

ר יי

ניטאָ.

אָנקל

אַ קינד אין אַ שטוב און קיין אויוועלע זאָל ניט זיין.

ר יי

אַז ס'איז דאָ איז אַוודאי גוט.

אָנקל

און אַז ס'איז ניטאָ —

ר יי

איז אויך גוט.

אָנקל

באַדאַרף זיין.

ר יי

וואָס פאַר אַ רייך אַנקל?

אַנקל

איך בין ביין.

שווער שווייגן

ר יי

מיט געבעט

אַנקל. נאָכאַמאָל אַנקל.

סאָפּי

הויבט זיך אויף פון איר פּלאַץ, גייט צו צו ריי, נעמט זי אַרום
און קושט זי

ניט אַזוי טרויעריק, ריי. ניט אַזוי טרויעריק.

ר יי

באַפרייט זיך פּאַמעלעך פון סאָפּיס הענט

נו, וואָס זאָל איך טון. אָט אַזאַ בין איך.

גלעט זי איבערן קאָפּ

סאָפּי

מענטשן דאַרפן זיין שטאַרק ביי זיך, ניט אַראָפּפאַלן.

ר יי

צום אַנקל

איר פאַרשעמט דאָך מיך, אַנקל. איר זענט דאָך גאָר ניט אַזאַ שלעכטער מענטש... איר זענט אפשר געראַכט...

אַנקל

אפשר?

ר ײ

אָבער אורי איז דאָך פאָרט ניט שולדיק.

אָ נ ק ל

אויב איך בין גערעכט איז ער שולדיק — שמעלט זיך אויף דער. וואָס קען אין דעם לאַנד קיין לעבן ניט מאַכן פאַר אַ ווייב און קינד איז שולדיק.

ר ײ

גאָט מיינער, ווי אַזוי רעדט איר עס ? נו, וואָס איז ער שולדיק, אַז ער טויג פאָרט ניט צו ביזנעס ?

אָ נ ק ל

ניטאָ אַזאַ מענטש אויף דער וועלט, וואָס זאָל ניט טויגן צו ביזנעס. און אַז מען גיט אים נאָך אַלע מעגלעכקייטן דערצו ... און דאָ, אין דעם לאַנד דאַרף מען טויגן, מ ו ז מען טויגן ... אַ שווינדלער, אָט וואָס ער איז דיין אורי.

ס אָ פ י

איך וואָלט פאַר אַזוינע רייד געוויזן די טיר.

אָפּ מיט בעס צו זיך אין צימער

אָ נ ק ל

אָן אויפגעשפרונגענער

די טיר ? מיר ווייזן די טיר ?

ר ײ

כאַפּט אָן דעם אָנקל פאַר די הענט

איך בעט אייך, איך בעט אייך... נו, וואָס קען איך העלפן ? ... אָך מיין גאָט, ווער הייסט איר אַריינמישן זיך ? ...

אָ נ ק ל

דו ערלויבסט, אַז ביי דיר אין הויז זאָל מען צו מיר אַזוי רעדן.

ר יי

מיט טרערן

און אַז איר רעדט אַזוי בייז ווענן אורין... סאָפּי איז ניט קיין פרעמדע ביי אונז. עס פאַרדריסט איר אויך וואָס איר באַליידיקט אורין.

אָ נ ק ל

וויפיל איך באַליידיק אים איז נאָך אַלץ ווייניק. ער פאַרדינט עס.

ר יי

אין פאַרצווייפלונג

טוט וואָס איר ווילט. טוט וואָס איר ווילט.

אָ נ ק ל

איר זייט אַלע גאָרנישטן. דו אויך. אַז דו גיסט אים געדעכט צו אַלץ, וואָס ער טוט. איך האָב נאָך אַזאַ שטוב אויף מיין לעבן ניט געזען...

אַנקל גייט ר יי עפּענען און קומט אריין מיט לוריאָן, אַן אַל־טער בחור פון אַ יאָר פערציק, אַ צוריקגעצויגענער, שעמעוודיקער מענטש

ר יי

איבעראַשט־צופרידן פון לוריאָס קומען שטאַרק צעטומלט סטאַרעט זיך איר צעטומלונג באַהאַלטן

אַזאַ גאַסט, אַזאַ גאַסט. וואָס שטייט איר ביים טיר, קומט אריין...

באַקענט זיך. דאָס איז מיין אָנקל, מיסטער סטאָון, צום אָנקל אונ־זערער אַ פריינט, מיסטער לוריאַ.

אָ נ ק ל

נויגט זיך

הוי־דו־יו־דו, מיסטער לוריאַ.

לוריאַ נויגט זיך אויך

ר יי

גיט מיר אייער מאַנטל. נעמט פון אים דעם מאַנטל זיצט, לוריאַ.

לוריאַ זעצט זיך

ל ו ר י אַ

האָב איך אפשר געשטערט?

ר יי

אָ ניין, ניין. אדרבא מען זעט, אַז זי יויל ניט פאַרטוזעצן דעם געשפרעך מיטן אָנקל, ווייסט ניט וואָס צו טון איר וועט נאָך זיצן. אָנקל, יאָ? איך וועל מאַכן טיי —

אָ נ ק ל

שאַרף

איך האָב איצט ניט קיין צייט פאַר אַזוינע זאַכן... איך בין ניט קיין ליידיקגייער.

ר יי

נו גוט, אָנקל, איך וועל זען, אַז אורי זאָל אַרויפקומען צו אייך.

אָ נ ק ל

ער וועט דאָך אָבער ניט אַרויפקומען. איך ווייס דאָך. שוין דריי

וואָכן, אַז ער האָט אַוועקגעוואָרפן דעם סטאָר און איז נאָך קיין איינמאָל ניט געווען ביי מיר. ער ווייכט פון מיר. ער וועט ניט קומען, איך ווייס.

לוריאַ הערט זיך צו מיט פאַרוואונדערונג צום אָנקלס רייד

ר יי

נו, דאָס מאָל וועל איך זען ער זאָל קומען צו אייך.

אָ נ ק ל

דו וועסט זען? דו האָסט ביי אים אַ גרויסע דעה, ווי איך פאַרשטיי...

ר יי

אָנקל, עס זיצט דאָך אַ גאַסט... ניט שען.

אָ נ ק ל

ער האָט ביי דיר אַ סך געפרעגט צי ער זאָל אויפגעבן די סטאָר?

ר יי

אלץ וואָס אורי טוט, דאַרף ער מסתמא אַזוי טון. איך גלויב אים.

אָ נ ק ל

זייער שיין, זייער שיין. צו לוריאַ אַ פּריינט? — וויל איך טאַקע הערן, וואָס אַ פריינט וועט דערויף זאָגן?!

ר יי

פאַרלאָרן

מיסטער לוריאַ איז שוין דריי יאָר ניט געווען ביי אונז — ער ווייסט דאָך פון גאָר נישט.

ל ו ר י אַ

וועגן וואָס האַנדלט זיך דאָ?

ר יי

אָט נאַ־ישקייטן.

אָנקל

נאַרישקייטן? רואינירן א ביזנעס, אָנמאַכן אַזויפיל חובות — דאָס איז ביי דיר נאַרישקייטן? איר דענקט אויך אַזוי, מיסטער לו־ריאָ? אַז מיט אַ כיון פירן ביזנעס צו באַנקראָט איז גאָר נישט?

לוריאָ

אַנטשולדיקט מיר, איך פאַרשטיי ניט וועגן וואָס דאָ האַנדלט זיך.

ר יי

אויסער זיך

מיט אַ כיון, זאָגט איר? מיט אַ כיון?

אָנקל

פעסט

יאָ. מיט אַ כיון. איך זאָג עס. איך ווייס, וואָס איך רעד —

ר יי

ס׳איז ניט אמת.

אָנקל

איינגעעקשנט

איך וויל וויסן איין זאַך. מיר גייט ניט אַזוי אין דעם געלט, וואָס ער האָט מיר געפּטרט — איך וויל נאָר וויסן איין זאַך: רואינירן זיך און אַנדערע איז עפּעס, צי ס׳איז גאָר נישט? צי עס קומט נאָך אַ דאַנק דערפאַר? אָט וואָס איך וויל וויסן... מיך קרענקט עס ביזן ביין אריין. איך בין באַליידיקט, פאַר־שטייסט? איך. צו לוריאָן אַז די העלפּסט אַרויס אַ מענטשן, ווילסט

אים שטעלן אויף די פיס — זעסט: אַ מענטש מאַטערט זיך, קען ניט מאַכן קיין לעבן — אַלרייט, זאָל זיין, אַז אייער פריינט אורי איז, איך ווייס וואָס פאַר אַ געוואַלדיקער, גרויסער מענטש, אַ געלערנטער, אַ גאַנצער אַ־אַ־אַ — אָבער אַז שוין צען יאָר, אַז ער פּלאָגט זיך דאָ, וואַרפט זיך צו אַלע אַרבעטן, און טויג צו קיין זאַך ניט — נעמסטו און ווילסט אים העלפן, עפנסט אים אַ סטאָר, לייגסט אַריין געלט. לערנסט אים ווי אַזוי די ביזנעס צו פירן — שטייט דער מענטש אָפּ נאָך קיין האַלב יאָר ניט, און מאַכט פון אַלץ אַ תל, אַ חרבן — און נאָך ווי? מיט אַ כיון, אַבי פטור צו ווערן פון דער סטאָר — ווי איז דאָס אַזוינס געהערט געוואָרן?

ר״

אָנקל, געגנוג.

אָנקל

איך בין ניט אַזאַ גזלן, ווי דו מיינסט, אָבער דאָס מאָל וועל איך זיין שטרענג. פאַר אַזוינע מענטשן איז ניטאָ קיין פּלאַץ דאָ... דאָ דאַרף מען טון. מיטן נאָז די ערד אַקערן, אַליין, מיט די אייגענע כחות, און כחות מוזן זיין. ניטאָ קיין תירוץ — איך רעד מיט אַ כיון פאַר אַ פרעמדן מענטשן איר זאָלט זיך שעמען. שעמט זיך. דו שטייסט און ציטערסט, האָסט אפילו ניט קיין רעכטן מאַנטל.

ר״

אוי, אָנקל!

אָנקל

דאָ איז דאָך פינסטער, קאַלט אָפּגעלאָזן — איך וועל זין

שטרענג. מיין חוב זאָל מיר דאָס מאָל זיין אָפּגעצאָלט. אַ בעל חוב דאַרף צאָלן.

אָפּ מיט כעס. לוריאַ הויבט זיך אויף, שטייט אַ איבעראַשטער, אַ גערירטער. ר״י קוקט אויף אים אומעטיק, נעפינט ניט קיין ווערטער צו רעדן

לוריאַ

אַן איבערקערעניש ביי אייך... ניט אין קיין גוטער צייט געקומען.

ר״י

גוט וואָס איר זענט געקומען איצט. איך בין אַזוי צופרידן... וויפיל איז שוין, אַז איר זענט ניט געווען ביי אונז? שוין דריי יאָר, דוכט זיך... זיצט לוריאַ, פאַרוואָס זיצט איר ניט?...

לוריאַ

שטייט, קוקט זיך אַרום איבערן הויז, שווייגט שווער

ר״י

נו, וואָס שווייגט איר, לוריאַ.

לוריאַ

מער צו זיך ווי צו ר״י

מאָדנע, מאָדנע... און אַזוי, דוכט זיך, דאָס זעלבע הויז. גאָר ניט געענדערט.

ר״י

עס האָט זיך באַדאַרפט ענדערן, וואָס?

לוריאַ

איך ווייס אַליין ניט. דריי יאָר, זאָגט איר? דער זעלבער זייגער.
גייט צו צום זייגער, באַטראַכט אים

ר יי

איך האָב אים ליב דעם זייגער. אַן אַנדערער גוטער פריינט.

לוריאַ

יאָ? און איר זענט חושד, ריי... גייט צו צו דער וואַנט אין די וואַנט זאַגע איז מיר אויך באַקאַנט. אויך אַן אַמאַליקע. יאָ? . . . זי דאַרט, דאַכט זיך, ביי אייך . .

ר יי

איז דאָך שוין יאָ אַן ענדערונג פאַראַן . . .

לוריאַ

אייך פאַרדריסט, וואָס איך האָב עס געזאָגט?

ר יי

יין, פאַרוואָס? שמייכלט דער זעלבער לוריאַ.

לוריאַ

ער האָט זיך באַדאַרפט ענדערן, וואָס?

ר יי

לאַכט שטאַרקער כמעט ווי היסטעריש

לוריאַ

טרעט צו נאָענט צו איר

וואָס טוט זיך מיט אייך, ריי? וואָס איז מיט אייך?

ר יי

פאַרוואָס זיצט איר ניט? דערציילט וועגן זיך? ווו זענט איר געווען? אַזוי פיל יאָרן, אַזוי פיל יאָרן . . .

לוריאַ

דערציילן? איר ווייסט דאָך; אַלע באַגעגנישן זענען שטום. עס נעמט אָפּ דאָס לשון.

ריי

איך וועל אייך מאַכן טיי, יאָ?

לוריאַ

ניין, ניין, מען דאַרף נים.

זעצט זיך און שווייגט

ריי

ריי זעצט זיך אנטקעגנאיבער אים

און איר זעט אויס גוט. לוריאַ, כמעט גאָר נישט עלטער געוואָרן. אייער פּנים איז נאָר פעסטער געוואָרן, שטרענג אַזוי.

לוריאַ

איך בין כמעט די גאַנצע דריי יאָר ניט געווען אין ניו-יאָרק. אַרומגעשלעפּט זיך איבער אַמעריקע, געטרעמפּעוועט, ווי מען רופט עס.

ריי

טאַקע? איר האָט אַרומגעטרעמפּעוועט, ווי קומט עס צו אייך?

לוריאַ

אָט אַזוי. עס קומט. באַטאָנט אַז מען שניידט אָפּ שלעכט אין איין שטאָט דאַרף מען אָוועק איבער אַנדערע שטעט.

ריי

וואָס מיינט איר צו זאָגן?

לוריאַ

מען דאַרף אייך ניט אויסטייטשן.

ריי

לאָזט אַרונטער דעם קאָפּ. שווייגט:

לוריאָ

איך האָב ניט געמיינט אייך צו שטערן, ריי. אַוטשוולדיקט מיר.

ריי

מיט טרערן

איר האָט נאָך אַלץ מיר ניט פאַרגעבן?

לוריאָ

אייך האָב איך פאַרגעבן.

ריי

און אורין.

לוריאָ

זאָגן אייך דעם אמת? — נו, נו, מען דאַרף ניט... אַז דו גייסט אַרום איבערן לאַנד פאַרגעסטו אַן אַלע קריוודעס, באַפרייסטו זיך פון זיי —

ריי

און אַז מען קומט צוריק פון לאַנד?

לוריאָ

איך בין שוין אַ דריי חדשים אין ניו יאָרק, אַרבעט צוריק אין שאַפּ, וווין ביי פרעמדע, אַ באָרדער, גיי אַוועק אין דער פרי און קום צוריק אין אָוונט... דאַכט זיך אַלץ אין אָרדנונג ווי גאָט האָט געבאָטן... מיר איז נאָך קיינמאָל אויפן זינען ניט אַרויף, אַז איך וועל קומען צו אייך... און אָט בין איך געקומען צו אייך. איך ווייס אַליין ניט ווי אַזוי דאָס האָט פּאַסירט.

ריי

מיך פרייט זייער, וואָס איר זענט געקומען.

לוריאַ

איך האָב געמיינט, אַז איר װעט אויסשטעלן אַ פּאָר אויגן, װען איך װעל אַריינקומען.

ר״

פֿון װאַנען װייסט איר, אַז איך האָב ניט אויסגעשטעלט קיין פּאָר אויגן?

לוריאַ

ביי אייך איז עס אַ שפּאַס? איך בין געשטאַנען אַפּריער אַ צען מינוט ביי אייער טיר.

ר״

דערזעלבער לוריאַ.

לוריאַ

אַך, װאָס רעדט איר?... מאָדנע, איך האָב די גאַנצע צייט געהאַט אַ געפיל, אַז ביי אייך איז ניט גוט -- איר װייסט, איך האָב די גאַנצע דריי יאָר געהאַלטן אין איין זוכן אוריס נאָמען.

ר״

װו האָט איר געזאָלט זען זיין נאָמען?

לוריאַ

אין דער פּרעסע. אין דער אַרבעטער-באַװעגונג. איך בין געװען זיכער, אַז ער פֿאַרנעמט אַ גרויסן פּלאַץ.

ר״

אורי האָט זיך אינגאַנצן צוריקגעצויגן פֿון אַלץ און פֿון אַלעמען. און קיינער קומט ניט צו אונז און מיר גייען צו קיינעם ניט.

לוריאַ

יאָ? אינטערעסאַנט. און וואָס איז? פּאַר אַ געשיכטע מיט אייער אָנקל? קען איך פרעגן?

ר״

מען האָט איינגעשמועסט אורין ער זאָל גיין אין ביזנעס. אַ סטאָר עפענען.

לוריאַ

שפּרינגט אויף

אַ סטאָר? אורי אין אַ סטאָר?

ר״

איר וואונדערט זיך. איך וואונדער זיך אויך, און אורי נאָך מער. מיט טרויער מען ווערט מיד פון דער שטענדיקער דחקות... און דאָ האָט זיך אָנגעזעצט אויף אים אַ משפּחה... און אורי — איר ווייסט דאָך — וואָלט ער נישט געווען אַזאַ אומרויקער...

לוריאַ

ווי קומט אורי צו ביזנעס?

ר״

איז ער טאַקע אָפּגעשטאַנען אין דער סטאָר אַ פינף חדשים, און אין אַ שיינעם פרימאָרגן פאַרשלאָסן זי אויפן שלאָס און אַוועק. אפילו מיר נים אויסגעזאָגט.

לוריאַ

פּשוט פאַרשלאָסן אויפן שלאָס און אַוועקגעגאַנגען?

ר״

יאָ, אַזוי אַ, איבערגעלאָזט אויף הפקר און פאַרטיק... און די סחורות האָט ער צעבאָרגט. און חובות איבערן קאָפּ.

לוריאַ

פאַר אורין פּאַסט זיך עס.

ר׳׳

איר וואָלט אים אָנגעקוקט — ס׳איז פון אים אַ תּל געוואָרן...
אַך, זאָל זיין געווג וועגן דעם. דערציילט עפּעס וועגן זיך. איר
האָט דאָך אַזוי פיל דורכגערייזט...

לוריאַ

איך האָב דאָך אייך שוין געזאָגט: אַלע באַגעגענישן זענען שטום..

ר׳׳

צו וואָס רעדט איר אַזוי, לוריאַ?

לוריאַ

איך האָב ניט באַדאַרפט קומען צו אייך.

ר׳׳

איך בין געווען זיכער, אַז איר האָט מיך לאַנג שוין אַרויסגע-
שלאָגן פון מוח. ס׳האָט דאָך ניט קיין זינען.

לוריאַ

שטעלט זיך אויף

עס האָט ניט קיין זינען? און אייער לעבן האָט אַ זינען?

ר׳׳

מיט אַ ציטער

לוריאַ, שווייגט!

עס קומט אַריין די אַלטע

א ל ט ע

געמאַטערט זיך, בעמאַטערט זיך איינצודרעמלען, און קען ניט... אך קריינעלעך מיינע, מיר האַלט זיך אין איין חלומען, אז עמע־צער וויינט...

ר יי

וואָס פאַלט אייך איין שוויגער? צו לוריאַן דאָס איז דאָך אוריס מאַמע, ניט לאַנג געקומען פון רוסלאַנד:

ל ו ר י אַ

טאַקע? ניט לאַנג געקומען?

ר יי

צו דער אַלטער

דאָס איז אונזער אַן אַלטער פריינט — מיסטער לוריאַ.

ל ו ר י אַ

שלום עליכם באַבע.

גיט איר אַ האַנט

ר יי

געקומען צוזאַמען מיט אוריס אַ קוזינע. זי איז אויך דאָ. וווינט מיט אונז, רופט סאָפי.

ל ו ר י אַ

צו וואָס?

ר יי

איר וועט זיך באַקענען מיט איר, אַ שיין מיידל און אַ ווילד —

ל ו ר י אַ

אָך, נו, ניט אויפגעלייגט איצט — צו וואָס?

סאָפי קומט אַרויס

סאָפי

דער שרייער איז שוין אַוועק? איר זענט בייז אויף מיר, ריי?

ריי

ניט באַדאַרפט אַזוי אויפשפּרינגען, סאָפי. ניט באַדאַרפט... נו, מילא... באַקענט זיך — מיסטער לוריאָ, מיס דאָן.

לוריאָ

גיט די האַנט

אייער נאָמען איז אויך דאָן?

סאָפי

אודאי, אודאי. און מיין ערשטער נאָמען איז סאָפי. איך האָב ליב, אַז מען רופט מיך סאָפי.

אַלטע

צו לוריאָן

אַן אַלטער פריינט, זאָגט ריי, און מע׳ זעט אייך צום ערשטן מאָל דאָ. איך בין שוין דריי חדשים אין אַמעריקע.

לוריאָ

איז דאָס אַ סך, באמת? אַזוי שטאַרק געפעלט אייך ניט אַמעריקע?

אַלטע

אַך, זון מיינער, וואָס האָב איך צו אַמעריקע? איך דאנק גאָט אַלע טעג, וואָס ער האָט מיך געבראַכט אַהער. אויף אַלע יידן געזאָגט געוואָרן. איך האָב אַ שנור אַ טייערע און אַ שיין אייניקל

ריי

איר הערט, ווי מען לויבט מיך?

לוריאַ

מסתמא פאַרדינט איר.

אַלעט

געזונט זאָלסטו מיר זיין, טאַכטער. איך האָב די אויגן מיינע אויסגעוויינט ביז איך האָב דערלעבט אייך צו זען. ווען איך האָב דערהערט אין דער היים, אַז מיין אורילע האָט חתונה געהאַט דאָ אין אַמעריקע — אַך, אַך, ווער האָט זיך עס גערעכט, אַז מיין אורילע זאָל זיך אַרויסראַטעווען פון סיביר קיין אַמעריקע.

לוריאַ

אַז מען לעבט, דערלעבט מען, באַבע.

אַלטע

אַ קליינינקייט — פון סיביר אַנטלאָפן... שוין געווען צייטן, אַז מיר האָבן אים שוין אַלע באַוויינט ווי מען באַוויינט אַ טויטן, ניט היינט געדאַכט. געווען קלאַנגען ביי אונז, אַז אורילע איז שוין ניטאָ — געדענקסט, סאָפּילע?...

סאָפּי

צי איך געדענק.

אַלטע

אויף סאָפּין

זי האָט אויך געגוג טרערן פאַרגאָסן דעמאָלט —

סאָפּי

אמת טאקע, איך האָב זייער געוויינט — וואָס האָט איר זיך מיט אַמאָל דערמאָנט, טאַנטע?

לוריאַ

אָט בין איך דאָך אויך אַן אַנטלאָפֿענער פֿון סיביר, באָבע. ס׳איז ניט אַזוי שרעקלעך

אַלטע

טאַקע? קריינעלעך מיינע.

לוריאַ

און מיט אייער אורין נאָך אין סיביר געקענט זיך. אין אייך דאַרף מיט אים פֿאַרשיקט געווען.

סאָפי

איר זענט אויך געווען אין סיביר? אינטערעסאַנט. עפּעס דוכט זיך מיר, אַז ווען מען זאָל ניט אַ כאַפּ טון דאָ האָט יעדער דורכגעמאַכט שוין עפּעס גרויסעס אין זיין לעבן.

לוריאַ

איך האָף, אַז איר זענט ניט קיין אויסנאַם.

סאָפי

וואָס בין איך? סיידן דאָס גרויסע וועט נאָך קומען — כאָטש דורכגעמאַכט האָבן מיר אויך אַ סך פֿאַר די לעצטע יאָרן; ניט אמת, באָבע?

אַלטע

זאָל זיך עס שוין מער ניט אומקערן, פֿאָטער האַרציקער.

סאָפי

אָבער וואָס איז צו דערמאָנען שטענדיק דאָס פֿאַרגאַנגענע?... מענטשן לעבן דאָך ניט מיט דער פֿאַרגאַנגענהייט אַליין, ניט אמת, מיסטער לוריאַ? — איך ווייס ניט ווי אַלע אַנדערע וואָס קומען אַריבער אַהער, — איך בין אַזוי איבעראַשט פֿון דאָס נייע.

לוריאַ

אייך געפעלט דאָ?

סאָפי

זייער. ס'איז עפּעס אַזוי ווי אַ חלום, אַ גרויסער חלום.

לוריאַ

זענט איר פון די ווייניקע גליקלעכע, מערסטע וואָס קומען אַהער בלאָזן זיך.

סאָפי

און איר? אַנטשולדיקט מיר פאַר דער פראַגע.

לוריאַ

טוט אַ מאַך מיטן האַנט

מיר זענען שוין גאָר עפּעס אַנדערש... איך מיין — איך, אייער קוזין אורי, און נאָך אַזוינע... וועגן אונז איז ניטאָ צו רעדן אפילו.

סאָפי

וואָס מיינט איר?

לוריאַ

מענטשן מיט צו לאַנגע נעז. פאַרשטייט איר מיך, וואָס טוט מען אַז מען האָט לאַנגע נעז? מען האַלט אין איין קרימען מיט זיי... און דערצו נאָך, פאַרשטייט איר מיך, מענטשן וואָס האָבן גע־טראָגן אויף זיך דעם טורעמ־עם כאַלאַט. גייט מען אַרום אויף אַ פרייער וועלט און מען וויקלט זיך נאָך אַלץ אין דעם פאַר־לאַטעטן כאַלאַט — טפו.

שווערע פויזע

סאָפי

גייט צו צו ריי, וואָס שטייט די גאַנצע צייט אָן אומעטיקע

וואָס שטייט איר אַזוי אומעטיק ריי?

ריי

גאָר נישט סאָפי.

סאָפי

נעמט איר פאַר די הענט

זייט פריילעך, זייט פריילעך, איך בעט אייך — איר זענט דאָך אין סיביר ניט געווען?

אַלטע

רעדט אַזוי ווי צו זיך אַליין

אָט ווי היינט געדענק איך נאָך, ווי די זשאַנדאַרן זענען אַריינגעקומען צו מיר אין שטוב און אים צוגענומען.

סאָפי

טאַנטע, גענוג. וואָס ווידער?

אַלטע

און אוריעל דאָ איז אַזוי מאָדנע געוואָרן, אַזוי דערשלאָגן איז ער. איך זע אויף אים קיין איין פריילעכע מינוט ניט. און ער איז דאָך געווען אַזאַ לעבעדיקער, אַזאַ פריילעכער... איך האָב געמיינט אין העל קומען קיין אַמעריקע וועט ער מיר אַלץ דערציילן...

ריי

אייך איז קאַלט, שוויגער. נאַט אייך מיין שאַל.

טוט אויף איר אָן דעם שאַל

אַלטע

געזונט זאָלט איר מיר זיין, טאָכטער. צו לוריאָן איך דאַנק גאָט, וואָס

ער האָט מיך אַרויסגעראַטעוועט פון גהינום און געבראַכט צו מיי-
נע קינדער, און זיי, מיינע קינדער, זע איך, זענען עפּעס, גאָר ניט
צופרידן דאָ. זענען אומעטיק.

ר יי

גייט זיך אַביסל דורך אין גאַס. אויפן גאַס איז שוין געוואָרן, גייט
שוויגער. איר זיצט אַ גאַנצן טאָג אין שטוב. ס'איז ניט גוט פאַר
אייך.

ס אָ פ י

איך וואָלט מיט אייך געגאַנגען, טאַנטע. איך בין אָבער נאָך ניט
פאַרטיק מיט מיינע לעקציעס.

אַ ל ט ע

מען דאַרף ניט, סאָפיעלע. איך וועל בעסער אַריינגיין אויף אַ ווייַ-
לע צו מיסעס גרין, פאַרברענגען אַביסעלע. צו לוריאַ אַ גוטן אייך.
צו ריי דאַרפסט דאָך שוין באַלד גיין נאָך ווילקלען.

ר יי

ס'איז נאָך צייט, שוויגער.

די אַלטע אָפּ

ל ו ר י אָ

אַ ווילע אלטיטשקע. פּלאָנטערט זיך נעבעך אין אַ פרעמדער וועלט.
און אורילע דערציילט איר גאָרנישט... כאַ, כאַ, כאַ.

ס אָ פ י

שטרענג

האָס לאַכט איר?

ל ו ר י אַ

אָט אַזוי. עס לאַכט זיך מיר. אורילע דערציילט איר גאָרנישט...
און איר מאַכט זיך לעקציעס?

ס אָ פ י

וואָס מיינט איר מיט דעם צו זאָגן ?

ל ו ר י אָ

איר דאַרפט זיך ניט באַליידיקן. איך זאָג אַזוי זיך. ס׳איז אייך גוט
אַלע גרינע אין גוט און זיי פאַרשטייען עס ניט. מען קומט זיך
צופאָרן און מען מאַכט זיך לעקציעס.

ס אָ פ י

סאַרקאַסטיש

איר, ווייזט אויס, האָט שוין אייערע לעקציעס אָפּגעמאַכט.

ל י ר י אָ

מאַכט מיט א האַנט

אָ, יאָ, שוין לאַנג אָפּגעמאַכט... שטערט אייך ניט. איר זענט דאָך
נאָך ניט פאַרטיק.

ס אָ פ י

יאָ, איך וועל גיין צו זיך. איר וועט מיר אַנטשולדיקן.

ל ו ר י אָ

געווים. געווים.

ס אָ פ י

צו ריי

איך וואָלט עס געלאָזט אויף ביי נאַכט, וועל איך אָבער ביי נאַכט
קיין צייט ניט האָבן. איך גיי דאָך היינט אין טעאַטער מיט אורין.
איר ווייסט דאָך מסתמא, ריי ?

ר יי

אין טעאַטער ? ניין. איך ווייס ניט פון דעם.

ס אָ פ י

איך האָב געמיינט, אַז אורי האָט אייך געזאָגט.

ר יי

ניין, ער האָט מיר ניט געזאָגט.

ס אָ פ י

טאָקע ניט? אין פאַרלעגנהייט — איך האָב געמיינט, אַז איר ווייסט.

ר יי

מיט געמאַכטער רויקייט

עס מאַכט ניט, ער האָט פאַרגעסן, מסתמא. נו, וואָס איז? טאָ זייט פאַרטיק, סאָפי —

ס אָ פ י

איר זענט אַזאַ גוטע, ריי.

קושט זי. אָפּ צו זיך אומטערטאַנצנדיק

ר יי

ווען-יועמען, איר איז גוט.

לּ ו ר י אָ

ס'וועט איר זיין ניט גוט אויך.

ר יי

ווי ברוטאַל איר זענט.

לּ ו ר י אָ

ברוטאַל? ניין, פשוט, איך ווער ניט נתפּעל פון די טאַנצנדיקע ווענס, מיר זענען ליבער די מיט אונטערגעהאַקטע פיס — וואָס, זי אַרבעט גאָר ניט?

ר יי

זי אַרבעט. היינט איז זי ניט געגאַנגען.

לוריאָ

וואָס טוט איצט, אורי ?

ר יי

גאָר נישט. לויפט אַרום. זוכט אַרבעט. קומט אַהיים אַ מידער, אַ נערוועזער.

לוריאָ

וואָס פאַר אַן אַרבעט זוכט ער ?

ר יי

וואָס ניט איז. אפשר וואָלט איר אים אַרויפגענומען אין שאַפּ, ווו איר אַרבעט ?

לוריאָ

אין שאַפּ ? צום מאַשין ?

ר יי

וואָס איז אַזוינס ? ער וועט זיך אויסלערנען.

לוריאָ

ער טויג ניט צו קיין מלאכה. ער וועט ניט טויגן, איך ווייס. ניט פאַר אורין.

ר יי

נעמט מיך אַרויף אַרבעטן. איך קען גוט נייען.

ל ו ר י אָ

איבעראַשט

איר ווילט גיין אַרבעטן?

ר יי

וואָס זענט איר אַזוי איבעראַשט? אַ ווייב מעג אַרויסהעלפֿן אין אַ שלעכטער צייט.

ל ו ר י אָ

אַז איר פֿאַרשטייט מיך ניט. מיט ניט באַהאַלטענער פֿרייד געוויס. וואָס הייסט?... ווען ווילט איר אָנהייבן — וועל איך קומען נאָך אייך... מיין באַס זוכט אַרבעטער — מאָדנע, ווי מענטשן פֿאַרשטייען זיך ניט —

ר יי

דערפֿילט לוריאָס פֿרייד און דערשרעקט זיך

איך וועל זיך נאָך באַטראַכטן — איך האָב דערווייל נאָר געפֿרעגט... נו, זאָל זיין דערווייל —

ל ו ר י אָ

איר באַליידיקט מיך, ריי —

ר יי

נעמט אים פֿאַר אַ האַנט

לוריאָ, איר פֿאַרשטייט דאָך אַליין.

ל ו ר י אָ

איך פֿאַרשטיי דאָך גאָר נישט — וואָס האָט איר מורא? איר האָט דאָך מיך ניט ליב.

ר יי

איך בעט אייך.

לוריאַ

א צעמישטער דרייט זיך אַרום איבערן שטוב

וו איז מיין מאַנטל?

געפינט זיין מאַנטל לאָזט זיך צום טיר

ר יי

פאַרהאַלט אים

טוט עס ניט, לוריאַ. מיט טרערן מיין גאָט, מיין גאָט — איך וויל ניט איר זאָלט אַוועקגיין פון דאַנען מיט אַזא שטימונג... איר זענט דאָך אַ קלוגער מענטש. אַ סך געליטן. אַ סך געזען — וויפיל אַ שיעור צו אַרומטראָגן זיך מיט אַ שווער האַרץ? — אַ מענטש דאַרף דאָך מוחל זיין —

לוריאַ

שטייט ביים טיר, שווייגט שווער

ר יי

לוריאַ, איך וויל איר זאָלט קומען צו אונז. מיר זענען אַזוי איינ־זאַם לעצטנס. אַזוי ווי מיר וואָלטן געווען אויף אַן אינזל.

לוריאַ

איך מיין, אַז ס'איז גלייכער צו לאָזן אייך אַליין אויפן אינזל — צו וואָס קומען זען, ווי די איינזאַמקייט אייערע ווערט איבער אַלע ווינקלען?

ר יי

איר ווילט גאָר נישט זען זיך מיט זורין?

לוריאַ

און ער מיך וויל יאָ זען?

ר יי

לוריאָ! נאָך אַ פּיזע קומט אויף סאַפּער צו אונז הײַנט.

לוריאָ

איך װעל זען. אַ גוטן.

לאָזט זיך גיין

ר יי

שרייט אים נאָך

וואַרט, לוריאָ, איך וועל אייך דורכפירן אַביסל. איך דאַרף גיין נאָך מײַן ייִנגעלע —

אָפּ. אַביסל צייט בלײַבט די סצענע ליידיק. עס קומט אַרײַן אורי אַ מאַן פון אַ יאָר צוויי און דרייסיק. שטילערהייט. די אַקסלען אַרונטערגעצויגעצטע, ווי בײַ אַ מענטשן, וואָס טראָגט אויף זיך אַ גרויסן לאַסט. טיפע אויגן. בלאָנדזען אַרום אַזוי ווי אין אַ ליידיקער וועלט. אָפּטמאָל פלאַקערט אויף אין זיי אַ טונקעלער, ניט הימלעבער פייער און דער מענטש ווערט אַרומגעכאַפּט מיט אַ פיבערישער קרענקלעכקייט. אין מערסטע מאָמענטן וויעט פון דעם מענטשן אַן אויסגעליטענע געלייטערטקייט, אַ צוריקגעצויגנקייט, וואָס גייט איבער אין אַ מאָדנער רויקייט. רעדט אָפּגעהאַקט. אין מיטן רעדן, טרעפט, אַז ער האַלט זיך אָפּ און שווייגט לאַנג. ער קומט אַרײַן, שטייט אין מיטן שטוב ניט אויסטוענדיק זײַן מאַנטל. מיינט אַז קיינער איז ניטאָ. טוט זיך אַ וואָרף אויפן דיוואַן אַט אַזוי ווי ער איז אָנגעטאָן

אורי

אין דער לופטן

מיד. מיד. צום טײַוול... רײַ! — קיינער ניטאָ... שפּרינגט אויף פלוצלינג אַן אידיאָט געוואָרן. בריוואַלעך צו אַ קליינשטעטלדיקן מיידל — ראָמאַנסן... עקלדיקאַפּט —

לאָזט זיך מיט ראַשיקע טריט צו סאָפיס צימער. גיט אַן עפן די טיר און שטויסט זיך אָן אָן סאָפין, וועלכע האָט געהאַלטן ביים אַרויסגיין

ס אָ פ י

קומט ארויס, פּלאַצט אויס אַ געלעכטער

אורי! איר האָט דאָך מיר שיער די נאָז ניט צעשלאָגן —

א ו ר י

פאַרשעמט

איך האָב געמיינט איר זענט ניטאָ. איר זענט אין דער היים גאָר?

ס אָ פ י

פאַרפוילט זיך היינט צו גיין אַרבעטן. אַרבעט איז סיי-ווי ווייניק ווען זענט איר אַריינגעקומען?

א ו ר י

גאָר וואָס?

לאָזט זיך גיין אין סאָפיס צימער

ס אָ פ י

וואָס ווילט איר טון?

א ו ר י

איך דאַרף עפּעס אַ קוק טון ביי אייך. אויף אייער טיש איז געלעגן אַ בוך.

ס אָ פ י

וואָס דאַרפט איר דאָס בוך?

א ו ר י

טאָלסטאָיס אַ בוך. איר האַלט אים איצט אין לייענען.

ס אָ פ י

ניין. איך האָב היינט ניט געלייענט. בין פאַרנומען געווען. ער ליגט ערגעץ.

א ו ר י

איר האָט אים גאָרנישט געעפנט הייַנט?

ס אָ פ י

צו וואָס פרעגט איר עס?

א ו ר י

איך פרעג דאָך אייך.

ס אָ פ י

ניין. איך האָב אים הייַנט נאָך ניט געעפנט אַפילו. וואָס זענט איר בייז?

א ו ר י

רויק

איך בין ניט בייז — ס'איז גאָרנישט. זעצט זיך בײַם טיש וווּ איז רײַי? די מאַמע? וויליקעל איז נאָך אין סקול?

ס אָ פ י

קוקט אים נאָך מיט ביידע אויגן

רײַי איז נאָר וואָס געווען דאָ. אַוועק, ווייזט אויס, מיט אייער פרייַנט. אייערער אַ פרייַנט איז דאָ געווען, מיסטער לוריאָ.

א ו ר י

איבעראַשט

טאַקע? לוריאָ?

ס אָ פ י

וואָס וווּנדערט איר זיך אַזוי?

א ו ר י

ער איז שוין לאַנג ניט געווען ביי אונז. נו, עס מאַכט ניט — האָב איך גוט אָפּגעקלאַפּט? איך האָף, אַז ס'איז גאָרנישט.

ס אָ פ י

גאָרנישט. גאָרנישט. וואָס זיצט איר אין מאַנטל? טוט אים אויס.

א ו ר י

מען דאַרף ניט. איך ברויך נאָך צו פאָרן ערגעץ.

גייט אַרום איבערן שטוב הין און צוריק

ס אָ פ י

קוקט אים נאָך מיט ליבשאַפט

איר זענט מיד, זע איך. בלייבט שוין אין שטוב. וואָס וועט איר פאָרן איצט?

א ו ר י

מען דאַרף גיין. מ'דאַרף. אַ מאַן האָט מיר געהייסן קומען וועגן אַרבעט.

ס אָ פ י

וואָס פאַר אַן אַרבעט?

א ו ר י

וואָס מאַכט עס אויס? אַרבעט. וועמען גייט עס אָן וואָס פאַר אַן אַרבעט? פּיינטינג. איר ווייסט וואָס דאָס איז? שמירן, שמירן ווענט

ס אָ פ י

מיט באַדויער

אוי, ניין. גייט ניט צו אַזאַ אַרבעט. איך וואָלט ניט געוואָלט אייך זען אַ פאַרשמירטן. אַזאַ ווי איר.

א ו ר י

וואָס בין איך?

ס אָ פ י

איך וואָלט דאַכט זיך אַלץ געטון אַבי איר זאָלט ניט דאַרפן גיין צו אַזאַ פּראָסטער אַרבעט.

א ו ר י

שמייכלט

וואָס וואָלט איר געטון? נאַריש מיידל וואָס איר זענט — אַן אַרבעט דאַרף זיין פּראָסט, שמוציק. נאָך בעסער. מען דאַרף אַרבעטן שווער, אין שוויס. מיטן גאַנצן גוף. מיט אַלע אברים. קומען אַהיים — אַני-דערפּאַלן ווי אַ סנאָפּ — אַבי ניט האַנדלען. אַבי ניט שטיין אין דער פּאַסקודנער סטאָר — געגנוג, געגנוג וועגן דעם.

ס אָ פ י

איר רעדט אַזוי מאָדנע, אַזוי שניידנדיק, און דאָך פיל איך עפּעס אַזאַ פרייד הערנדיק ווי איר רעדט.

א ו ר י

וואָס? אַ פרייד?

ס אָ פ י

עפּעס ווער איך אַזוי געהויבן, ווען איר רעדט צו מיר נאָענט — דאָס ביסל צייט, וואָס איר האָט געכטן מיט מיר פאַרבראַכט האָט מיך אַ גאַנצע נאַכט ניט געלאָזט שלאָפן. איך האָב אַ גאַנצע נאַכט אָ-געוויינט און בין געווען עפּעס אַזוי גליקלעך.

א ו ר י

יאָ, דער וואָס קען וויינען איז גליקלעך.

ס אָ פ י

איר וויינט קיינמאָל ניט?

א ו ר י

ניין.

ס אָ פ י

אַ גאַנצע נאַכט האָט זיך מיר געהאַלטן אין איין פאַרשטעלן אַ מערקווירדיק בילד, ווי איך האָב אייך געזען אין דער היים אַמאָל, אַ חדשים צוויי איידער מען האָט אייך צוגענומען פון אונז — איך בין אַלט געווען דעמאָלט אַ יאָר פופצן, ניט מער. איר זענט שוין געווען אַ גאַנצער מענטש, כאָטש איר זענט ניט קיין סך עלטער פון מיר.

א ו ר י

איז וואָס האָט איר געזען?

ס אָ פ י

איר זענט געשטאַנען אויפן מיטן מאַרק אויף אַ הויכן לייטער. אַרום אייך אַ טויזנטקעפּיקער עולם. איר האָט גערעדט צום עולם, גערופן צו בונט. איך האָב ניט גוט פאַרשטאַנען דעמאָלט אַלע אייערע ווערטער, אָבער איר האָט גערעדט מיט אַזאַ אימפּעט, מיט אַזאַ קלינגעדיקן קול, אַזוי ווי פון שטאָל געגאָסן. איר האָט אויסגעזען אַזוי שיין, אַזוי דין — אויסגעצויגן, מיט אַזאַ אויפגעהויבענעם קאָפּ... איך געדענק, איך האָב זיך געשטופּט צווישן עולם מיטביידע עלנבויגנס, געוואָלט נאָענט צוקומען צו אייך.. איך געדענק נאָך ווי היינט, ווי איינער פון עולם, אַן עלטערער מאַן, האָט אַ געשריי געטון אויף מיר: וווהין שטופּסטו זיך מיידעלע? —· מיט אַמאָל האָט דער עולם אייך אַ כאַפּ געטון פון לייטער און מיט אַ ווילדער פרייד אַוועקגעטראָגן אייך אויף די הענט איבער דער גאַנצער גרויס פון מאַרק — איך בין צוגעלאָפן צום לייטער, אַרויפגעקראָכן אויף אים און פון דער הויך געקוקט אויף דער גאַנצער סצענע — איך וועל קיינמאָל ניט פאַרגעסן די מינוט, וואָס איך בין געשטאַנען אויפן לייטער —

אורי

נו — איז גוט צו שטיין אויף א לייטער ?

סאָפי

איר שפאסט ? איך זאָג דאָך אייך, כ'וועל עס קיינמאָל ניט פאַר־געסן.

אורי

נו וואָס ? ווו איז דער לייטער היינט ? ליגט ערגעץ א צעפוילטער.

סאָפי

און איר האָט קיינמאָל ניט געוווסט, אַז ס'איז געווען א קליין מיידעלע, וואָס איז געווען פאַרליבט אין אייך.

אורי

נו וואָס ? דאָס קליינע מיידעלע איז אויפגעוואַקסן, געקומען קיין אַמעריקע און וווינט אין הויז ביי מיסטער דאָן.

סאָפי

איך האָב ניט ליב, אַז מען רופט אייך מיסטער דאָן. פאַר מיר זענט איר יענער אורי, וואָס שטייט אויפן לייטער.

אורי

אומזין. אומזין. — מיסטער דאָן און איר מעגט מורא האָבן פאַר אים.

סאָפי

מורא האָבן ?

אורי

מיסטער דאָן קען אונטערשפּרינגען צו יענעם יינגל, וואָס שטייט

אויפן לייטער, אַ כאַפּ טון אים פאַרן קאַרק און אַ זעץ טון אָן דער ערד...

ס אָ פ י

שפּרינגט צו צו אים, כאַפּט אים אָן פאַר די הענט, בעט זיך

רעדט ניט אַזוי, וואָס איז מיט אייך?

א ו ר י

זאָל ער ליגן אַביסעלע אויף דער ערד, אייער יענער אורי — אַ צעשלאָגענער, אַ באַדמטער. זאָל ער — איך האָב מיטלייד מיט אייך סאָפי. צו וואָס האָט איר באַדאַרפט קומען אַהער זיין אַ באָרדערקע ביי מיסטער דאָן?

ס אָ פ י

מיט טרערן

ווי פאַרצווייפלט איר זענט!

א ו ר י

פאַרצווייפלט? — איר האָט ניט באַדאַרפט קומען אַהער.

ס אָ פ י

באַדאַרפט.

א ו ר י

מיט כעס

אַלעמען פאַרטריבן פון זיך. פריינט. מעגלעכקייטן. וועל אייך אויך פאַרטרייבן.

ס אָ פ י

וועל אָננעמען מיט ליבשאַפט צו זיין פאַרטריבן פון אייך.

אורי

סאָפי רעדט דאָס? סאָפי? דאָס קליין מיידעלע? — אומזין, זאָג איך אייך. אַלץ וואָס איך טו איז ניט דאָס, וואָס איך דאַרף טון — ווו איך זאָל ניט זיין איז דאָרטן ניט מיין פּלאַץ... איך בין ניט אויף מיין פּלאַץ. איר פאַרשטייט? — און דאָ איז אַ לאַנד, ווו יעדער דאַרף זיך האַלטן מיט אַלע נעגל אָן זיין פּלאַץ. איינ־גראָבן זיך, צוקלעפּן זיך צו אים, סטיקען — איר ווייסט וואָס באַטייט „סטיקען“?

סאָפי

יאָ, איך ווייס.

אורי

אַלע טון אַזוי. מען סטיקט. אַלע, אָן אונטערשיד — אַ שאַפּ, אַ סטאָר, אַ צייטונג, אַ יוניאָן, אַ פּאַרטיי. מען סטיקט צו דעם. אַזוי דאַרף זיין מסתמא. מען דאַרף זיך אַרויפוואַרפן מיט אַלע פיר אויפן פּלאַץ, וואָס איר פאַרנעמט, און זויגן, אַרויסזויגן, ווי־פיל עס לאָזט זיך נאָר. מען איז הונגעריק. אַ הונגעריקער מוז זיך אַרויפשליידערן אויפן לעבן ווי אַ הונט אויף אַ נבלה, און גריזשען, פרעסן. מען דאַרף הנאה האָבן. און ניט — אומגיין און קלאָגן זיך — ענדזשאָיען... איר פאַרשטייט ענדזשאָיען דאַרף מען... ניט — איז שלעכט. איר בלייבט אַליין. אין אַ טעמפּן ווינקל — אָט האָב איך, קען מען זאָגן, באַגאַנגען דעם גרעסטן פאַרברעכן.

סאָפי

וואָס רעדט איר?

אורי

גענומען אַ סטאָר, פרעמד געלט, פרעמדע סחורה און חרוב געמאַכט.

ס אָ פ י

וואָס זענט איר שולדיק?

א ו ר י

ניט געוואָלט „ענדזשאָיען", איר פאַרשטייט? דערזען פאַר זיך די סכנה פון „סטיקן". א ווייב. א קינד. צען יאָר דחקות — דערשראָקן זיך — הייל א סטאָר איז אייביק. איר פאַרשטייט? אייביק — צום טייוול. איך האָב געמאַכט א חרבן פון אַלץ.

ס אָ פ י

מיט התפעלות

ס'איז דאָך אָבער וואונדערבאַר, זאָג איך אייך. אין אַלץ, וואָס איר טוט איז דאָ אַזאַ שיינקייט: איך פאַרשטיי אייך אַזוי גוט.

א קלונג. סאָפי לויפט עפענען און קומט אַריין מיט אַן אַלטן ייִדן, א פּעדלער. ער טראָגט א פּאַק אויף די פּלייצעס. א שטעקן אין האַנט

פּ ע ד ל ע ר

גריסט זיך

איז מיסעס דאָן אין הויז?

ס אָ פ י

ניין, אַוועקגעגאַנגען. אויף וואָס דאַרפט איר מיסעס דאָן?

פּ ע ד ל ע ר

אַז זי איז ניטאָ איז דאָך ניט שייך.

ס אָ פ י

וואָס האָט איר מורא צו זאָגן?

פּ ע ד ל ע ר

מורא? איך האָב ניט מורא. פאַרוואָס זאָל איך מורא האָבן? נאַ דיר גאָר מורא האָבן?

ס אָ פ י

איר האָט עפּעס צום פאַרקויפן ?

פ ע ד ל ע ר

שוין פאַרקויפט. איך וויל געלט, וויל איך. עס קומט מיר געלט.

א ו ר י

עס קומט אייך אַ סך ?

ס אָ פ י

צו אורין

מישט זיך ניט. צום בעטלער נו, וועט איר קומען אַ צווייטן מאָל.

פ ע ד ל ע ר

וואָס שייך ? אודאי וועל איך קומען. אפשר איז דער מיסטער אין דער היים ?

ס אָ פ י

אויף וואָס דאַרפט איר דעם מיסטער ?

פ ע ד ל ע ר

מיר איז אַלץ איינס, ווער עס זאָל ניט צאָלן. דער מיסטער צי די מיסעס. מיר איז אַלץ איינס.

ס אָ פ י

מיסטער דאַן איז אויך ניטאָ איצט אין דער היים.

א ו ר י

סאָפי, וואָס איז דאָס ?

ס אָ פ י

וואָס אַרט אייך? מישט זיך ניט צום פעדלער יאָ, דער מיסטער איז אויך ניטאָ.

א ו ר י

נערוועז

צו וואָס? אָך.

פ ע ד ל ע ר

שוין דריי וואָכן, אַז איך גיי מאָנען, און די מיסעס לייגט אָפּ פון וואָך צו וואָך. איך בין ניט קיין גביר. איך קען ניט וואַרטן.

ס אָ פ י

מיסעס דאָן וועט ניט אַנטלויפן.

פ ע ד ל ע ר

אַנטלויפן. ווער אַנטלויפט עס? קיינער אַנטלויפט ניט. אָבער מען דאַרף צאָלן אַלע וואָך, אַז מען נעמט זאַכן ביי אַ פעדלער, אָט וואָס. אַנטלויפן. קיינער אַנטלויפט ניט.

ס אָ פ י

וויפיל זשע קומט אייך?

פ ע ד ל ע ר

אַ סך. צי ניט אַ סך. אַמאָל איז אַ סך — אַ ביסל, און אַמאָל איז אַ ביסל — אַ סך.

ס אָ פ י

איר רעדט קלוגע רייד, זיידע.

פ ע ד ל ע ר

אָ[illegible] ביזט מיר שוין, דוכט זיך אַביסעלע צו קלוג.

ס אָ פ י

יאָ? איר זענט אין כּעס אויף מיר?

פ ע ד ל ע ר

אין כּעס צי ניט אין כּעס — פון אַן אַלטן יידן דאַרף מען ניט אָפּלאַכן, אָט וואָס.

ס אָ פ י

אַנטשולדיקט מיר, איך האָב גאָרנישט געמיינט, זיידע. אַנטשולדיקט מיר.

פ ע ד ל ע ר

וואָס שייך? איך בין ניט אין כּעס. איך קום אַריין אין אַ סך היי־זער. זע אַ כך מענטשן. אַלערלייאיקע מענטשן. איך זאָל אויף אַלעמען זיין אין כּעס, וייער שיין וואָלט עס אויסגעזען . . . אין כּעס — קיינער איז ניט אין כּעס. איך זאָג נאָר — מען דאַרף צאָלן, אָט וואָס. זי וועט זיך זאַמען די מיסעס דאָן?

ס אָ פ י

איך קען אייך ניט זאָגן.

פ ע ד ל ע ר

איך בין ניט קיין גביר. מען דאַרף צאָלן אַלע וואָך — גוד־בײַ.

פעדלער אָפּ

ס אָ פ י

לאַכט

נו?

אורי

איז די גאַנצע צייט געשטאַנען ווי אַ פרעמדער

מיר געפעלט עס ניט. צו וואָס האָט איר באַדאַרפט זאָגן, אַז איך בין אויך ניטאָ? כאָטש איך האָב קיין געלט איצט, אָבער —

סאָפי

אונטערטאַנצנדיק, שפּאַסיק

מיסטער דאָן איז ניטאָ אין דער היים איצט. פאַרשטאַנען? אורי איז דאָ און ס'איז ניטאָ קיין חובות און קיין חשבונות — און ס'איז מיר גלאַט געפעלן געוואָרן דאָס שפּיל — נו, וואָס נעמט איר עס אַזוי ערנסט? אַ שפּאַס געמאַכט. מיר וועלן גיין היינט אין טעאַטער, יאָ? איך האָב שוין בילעטן.

אורי

שוין?

סאָפי

איר וועט גיין מיט מיר. מיר וועלן שמועסן ביידע. יאָ? ריי וועט דאָך ניט פאַראיבל האָבן — איך האָב אַזוי ליב ריי.

אורי

אפשר יאָ פאַראיבל האָבן — אפשר ניט. איך ווייס ניט — ווו איז דאָס בוך וואָס אויף אייער טיש געווען?

סאָפי

ווידער דאָס בוך. אויף וואָס דאַרפט איר אים?

אורי

איך דאַרף אים. ביט מיר דאָס בוך אויף אַ ווײַלע.

לאָזט זיך צו סאָפיס צימער

ס אָ פ י

אָט ברענג איך אים אייך לויפט צו זיך און ברענגט אַרויס אַ בוך איך פאַרשטיי גאָך אַלץ ניט אויף וואָס איר דאַרפט אים איצט.

א ו ר י

בלעטערט דאָס בוך, נעמט אַרויס פון דאָרט אַ בריוו

ס אָ פ י

וואָס איז דאָס? שטויסט זיך אָן אָ, איך פאַרשטיי שוין. שפרינגט פון פרייד אייערס אַ בריוול צו מיר? איר האָט אַריינגעלייגט אַ בריוועלע צו מיר? גיט אים אַהער, גיט אים אַהער.

א ו ר י

ניין. מען דאַרף ניט.

צערייסט דאָס בריוול אויף שטיקלעך

ס אָ פ י

אַ פאַרציטערטע

וואָס טוט איר? כאַפּט אים פאַר די הענט ס'איז צו מיר. ס'איז מיינס. רייסט ניט. איר טאָרט דאָס ניט טון.

א ו ר י

שוין ניטאָ.

ס אָ פ י

מיט טרערן

וואָס האָט איר געשריבן צו מיר? זאָגט. וואָס איז דאָרט געשטאַנען?

א ו ר י

אומזין.

גייט אַרויס פון שטוב מיט ראַשע טריט

ס אָ פ י

קלייבט פון דער ערד די שטיקלעך פאפיר און איר פנים קרומט
זיך פון געוויין

פ אָ ר ה אַ נ ג

צווייטעס בילד

אינט זעלבן צימער. אָוונט. ר יי און אַ ש כ נ ה, אַן עלטערע
יידענע מיט אַ שיסל וועש אין האַנט

ש כ נ ה

אוי, איך האָב אייך אודאי אויפגעוועקט, איר זענט געשלאָפן?

ר יי

יאָ איך האָב געדרימלט אַביסל. עס מאַכט ניט.

ש כ נ ה

איך וויל ביי אייך אנטלייען אייער „ליין", מיסעס דאָן.

ר יי

מיין קינד אָבער שלאָפט ביים פענסטער, מאָרגן, אַז איר ווילט.

ש כ נ ה

אָלרייט, זאָל זיין מאָרגן.

ר יי

יאָ, מאָרגן, מאָרגן.

ווערט מיט אומגעדולד זי זאָל אַרויסגיין

שכנה

אַלרײַט, זאָל זײַן מאָרגן. עס ברענט ניט. אײַער שװיגער שלאָפט שױן אױך?

ר י

יאָ צוגעלײגט זיך.

שכנה

אַ טײַערע אַלטיטשקע, זאָג איך אײַך. געװען בײַ מיר הײַנט. האָט אײַך אַזױ ליב. אײַער מאַן איז נאָך ניטאָ אַזױ שפּעט?

ר י

צו װאָס פֿרעגט איר עס?

שכנה

אַזױ זיך. מײַן מאַן איז שױן לאַנג געקומען פֿון דער אַרבעט אײַער מאַן אַרבעט אַזױ שפּעט?

ר י

אַנטקעגן װאָס פֿרעגט איר?

שכנה

אַזױ זיך. װאָס, אײַער מאַן האָט שױן אַ דזשאַב?

ר י

פֿון װאַנען װײסט איר, אַז מײַן מאַן האָט ניט געהאַט קײן דזשאַב?

שכנה

מען װײסט. פֿאַרװאָס זאָל מען ניט װיסן?

ר י

מײַן מאַן אַרבעט נאָך ניט. גײן.

ש כ נ ה

ניין? און די סטאָר וויל טאַקע אייער מאַן ניט אָנהאַלטן מער?

ר יי

אַך, מיין גאָט. פון וואַנען ווייסט איר עס אַלץ?

ש כ נ ה

ווייס. אַלע פון סטריט ווייסן. אַלע וווּנדערן זיך. אַ קליינינקייט — אויפגעבן אַ ביזנעס.

ר יי

איך בעט אייך.

ש כ נ ה

מען דאַרף האַלטן אָן אויג אויף די מענער, מיסעס דאָן. טאַקע וויל אַמעריקע. אָט מיין מאַן —

ר יי

צו וואָס דערציילט איר עס מיר?

ש כ נ ה

אַזוי זיך. מיין מאַן ברענגט מיר יעדן שבת די גאַנצע „פּיי" אין האַנט... אַמעריקע, מיין פריינט, אַמעריקע... היינט, אַז גאָט גיט נאָך אַ ביזנעס — אַ קליינינקייט — אַ ביזנעס... אָלרייט, זאָל זיין מאָרגן.

וויל גיין

ר יי

אפשר ווייסט איר פון עפּעס אַ פרוי, וואָס וואָלט וועלן זיין ביי מיר, אַכטונג געבן אויף מיין קינד?

ש כ נ ה

טאַקע, איר ווילט צונעמען אַ פרוי אין הויז? דאָס איז פיין — דאָס וואָלט איך אויך באַדאַרפט האָבן — מען דאַרף זיך גאָכ־פרעגן — דאָס איז פיין...

עס קומט אַריין אורי

א ו ר י

גוטן אָוונט, רײ... ווער איז דאָ נאָך מיט דיר? גוטן אָוונט.

ר יי

אָ, אַזוי שפּעט, אורי.

ש כ נ ה

האָו דו יו דו, מיסטער דאָן.

א ו ר י

ווערט מיט אַמאָל אַריינגעצויגן אין זיך, פאַרכמורעט, וויל די שכנה זאָל אַרויסגיין

ש כ נ ה

נו, איר האָט שוין אַ דזשאָב, מיסטער דאָן?

ר יי

אַך מיין גאָט.

א ו ר י

שרייט אַריין דער שכנה כמעט אין פּנים אַריין

צוויי דזשאָבס, צוויי. ווער זענט איר?

ש כ נ ה

אַ דערשראָקענע רוקט זיך צום טיר, פאַרשווינדט

אורי

ווער איז די יידענע?

ר יי

וואָס ביסטו אַזוי אויפגערעגט, אורי?

אורי

וואָס פאַר אַ שכנה?

ר יי

נעמט אים פאַר די הענט

זיי ניט אַזוי נערוועז, איך בעט דיך.

אורי

נאָך מער אויפגערעגט

ווו קומט אַהער אַ שכנה? וואָס האָט צו טון מיט מיר אַ שכנה? כמעט מיט שרעק ווער איז די יידענע? אַלע מוזן וויסן, אַז איך האָב ניט קיין דזשאָב? אַלע?

ר יי

נעמט אים איין

האורי, טייערער... וואָס שטייסטו אין מאַנטל?

אורי

רוה־קער

ע, איך האָב נאָך ניט אויסגעטון דעם מאַנטל. צעטומלט.

טוט אויס דעם מאַנט , ווארפט אים אויף אַ שטול

ר יי

נעמט דעם מאַנטל הענגט אים אויף.

א ו ר י

וואָס מאַכסטו, ריי? נעמט זי אַרום און קושט זי האָסט געשלאָפן?

ר יי

געוואַרט, געוואַרט אויף דיר און איינגעדרימלט ... ביזט מיד זע איך.

א ו ר י

און דאָס יינגעלע וואָס טוט? שלאָפט שוין לאַנג?

ר יי

פון אַ שטונדע שוין. די מאַמע האָט זיך אויך צוגעלייגט.

א ו ר י

קוקט אַריין צום קינד אין צימער

ס'איז ניט וואַרעם דאָ, ווייסט?

זעצט זיך און זיצט אין אַ שטומענדיקער פּאָזע

ר יי

ביזט פאַרצווייפלט, אורי. איך זע דאָך.

א ו ר י

אָ, ניין, ניין.

ר יי

קום, מיר וועלן עסן

א ו ר י

האָסט דען צוב עסן?

ר יי

איך האָב ניט ליב, אַז דו רעדסט אַזוי. בעטלען דאַרפן מיר נאָך ניט ניין.

א ו ר י

איך האָב דאָך דיר ניט איבערגעלאָזט קיין געלט.

ר יי

רעדסט ווי אַ קינד. דער הימל פֿאַלט נאָך ניט צו דער ערד.

אורי

איך בין דאָך בייטאָג אויך געווען דאָ, ווייסט? האָב געמוזט גלייך אַוועקגיין.

ר יי

יאָ, איך ווייס. סאָפי האָט מיר געזאָגט. איך בין אַרונטער מיט לו-ריאָן, לוריאָ איז דאָ געווען!

אורי

וואָס מאַכט ער? איז ער נאָך אַלץ אָנגעאַנטויסן אויף מיר?

ר יי

ער וועט אפשר נאָך זיין הייגט דאָ... קום עסן.

אורי

מיינסט איך בין הונגעריק? זעצט זיך אויפֿן דיוואַן שפּאַרט זיך אָן מיטן קאָפּ צום וואַנט פֿאַרוואָס פֿרעגסטו ניט, וואָס האָב איך אויפגעטון פֿאַרן טאָג?

ר יי

וועסט מיר מסתמא אַליין דערציילן.

אורי

זעסט, די יידענע האָט גלייך געפֿרעגט. די יידענע איז גערעכט. אַלע יידענעס זענען גערעכט. און דו ביזט צו גוט, ריי, שווייגסט צופֿיל...

ר יי

גייט אָפּ פֿון אים, זעצט זיך אָן אַ זייט, שווייגט פּיינע

אורי

װי צו זיך אַלײן

אורי װערט אונטערטרעגלעך.

ר ײ

מיט ײײטאָג

איך בעט דיך זאָלסט ניט רעדן אַזױ.

אורי

און די װאַזאָנע דאָרט דאָרט. דאָרט. אַלע בלעטער — געל. פאַר־
װאָס װאַרפסטו זי ניט אַרױס פון הױז, רײ?

ר ײ

מיר געפעלן ניט דײַנע רײד.

אורי

דאָס, װאָס דאַרט דאַרף מען אַרױסװאַרפן. אַרױסװאַרפן. פֿױלע באמת:
איך בין געװאָרן אומערטרעגלעך... פױלע הײנט נאָך אױך ניט
געקראָגן קײן אַרבעט. ניט געקראָגן. די געלע בלעטער פון דער
װאַזאָנע מאַכן מיך נערװעז.

רײ

זיצט פאַראומערט און שװײגט

אורי

פאַרװאָס שװײגסטו, אַלע מאָל בין איך דער שװײגער, הײנט — דו,
שפרינגט אויף האָסט געהערט אַן אײנפאַל פון אַ ײדענע — איר־
האָט שױן אַ דזשאַב?...

ר ײ

איך בעט דיך.

א י ר י

האָסט רעכט, ריי. צו אַל די רוחות, — איך בין געוואָרן עקלהאַפט. ערשעפּט. הערסט, היינט האָב איך דערפילט ניו-יאָרק אויף זיך. גאַנץ ניו-יאָרק אויף מיינע אַקסלען.. האָסט געזען, ריי, ווי אַ פערד שלעפּט אַ וואָגן, און מיטאַמאָל ניט ער אַ צעשפּרייט די פיס און פאַלט אַנידער אין מיטן גאַס? ליגט, קיקט מיט פאַרבלוטיקטע אויגן —

ר יי

אַך, גאָט מיינער, גאָט מיינער.

א י ר י

שפּאַנט אַרום איבערן שטוב

ווייסט ריי, ס'איז אַזוי משיקאָווע, ווען די גייסט אַרויף אויפן סטיי-שאָן, ווילסט באַצאָלן אַ ניקל. און די האָסט ניט מער ווי פיר סענט — קאָמיש.

ר יי

ביזט געגאַנגען צו פוס אַהיים?

א ו ר י

נו, וואָס איז? עס מאַכט ניט. איך בין דערוויילט, גייענדיק, צוגע-גאַנגען געוואָר ווערן וועגן מיין סטאָר. גאַליק מ יי ן ס ט אָ ר.

ר יי

וואָס ביזטו געגאַנגען אַהין?

א ו ר י

די פיס האָבן מיך אַליין געטראָגן. שדים ווייסן. עפּעס דוכט זיך מיר, אַז איך פאַרליר דעם גאַנצן קאָנטראָל איבער זיך. וואָס טוט זיך מיט מיר? דו ווייסט ניט, ווי איך בין געלאָפן איצט אַהיים — געלאָפן צו דיר —

שטייט אין מיטן שטוב אַ צעטומלטער

ר יי

נעמט אים איין

נו, גענוג. ביזט ווי א קינד, כ׳לעבן. וואָס האָסטו געדאַרפט גיין צו דער סטאָר?

א ו ר י

דו וואָלסט געזען ווי קאָמיש. די טירן פאַרהאַקט. אין אַלע סטאָרס ברענען אַזוי ליכטיק די שילדן, און דאָ — אַן אויסגעלאָשן שילד הענגט און טאַרטשעט אין נאַרישן הימל אַריין... דאָן ענד קאָמפּאַני — כאַ כאַ. ענד קאָמפּאַני — דאַכט זיך וואָס? מען נעמט און מען הענגט אַרויס אַ שילד, מען צינדט אָן לעמפּלעך. לעמפּלעך ברענען, שימערן... אורי דאָן פינקלט אין עלעקטרישע לעמפּלעך. איז דאָס ניט די אומפאַרמיידלעכקייט אַליין?

ר יי

עס געפעלט מיר ניט ווי דו רעדסט...

א ו ר י

נו, וואָס זאָל מען טאָן, ריי? די אומפאַרמיידלעכקייט. די יידישע אומפאַרמיידלעכקייט... נעמסט און באַליידיקסט אַזויפיל עלעקטרישע לעמפּלעך... אַלעמענס אויגן ברענען פון בענקשאַפט, כון תאוה נאָך סטאָר־לעמפּלעך... וואָס איז אַ יידישער מענטש? דער, וואָס גיט אַ ציטער. ווען ער דערזעט, אַז מען פאַרשווענכט סטאָר־לעמפּלעך... סטאָר־לעמפּלעך מוזן זיין אָנגעצונדן, ברענען אייביק...

ר יי

ס׳איז אונערטרעגלעך, אורי.

אַפּ אַ ברוגזע

א ו ר י

רופט

ריי, ריי, ציט זיך אוים אויפן דיוואַן ליגט. רעזאָנירט אַ לייטער. ברידער

און שוועסטער· פינסטער. וואַכט אויף. אַרבעטער, פּויערים, פינסטער. וואַכט אויף — שנעלער, וואַראָנע, מאַרש. פינסטער· קלינג=קלאַנג... אָן ברענען לעמפּלעך... האַ! דו יו דו, מיסטער דאָן... ליכטיק... ריי אַ מאַנטל... אַ קליין מיידעלע שטייט אויפן לייטער... ווילקלען — שיכלעך... ליכטיק. ברידער און שוועסטער... אַ קליין מיידעלע שטייט אויף אַ לייטער. הייבט זיך אויף, גייט אַרום איבערן שוטב, גייט צו צו דער וואַזאָנע, ווייסט אַרונטער אַ בלאַט, דרייט אים צווישן די פינגער. רופט נאָך אַמאָל ריי, קום אַרויס. זי ניט אין כעס. רײי קומט אַרויס איך האָב ניט געמיינט דיר וויי צו טון.

ר יי

איך האָב דאָס ניט געטראַכט גאָר.

א ו ר י.

פּשוט. עס ווילט זיך אַראָפּרעדן פון האַרץ.

ר יי

דו רעדסט מיט מיר אַזוי זעלטן לעצטנס, זינט דו האָסט זיך פאַרבונדן מיט דער סטאָר. אָבער דיינע רייד איצט פאַלן אויף מיר אַזוי שווער.

א ו ר י

פאַרשטייסט. איך האָב אַ געפיל, אַז דאָס לעבן, וואָס איך לעב דאָ אין אַמעריקע, איז עפּעס אַ געשוואָלן לעבן, אַ לעבן מיט אַ גרויסן וואַסערדיקן קאָפּ —

ר יי

איך בין דיר אויך שווער. איך ווייס.

א ו ר י

קוקט זי אָן

וואָס רעדסטו ?

ר יי

מיט טרערן

איך ווייס ניט. איך ווייס ניט... זינגט דו האָסט אויפגעגעבן די סטאַר איז דיך ניט צו דערקענען. אפשר טראַכסטו, אַז איך האָב טענות צו דיר דערפאַר.

א ו ר י

גיט טענות. אָבער דו ליידסט דאָך צוליב מיר.

ר יי

איך וויל דאָס ניט הערן. דו הערסט. און גענוג זאָל זיין. אַן עקו ועסט געפינען אַן אנדער באַשעפטיקונג. זעסטו. דאָס וואָס ד. רופסט ניט צונויף די בעל=חובות.

א ו ר י

איך האָב מורא פאַרן אָנקל.

ר יי

ער איז שוין געווען דאָ היינט.

א ו ר י

מיט שרעק

געווען שוין? ער איז דאָך פון זיין זייט גערעכט.

ר יי

האָסט באַדאַרפט אַרויפגיין צו אים.

א ו ר י

גיין. איך קען ניט.

ר יי

זיי זענען אַלע אויפגעבראַכט געוואַלדיק.

אורי

די משפּחה, האַ? די משפּחה — סאָפּי איז נאָך ניטאָ אַזוי שפּעט?

ר יי

זי דאַרף באַלד קומען, גייסט דאָך אין טעאַטער מיט איר היינט. האָסט מיר ניט געזאָגט וועגן דעם.

אורי

איך ווייס נאָך גאָר ניט צי איך גיי.

ר יי

זי האָט דאָך שוין בילעטן.

אורי

נו, איז וואָס? און דיך וועט פאַרדריסן, אַז איך וועל גיין?

ר יי

ס'איז דאָך ניט דאָס ערשטע מאָל, אורילע.

אורי

קוקט אויף איר לאַנג, אַ געטראָפענער

אַזוי?

ריי

שיער וואָס זי צעוויינט זיך ניט

ס'איז מיר אומעטיק. איך בין צופיל אַליין.

א ו ר י

ביזט אייפערזיכטיק? זאָג. נאָר דעם אמת.

ר יי

איך ווייס ניט. ניין, ניט אייפערזיכטיק, אָבער ס'איז מיר אומעטיק. ס'איז מיר קאַלט —

א ו ר י

ועצט זיך לעבן איר. קוקט איר אין פּנים: לאָזט אַרונטער דעם קאָפּ

ר יי

בין האָב קיין פּאַראיבל ניט. זיי מיר מוחל — אז דו ביזט אַזוי האַרט די לעצטע צייט, אַזוי פרעמד אין הויז, אַזוי ווייט פון מיר... גייסט אַרום אַזוי ווי ניט אויף ד ע ר וועלט — ס'איז איבער מיינע כּוחות —

א ו ר י

יאָ, איך ווייס, ס'איז דיר שווער מיט מיר לעצטנס. אַ סך מאָל ווילט זיך צוגיין צו דיר און זאָגן: שטראָף.

ר יי

דו ביזט ניט זינדיק קעגן מיר.

א ו ר י

זינדיק. איך בין פיל מיט זינד — מיר דוכט, אַז איך האָב באמת איבערגעריסן מיט אַלץ אין דער וועלט... איבערגעריסן אויף אייביק... איך האָב באַדאַרפט ליגן ערגעץ אויף אַ בוידעם. אָפּגעזונדערט פון אַלעמען. ליגן אין פינסטערן.

ר יי

מיט געשריי

זאָלסט ניט רעדן אַזוי.

עס קומט אריין סאָפי

ס אָ פ י

גוטן אָוונט. שוין שפּעט, האַ? נעמט אַרום ריי קאַלטלעך אויפן גאַס, אָבער שיין. איר זעט אויס פאַרשלאָפן, ריי. איר האָט געשלאָפן?

ר יי

יאָ. אַביסל.

ס אָ פ י

ניט דרייסט צו אורין

איר זענט שוין לאַנג דאָ?

א ו ר י

ניט לאַנג.

ס אָ פ י

דער זייגער איז שוין האַלב נאָך זיבן.

ר יי

ס'איז דאָך שוין שפּעט, אורי. דאַרפסט דאָך גיין אין טעאַטער. גיי עס אָפּ.

ס אָ פ י

איר האָט נאָך ניט געגעסן?

א ו ר י

איך ווייס ניט, צי כ'וועל גיין.

ר יי

וואָס הייסט דו וועסט ניט גיין? עס אָפּ און גיי.

ס אָ פ י

אַז איר ווילט ניט, דאַרפט איר זיך ניט צווינגען, אורי.

ר יי

וואָס הייסט? איר האָט שוין בילעטן. דו דאַרפסט גיין אורי, ס׳איז ניט שיין. האָסט דאָך צוגעזאָגט גיין.

ס אָ פ י

עס מאַכט ניט, ריי, אַז ער האָט ניט קיין חשק.

ר יי

גיב עפּעס אַ ביס און גיי, איילט אים איך וויל זאָלסט גיין, איך בעט דיך — גיי, וואָס טראַכסטו נאָך? מאַך עס שנעלער.

א ו ר י

אנטשלאָסן

איך קען היינט ניט — איר וועט מיר אַנטשולדיקן, סאָפי — איך קען ניט, איר וועט ניט זיין ברוגז, יאָ סאָפי? — ווייסט איר וואָס איך האָב אַ פּלאַן, גייט איר ביידע. יאָ ריי. איך יעל זיין אין הויז.

ר יי

דו דאַרפסט גיי

ס אָ פ י

נו. אַז ער וויל ניט — איך בין ניט ברוגז. נעמט אַרום ריי קומט, מיר וועלן גיין ביידע. קומט, מיר וועלן גיט פאַרברענגען.

אורי

ריי, איך בעט דיך.

ר יי

וואָס טוט זיך דאָ? ס׳איז קאָמיש, אורי, כ׳לעבן. מען האָט געקויפט

אַ בילעט פֿאַר דיר, דאַרפֿסטו גיין — איך האָב זיך ניט געגרייט. איך בין ניט געשטימט צו גיין אין טעאַטער היינט —. איך פֿאַרשטיי עס ניט. מיר געפֿעלט עס ניט, אורי.

אורי

בעט זיך

טו מיר אַ טובה — זעסט דאָך איך בין מיד — אַלע שטייען מיט אַרונטערגעלאָזטע אויגן. שווערע פּויזע. ריי, זיי ניט איינגעשפּאַרט — נו טאַקע, דו ביזט שוין לאַנג ניט געווען אין טעאַטער. טו זיך אָן און גיי. שנעל — וווּ איז דיין מאַנטל? דרייט זיך אַרום און זוכט דעם מאַנטל, געפֿונט אים נעם ריי, טו זיך אָן. איך בעט דיך.

סאָפּי

געקלעמט

איר ווילט ניט גיין מיט מיר, ריי?

ריי

צערטלעך צו סאָפּי

עס האָט ניט צו אייך, סאָפּי — מיט אייך האָט עס ניט צו טון, אָבער — איך ווייס אַליין ניט — איך זאָג דיר נאָכאַמאָל אורי, עס געפֿעלט מיר ניט —

אורי

באַשטייט אויף זייניקע

ביזט נאָך אַ גרעסערער עקשן פֿון מיר. טוט אָן אויף ריי דעם מאַנטל מיט גוואַלט מאַכסט אַ וועזן איך ווייס אַליין ניט פֿון וואָס.

ריי

גיט זיך אונטער, ניט ווילנדיק, טוט אָן דעם מאַנטל. שווייגט פֿאַרביסן, זאָגט צו זיך אַליין

נו, מילא, קומט סאָפּי. צו אורי: אַ גוטע נאַכט, דיין עסן שטייט נאָך.

ס אָ פ י

גוט באַכס כאַפּט ריי אונטערן אָרעם מיר האָבן נאָך אַביסל צייט. מיר
וועלן נאָך שפּאַצירן ביזן טריין.

ביידע אָפּ

א ו ר י

שפּאַנט אַרום איבערן שטוב אַן אַריינגעצויגענער אין זיך. מאַכט
קלענער דעם גאַז, לאָזט זיך אַראָפּ אויפן דיוואַן. פאַלט צו מיטן
קאָפּ צום וואַנט. ליגט אַ שטומער מיט די פיס אַרונטערגעהאָנ-
גען צום דיל. — עס דערהערט זיך אַ קלונג אין טיר. אורי
לאָזט זיך עפענען די טיר און קומט אַריין מיט לוריאַן. זיי גיבן
זיך ביידע די הענט, איבעראַשטע, צעטומלטע

א ו ר י

קום אַריין ווייטער, וואָס שטייסטו ביים טיר?

ל ו ר י אָ

וואָס עפּעס פינסטער ביי דיר?

א ו ר י

אַט וועט ווערן ליכטיק. מאַכט גרעסער דאָס ליכט קום אַריין ווייטער,
זעץ זיך.

ל ו ר י אָ

זעצט זיך ניט, ביידע שטייען אָנגעצויגן — לוריאָ נאָך מערער

איך בין שוין היינט געווען ביי דיר איינמאָל.

א ו ר י

איך ווייס.

ל ו ר י אָ

ביזט גאָר אַליין?

א ו ר י

ריי איז אוועק אין טעאַטער.

ל ו ר י אָ

עס מאַכט ניט. עס מאַכט ניט.

א ו ר י

פאַרוואָס זיצטו ניט?

ל ו ר י אָ

ועצט זיך, ביידע שווייגן

א ו ר י

וויפיל איז שוין, אַז דו ביזט ניט געוועזן ביי אונז?

ל ו ר י אָ

אַנטקעגן וואָס פרעגסטו?

א ו ר י

ס'איז דאָך ניט גוט אַזוי צו זיצן און שווייגן.

ל ו ר י אָ

יאָ. ביזט גערעכט. מאָדנע.

א ו ר י

וואָס מאָדנע.

ל ו ר י אָ

אָט אַלץ. הם — קענסט נאָך אודאי מיינען, אַז איך בין אַריינ־געפאַלן אין אַ נאַרישער לאַגע, געדענקט אַז דו ביזט אין טעאַטער און ריי איז אין דער היים —

אורי

דו ביזט נאָך, זע איך, אַלץ אָנגעלאָדן אויף מיר.

לוריאָ

אויב דו פילסט אַזוי, מסתמא באַדאַרפסטו עס פילן.

אורי

אינטערעסאַנט.

לוריאָ

איך בין ניט אויסן צו זיין אינטערעסאַנט.

אורי

ביזט געקומען מיט קריג צו מיר?

לוריאָ

אויב דו פילסט אַזוי, מסתמא באַדאַרפסטו עס פילן.

אורי

שפּרינגט אויף

וואָס באַטייט עס? איך בין איצט ניט אויפגעלייגט צו קריגן זיך, לוריאָ... און מאָדנע, ביזט דאָך אַ גאַסט, ווי קומט מען עס אַריין אַזוי קריגעריש? נאָך ניט צייט געהאַט אָפּצוואָטשען. — וואַרט אויף אַ מינוט. אָטעם אָפּ.

לוריאָ

איך בין ניט קיין גאַסט איצט, עפּעס מער.

אורי

קוקט אים אָן ערשטוינט

עפּעס מער? דאָס געפעלט מיר.

לוריאַ

איך בין געקומען מאָנען אַ חוב.

אורי

אַ חוב? דיר אַ חוב? אַלע קומען צו מיר מאָנען חובות. אָבער וואָס פאַר אַ חוב בין איך דיר שולדיק?

לוריאַ

רייס אַ חוב.

אורי

וואָס זענען דאָס פאַר אַ רייד?

לוריאַ

געלאַסענער, אורי, געלאַסענער.

אורי

ווידער די אַלטע מעשות?... און — ריי האָט דיך קיינמאָל ניט ליב געהאַט.

לוריאַ

דאָס אַרט מיך ניט. וואָס מיך אַרט איז, וואָס דו האָסט קיינמאָל ניט ליב געהאַט ריי, און האָסט זי איצט אויך ניט ליב.

אורי

צעלאַכט זיך

זעסטו, דאָס איז שוין צופיל אַפילו פאַר איינעם, וואָס איז ניט קיין גאַסט, נאָר עפּעס מער, פּנים צו פּנים ס'איז ניט אמת. ווער גיט דיר דאָס רעכט צו רעדן אַזוי?

לוריאַ

איך נעם זיך דאָס רעכט. און איצט, אַז דו ווילסט, קענסטו מיך אָננעמען פאַרן קאַרק און אַרויסוואַרפן.

א ו ר י

אַרויסװאַרפן? חלילה אדרבא, דו געפעלסט מיר — כאָטש דאָס װאָס דו זאָגסט איז ניט אמת. איך האָב דיך קײנמאָל ניט געזען אין אַזאַ געשטאַלט — זעצט זיך מאָדנע, מאָדנע. מיט אַמאָל דער־זע איך פאַר זיך די סיבירער נעכט, װי מיר פלעגן זיצן בײדע בײם פײער פון אײװעלע, און הערן װי דער צפון־װינט בײסט מיט די צײן דעם דאַך פון אונזער שטיבל —

ל ו ר י אָ

דערפילט זיך מיט אַמאָל אַזױ װי אַן ענטװאָפנטער

װאָס עפּעס אין מיטן דערינען?

א ו ר י

אין מיטן דערינען? נאָר אײנער. הער זיך צו, װעסטו הערן. דאָ פעלט דאָס אײװעלע. נו, װאָס? זיצן מיר אָן אַן אײװעלע... אָבער אין די שױבן און איבערן דאַך ברומט יענער װײסער, װײַסער װינט — הערסט װי ער רײסט? הערסט װי ער מאַכט הו־הו־הו־הו־הו —

ברומט אױס מיט די ליפּן אַ װינט געפײף

ל ו ר י אָ

מיט שרעק

אורי ביזט פון זינען אַרונטער? כאַפּט אים אָן פאַר די הענט װאָס איז מיט דיר?

א ו ר י

פאַלט צו מיטן פּנים צום װאַנט

גאָר נישט, גאָר נישט. רעד ניט.

לוריאַ

שטייט לעבן אורין

דו ביזט דאָך שוין באמת גרויס, אורי.

מיט אַמאָל קומט אַריין סאָפי א צעטומלטע. אורי שפּרינגט אויף, קוקט פאַרגאַפט

אורי

וואָס איז דאָס? וואָס עפּעס צוריק? ווו איז ריי?

סאָפי

מיט אַ וויינענדיקן קול

זי האָט חרטה געקראָגן, וויל ניט גיין. אַנטלאָפן צוריק. וואָס בין איך שולדיק?

אורי

עפּעס געווען צווישן אייך?

סאָפי

איך ווייס ניט. זי גייט און שווייגט. רעדט מיט מיר ניט. וואָס בין איך שולדיק?

אַפּ צו זיך אַ וויינענדיקע

ריי

קומט אַריין נידערגעשלאָגן מיט פאַרשטייפטע ליפּן, דערזעט לוריאָן, קאָרטשעט זיך צוזאַמען. אורי אַ מבולבלער לויפט איר אַנטקעגן

אורי

וואָס באַטייט, עס ריי?

ר יי

איך ווייס ניט. איך ווייס ניט. לאָז מיך איצט. איך קען ניט. איך קען ניט.

אָפּ

ל ו ר י אָ

כאַפּט זיין מאַנטל און לאָזט זיך צום טיר

א ו ר י

כאַפּט אים אָן פאַר א האַנט

גיי ניט אַוועק, לוריאָ, זיי דאָ. איך בעט דיך ווייס אַליין נישט פון צעטומעלניש ווי ער האַנדלט טו מיר אַ טובה, זיי דאָ.

ל ו ר י אָ

רייסט זיך אַרויס און וואַרפט אין לופטן

געמיינהייט.

א ו ר י

שטייט אַ פאַרגליווערטער. אים דאַכט זיך, אַז ער הערט אַ געוויין און ווייסט ניט פון וואַנען. גייט צו צו רייס טיר, דערנאָך צו מאַפּיס און ווידער צו רייס

ריי, קום אַרויס, ריי.

עפנט פּאַמעלעך די טיר, טרעט אַריין אינעווייניק. פון דאָרט הערט זיך אַ שטילער כליפּ. ער פאַרמאַכט די טיר. שטיל. עס קומט אַריין דער אָנקל געלאַסן, קאַלטבלוטיק. קוקט זיך אַרום, זעט — קיינער ניטאָ, שטעלט אָנגעשפּאַרט אויף זיין שטעקן ווירדיק און רויק. זעצט זיך ביים טיש, פאַרלייגט אַ פוס אויף אַ פוס ווי איינער זאָגט; איך קען וואַרטן — אורי קומט אַרויס. דערזעט דעם אָנקלס פיגור, בלייבט שטיין ביים טיר ווי אַ צוגעשמידטער. אָנקל קערט אָפּ זיין פּנים, באַגעגנט זיך מיט אורים אויגן. קוקט אויף אורין שאַרף, דורכדרינגנדיק

פ אָ ר ה אַ נ ג

צווייטער אַקט

אין אַ פּאָר טעג אַרום. די אַלטע מאַמע שטייט ביים טיר פון איר שלאָף־צימער און רעדט צריין

אַלטע

שלאָף מיין יינגעלע, שלאַף וויליקל, שלאָף מיין טייערער —
שטייט. וואַרט אַ פּאָר רגעס, רעדט ווייטער
מאַמע באַלד קומען, פּאַפּע באַלד קומען — שלאָף מיין יינגעלע —
מאַכט צו די טיר, גייט אַרום און זיפצט
אַך, אַך, קינדערלעך מיינע — אַזוי שפּעט, אַזוי שפּעט —
גייט צו צו דער טיר פון סאָפין, רופט
סאָפילע.

סאָפי
עפנט די טיר, רעדט אַרויס פון צימער

וואָס איז, טאַנטע?

אַלטע

איך דאַרף אַרויסגיין עפּעס קויפן; וועסט דאָך זיין אין הויז, סאָ-
פילע.

סאָפי
פון צימער

ניין, טאַנטע. איך גיי אַוועק. וועל שוין דאָ ניט זיין מער אינגאַנצן.

אַ ל ט ע

וואָס רעדסטו דאָרט, סאָפי? קוקט אַריין אין צימער וואָס מאַכסטו? דערשראָקן דו פּאַקסט זיך?

ס אָ פ י

קומט אַרויס

יאָ, טאַנטע, איך פּאַק זיך. איך קלייב זיך אַרויס פון אייך.

אַ ל ט ע

דו קלייבסט זיך אַרויס? פאַרוואָס? אַזוי פּלוצלינג.

ס אָ פ י

אַזוי, טאַנטע, מען דאַרף.

אַ ל ט ע

אין מיטן חודש. דו פאָרסט אַוועק ערגעץ?

ס אָ פ י

ניין, איך קלייב זיך איבער אין אַ צווייטן הויז.

אַ ל ט ע

קריינעלעך מיינע. דאָ איז דיר שלעכט?

ס אָ פ י

מען קען דאָך אייביק ניט וווינען אין איין הויז.

אַ ל ט ע

דו וואַרטסט גאָר ניט אויף אורין, אויף ריי? וואָס טוט זיך דאָ?

ס אָ פ י

איך קען ניט וואַרטן, טאַנטע.

אַלטע

זיי ווייסן פון דעם?

סאָפי

מסתמא ווייסן זיי.

אַלטע

און אָט איך ווייס גאָרניט, בין אַ גאַנצן טאָג אין הויז און ניט הושד געווען גאָר, אַז דו פּאַקסט דיינע זאַכן. פאַרוואָס האָסטו מיר ניט געזאָגט?

סאָפי

וואָס איז דאָ צו זאָגן?

אַלטע

וואַרט זשע כאָטש אויף די קינדער. וואָס הייסט דו קלויבסט זיך אַרויס און זעגנסט זיך ניט? איר האָט זיך צעקריגט, וואָס?

סאָפי

ניין. ניט געקריגט זיך.

אורי קומט אַריין, האַלט זיין מאַנטל אין האַנט. סאָפי דערזעט אים, גייט די רגע אַריין צו זיך אין צימער, פאַרמאַכט די טיר.

אורי

גוטן אָוונט, מאַמע.

אַלטע

גוט יאָר דיר, קינד מיינס.

אורי

ווו איז ריי?

אַלטע

זי איז נאָך ניט געקומען.

אורי

וווהין איז זי אַוועק?

אַלטע

זי איז אַוועק נאָך פֿון אין דער פֿרי, אַביסל שפּעטער פֿון דיר.

אורי

אויף אַ גאַנצן טאָג? און זי איז נאָך ניטאָ? זי האָט דיר ניט געזאָגט וווהין?

אַלטע

וואָס ווייס איך, מיין זון? לוריאַ איז געקומען און זיי זענען אַוועק ביידע ערגעץ, זי האָט געזאָגט, אַז זי וועט זיך זאַמען אַ גאַנצן טאָג. איך זאָל אַכטונג געבן אויפֿן קינד. דו ווייסט גאָר ניט פֿון דעם.

אורי

איך ווייס גאָר ניט. איך פֿאַרשטיי ניט... ווי אַזוי לאָזט זי עס דיך איבער אַליין מיטן קינד?

אַלטע

מיר איז ניט שווער, ווילעקל איז אַזאַ טייערס... ער האַלט אין איין פֿרעגן ווו איז די מאַמע. — דו האָסט שוין עפּעס געקראָגן אַרבעט, מיין זון?

אורי

ניין, ניין.

אַלטע

אורילע, זאָג מיר, פֿאַרוואָס קלייבט זיך סאָפי אַרויס פֿון דאַנען? זי פּאַקט דאָך אירע זאַכן. גיי זע.

אורי

וואָס איז דאָ צו זען? זי וויל דאָ ניט וווינען מער.

אַלטע

וואָס עפּעס אַזוי פּלוצלינג?

אורי

איר איז מסתמא באַקוועם ערגעץ אַנדערש מאַמע. וואָס איז אַזוינס? זי איז ניט קיין קינד.

אַלטע

קרייגעלעך מיינע — בעט זי זי זאָל בלייבן.

אורי

איך קען ניט מאַמע. אָבער ווו איז ריי?

אַלטע

אַז איר דערציילט מיר גאָרנישט, ווייס איך ניט... פּרווו פונדעסט-וועגן, אורילע, בעט זי. איך וועל אַרונטערגיין עפּעס איינקויפן. רעד זיך מיט איר דורך דערווײַלע. דיר וועט זי אפשר פאָלגן.

לאָזט זיך גיין

אורי

האָסט געלט ביי זיך, מאַמע?

אַלטע

יאָ מיין זון. ריי האָט מיר איבערגעלאָזט געלט. זע, רעד זיך מיט איר דורך. בעט זי.

אַלטע אָפּ

אורי

וווהין האָט עס געקענט ריי אַוועקגיין אויף אַ גאַנצן טאָג?

א ו ר י

גייט אַריין אין קינדס צימער, קומט גלייך אַרויס — סאָפי קומט אַרויס מיט אַ טשעמאָדאַן אין האַנט — בלייבט שטיין און קוקט אויף אורין — אורי מיידט אויס אירע בליקן

ס אָ פ י

שטיל און אומעטיק

נו, זעט איך פאָלג אייך. איר וועט מיר עפּעס זאָגן פאַרן אַוועקגיין ?

א ו ר י

שווייגט

ס אָ פ י

איר ווילט מיט מיר אפילו ניט ר דן ? איר האָט באַדאַרפט קו-מען שפּעטער אַביסל — נאָך איין מינוט -- וואָלט איך שוין ניט געווען דאָ —

א ו ר י

וווּ איז רײַ ?

ס אָ פ י

זי האָט מסתמא ניט געוואָלט זיין דערביי, ווי איך פאַרלאָז דאָס הויז.

א ו ר י

רײַ ווייס גאָר ניט.

ס אָ פ י

ערשטוינט

ווייס ניט ?

אורי

רײ װײס ניט.

סאָפי

הײסט עס — אורי אַלײן הײסט מיר אַרױסקלײַבן זיך.

אורי

יאָ, סאָפי.

סאָפי

ציטעריק

אָבער פאַרװאָס אַזױ ברוטאַל, אורי? ניט געפינען אפילו פאַר נױטיק צו רעדן מיט מיר. נאָר צוגעװאָרפן מיר אַ צעטעלע אױפן טיש מיט דרײ װערטער: פאַרלאָזט אונז, סאָפי. — פאַרװאָס קומט עס מיר, אורי?

אורי

איך האָב אַנדערש ניט געקענט.

סאָפי

אָבער פאַרװאָס קומט מיר איר זאָלט זײן צו מיר אַזױ ברוטאַל?

אורי

ברוטאַל ניט צו אײַך, נאָר צו זיך. איר געדענקט, איך האָב אײַך געזאָגט איר זאָלט מורא האָבן פאַר מיסטער דאָן.

סאָפי

אפילו יעצט זענט איר פאַר מיר נאָך אַלץ יענער אורי, ניט מיסטער דאָן, און איך גלױב אין אורין.

אורי

נו, איז דאַך אייך גוט, סאָפי. גוט, גוט. איר זײַנט אַ גליקלעכע. אָבער איך — איך בין מיסטער דאָן... מיסטער דאָן האָט איי־ער זורין פאַרן האַלז און ווערגט. שטיקט, בלוטיקט —

סאָפי

ניט אמת, ניט אמת. איר וועט ניט דערשטיקן אורין. איר האָט אים ליב, אַזוי ווי איך האָב אים ליב. און אורי האָט מיך אויך ליב. יאָ, יאָ.

אורי

און אָט פאַרטרייבט ער אייך.

סאָפי

לאָזט זיך אַראָפּ אויף אַ שטול. באַהאַלט איר פּנים. אורי קוקט אויף איר מיט הייסע אָנגעשטראָנגטע אויגן. שווייגט שווער און קלעמעדיק

אורי

איר געדענקט, סאָפי, איר האָט געזאָגט, אַז איר וועט אָננעמען מיט ליבשאַפט צו זײַן פאַרטריבן פון מיר. פאַרוואָס זאָגט איר עס ניט יעצט, ווען ס'איז געקומען דערצו?

סאָפי

אַזוי אומגעריכט געקומען, אַזוי שנעל. איר טוט עס צוליב ריי? זי איז אייפערזיכטיק? זאָגט, אַז צוליב ריי, צוליבן טעאַטער.

אורי

ניין. ניט צוליבן טעאַטער. פון רייס וועגן וואָלט איר געקענט דאָ בלייבן.

ס אָ פ י

הייסט עס, איר אַליין —

א ו ר י

יאָ.

ס אָ פ י

נו, גוט. איך האַלט מיין וואָרט. כאָטש איך פאַרשטיי ניט אייער האַנדלונג. מסתמא פאַרשטייט איר — איר נעמט טאַקע נקמה פון זיך, ניט אַנדערש —

גרייט זיך צום גיין

א ו ר י

לייגט אַרויף אַ האַנט אויף איר אַקסל

איך וויל איר זאָלט מיך יאָ פאַרשטיין; ס'איז געווען אייער גורל צו ליב האָבן אַ מענטש, וואָס האָט שוין אַ ווייב און אַ קינד, און דער מענטש וואָס האָט אַ ווייב און קינד האָט אייך אויך ליב. אָבער ער וויל אייך ניט ליב האָבן — אָט שטייט איר לעבן מיר. פון אייך קוועלט מיט פרייד, מיט הייסער ליבשאַפט, מיט שיינקייט, וואָס איר ווייסט נאָך אַליין ניט פון איר, אָבער דער מענטש, וואָס שטייט לעבן אייך, וויל זיין אַליין, באַהאַלטן אין זיך, מיט קיינעם ניט טיילן זיין איינזאַמקייט.

ס אָ פ

אפילו ווען איבער זיין קאָפּ ברעכט אויס אַ שטורעם?

א ו ר י

דעמאָלט נאָך מער. דער שטורעם איז דאָך ניט איבער אים נאָר אין אים. איך וויל ניט קיין הילף פון דער זייט.

ס אָ פ י

איז ניט אמת, אַז איר האָט מיך ליב?

א ו ר י

אמת.

ס אָ פ י

אַ שרעקלעכער אמת.

א ו ר י

איך האָב אײַך ליב. אָבער איך זאָג דאָך אײַך: איך װיל אײַך ניט ליב האָבן — אָט װעט איר אױפֿקומען. איר װעט אױפֿקומען פֿון מיר אַ חלום, װאָס ניט אַזױ אָפֿט חלומט מען אין דעם גאַנצן לעבן. אָבער גוט אַזױ. מענטשן דאַרפֿן זיך ניט אָנכאַפּן אָן אַלץ, װאָס עס קומט זײ צום האַנט. מעג עס זײַן אַפֿילו דאָס גליק אַלײן. פֿױגל סאָפֿי, איך רעד צו אײַך װי צו אַ מענטשן, װעמען איך װעל אפֿשר מער קײנמאָל ניט זען.

ס אָ פ י

אַ דערשראָקענע

װאָס רעדט איר אורי? װאָס רעדט איר?

א ו ר י

שרעקט זיך ניט. איך װעל גאָרניט טאָן מיט זיך, איך װיל אײַך נאָר זאָגן: מיט מיר קומט עפּעס פֿאָר אַזױנס, װאָס איך װײס אַפֿילו ניט װי אַזױ אָנצורופֿן עס — עפּעס ברעכט זיך אין מיר, צעפֿאַלט; אָבער איך פֿיל אױך, אַז עפּעס שטאַרקט זיך אין מיר — דאָס פֿאַרטרױערטע לעבן, װאָס איך לעב דאָ, מוז מיך צו ערגעץ ברענגען, צו עפּעס גרױסס — װאָרום אַנדערש קען עס ניט זײַן — איך האָב שױן אַלץ דאָ געטון אין אַמע־ריקע. געאַרבעט אין דער סאָציאַליסטישער פּאַרטײ, אין יוניאָנס, געשריבן אין צײַטונגען, געלערנט, געשטודירט און פֿון אַלץ בין איך אַנטלאָפֿן, ניט געפֿינען קײן זין אין קײן זאַך. קײן טיף־לעבן, קײן פֿײַער, אַלץ טעמפּ, פֿלאַך, חושכדיק — איך װײס

ניט, אפשר בין איך אַליין אין אַלץ שולדיק. אויב יאָ — דאַרף איך אַליין געפינען דעם אויסוועג —

ס אָ פ י

זאָגט מיר אורי, איר האָט ליב ריי?

א ו ר י.

איבעראַשט, שווייגט אַ ווייל אַ און זאָגט פּעמט

יאָ, געוויס; עס געפעלט מיר, וואָס איר האָט עס געפ־עגט.

ט אָ פ י

איך וואָלט געוועון זייער אַנטוישט אין אייך, ווען איר זאָגט ניין.. אָבער איך ווייס אַליין ניט — ס׳איז מיר אַזוי שווער *פאַלט צו מיטן קאָפּ צום טיש* אַזוי שווער —

א ו ר י

מען דאַרף ניט, סאָפי. מען דאַרף ניט וויינען... געוויס, געוויס. וואָס פאַר אַ קונץ צו פאַרליבן זיך אין אַ צווייטער, ווען מען האָט ניט ליב די ערשטע? — אַך, צו וואָס האָט איר באַדאַרפט קומען אַהער?

כ אָ פ י

טאַקע צוליב וואָס האָב איך באַדאַרפט קומען אין אייער הויז? אַרויפלויפן אויף אַ וועג פון אַ מענטשן, וואָס וויל גאָר ניט. אַז עמעצער זאָל אים קומען אַנטקעגן — *שטעלט זיך אויף* איר וועט מיר ערלויבן איבערצולאָזן ביי אייך מיין טשעמאָדאַן ביז מאָרגן?

א ו ר י

יאָ געוויס.

ס אָ פ י

איר ווילט גאָרניט וויסן מיין נייעם אַדרעס?

א ו ר י

שווייגט

ס אָ פ י

מיין טיר וועט זיין אָפן פאַר אייך.

א ו ר י

ניין, ניין.

ס אָ פ י

אָבער מיין האַנט וועט איר דאָך בעטען צום זעגענען זיך.

שטרעקט אויס איר האַנט

א ו ר י

ניט געוואַגט־הייט נעמט אָן איר האַנט. טוט מיט אַמאָל אַ ציִ איר האַנט צו זיין מויל און קושט זי

ס אָ פ י

ציט צוריק איר האַנט

גיט מיר אַן אמתן קוש. שטייט און וואַרט. אורי טרעט אָפּ אויף צוריק

איר זענט גערעכט. מען דאַרף ניט, מען דאַרף ניט.

אָפּ שנעל ניט אומקוקנדיק זיך אויף אורין. אורי לייגט אַרויף זיינע הענט אויף די אויגן. שטייט אין מיטן שטוב ווי אַ פאַר־ גליווערטער. עס קומט אַריין די אַלטע

אַ ל ט ע

נאָך ניטאָ ריי?

א ו ר י

שווייגט

אַ ל ט ע

ביזט שיין אודאי הונגעריק, אורילע. קום אין קיך וועסט עפּעס אַ ביס טון.

א ו ר י

איך וויל ניט.

אַ ל ט ע

ביזט דאָך הונגעריק . . . קוקט אַריין אין סאַפּיס צימער וואָס, סאַפּי איז שוין טאַקע אַוועק?

א ו ר י

אַוועק.

אַ ל ט ע

קריינקעלעך מיינע... אַנטלאָפֿן. ס'טע געזען... ווי איז מיר. צעוויינט זיך וואָס איז מיט דיר, מיין זון?

א ו ר י

גאָרנישט. וואָס זאָל זיין? וואָס ווייסטו?

אַ ל ט ע

צו דער נאַכט — אַזוי שווער איז איר שוין געווען איבערצונעמטיקן דאָ... אַנטלאָפֿן. אַפֿילו מיט מיר ניט געזעגנט זיך. ווי איז מיר. וואָס טוט זיך דאָ? ס'איז דאָך עפּעס ניט גלאַט, אורילע.

א ו ר י

מאַמע, הער אויף. איך בעט דיך.

אַ ל ט ע

ווי אַזוי וועט זי עס וווינען ביי פֿרעמדע מענטשן? געווען ווי אַן אייגענע דאָ. און מיטן דערינען אַנטלאָפֿן... אורילע ווילסט דאָך מסתמא עסן.

א ו ר י

נערוועז

איך וויל ניט. איך וויל ניט.

א ל ט ע

קריינעלעך מיינע.

קוקט אלע ווײלע אריין אין מאַמעס צימער און זיפצט

עס קומט אריין רײ, אויפגעלײגט, פריילעך, סמאַרעט זיך די
פרײלעכקייט צו איבערטרייבן, טוט זיך שנעל פאַנאַנדער, לויפט
צו צו אורין, נעמט אים אַרום

ר יי

גוטן אָוונט אורילע ביזט שוין לאַנג אין דער היים?

א ל ט ע

קומט אַרויס פון מאַמעס צימער

אַט איז שוין ריי אויך דאָ. אַבי אורי איז שוין אומגעדולדיק

ר יי

וואָס טוט ווילי‌קל? ער איז געווען גוט?

אַ ל ט ע

נו, אודאי, אַז די מאַמע איז דאָ איז בעסער,

א ו ר י

פון וואַנען קומסטו? ריי?

ר יי

באַלד, באַלד. אורי. צפריער אַ קוק טון אויף מיין יינגעלע.

לויפט אין שלאָפצימער

אַ ל ט ע

נו, אַבי דו האָסט דיך געזאָגט — אוי, קריינעלעך מיינע, איר וועט דאָך שוין גיין עסן.

לויפט אין קיך אריין

ר יי

קומט אַרויס פּריילעך

אַנו טרעף, וווּ איך בין געווען. אורי? אַנו טרעף.

אורי

איך ווייס ניט.

ר יי

זאָג מיר צו, אַז דו וועסט ניט בייז ווערן, וועל איך דיר זאָגן. אַ־יאָ. דו וועסט דאָך ניט בייז זיין, אורילע... לוריאַ וועט אויך באַלד אַרויפקומען אַהער. ער איז געלאָפן זוכן ערגעץ ווײַן און גוטע זאַכן.

אורי

וואָס פאַר אַ ווײַן? ווי קומט לוריאַ איצט? איך הייב ניט אָן צו פאַרשטיין.

ר יי

אָט וועל איך דיר שוין זאָגן. אָבער זאָג מיר צו, אַז דו וועסט ניט בייז זיין, זאָג מיר צו...

אורי

אָבער זאָג שוין.

פאַר דער צייט איז די אַלטע צוריקגעקומען

אַלטע

דער סאַפּער איז שוין פון לאַנג פאַרטיק, קיגדערלעך מיינע. קומט עסן.

ר יי

באַלד, באַלד שוויגער — איך האָב דיר געמאַכט אַ סורפּריז, אורילע. איך האָב געוווּסט, אַז דו וואָלסט מיך ניט געלאָזן, ווען איך פרעג דיך... איך האָב געאַרבעט...

אורי

איבעראַשט

גענאַרבעט?

אַלטע

קרייַנעלעך מיינע.

ר יי

נו וואָס ביזטו אזוי איבעראַשט? לוריאַ האָט מיך אַרויפגענומען צו זיך אין שאַפ — אויף אַ פּאָר וואָכן.

אורי

ביזט געגאַנגען אין שאַפ?

ר יי

נו, וואָס איז אַזוינס? איך האָב דיר ניט געוואָלט דערציילן. איך האָב מורא געהאַט, אַז דו וועסט מיך ניט לאָזן — אויף אַ פּאָר וואָכן נאָר, אורילע, ביז וואַנען דו וועסט קריגן באַשעפטיקונג. עס מאַכט ניט, אורילע, עס מאַכט ניט.

אורי

דו האָסט געוווסט, אַז איך וועל דאָס ניט ערלויבן, און דו ביזט געגאַנגען. וואָרום האָסטו דאָס געטון, ריי?

ר יי

איך זע ניט איין, וואָרום דו זאָלסט עס נעמען אזוי ערנסט. נו, וואָס איז אַזוינס? איך מעג אויך אַרויסהעלפן אין אַ שלעכטער צייט. פּאַרקערט, ס'איז מיר אַנגענעם דיר אַרויסצוהעלפן.

אורי

וואָס רעדסטו — אַרויסהעלפן. ס'איז ניט גוט, ריי. איך וויל דאָס ניט. איך וויל דאָס ניט.

געפינט זיך ניט קיין אָרט

ר׳ יי

נו, זיי ניט בייז אורילע, איך בעט דיך. נו, זאָגט אים, שוויגערי וואָס איז דאָ אַזוינס? מער ניט, איך האָב מיך זייער געזאָרגט פאַר אייך, טאָמער פאַלט אייך שווער מיטן קינד א גאַנצן טאָג.

אַלטע

וואָס שייך שווער — אדרבא... האָסט מיר אויך ניט אויסגעזאָגט׳ אַז דו גייסט אַרבעטן.

ר׳ יי

איך בין געגאַנגען א קוק טון. צי עס וועט מיר געפעלן זייך א גוטער פלאַץ גראַדע... עס מאַכט ניט, אורילע... אָבער ס׳איז אייך ניט צו שווער? זאָגט מיר דעם אמת, שוויגער.

אַלטע

געזונט זאָלסטו מיר זיין, וואָס רעדסטו — אָבער גייט שוין עסן. ניט צייט נאָך?

אורי

שטייט ביים וואַנט, אַזוי ווי דאָס לשון וואָלט אים אָפּגענומען

ר׳ יי

זיי ניט אַזוי ערנסט. נעם עס לייכטער. ס׳איז מיר אָנגענעם. איך שווער דיר. איך טו עס מיטן גאַנצן האַרצן — דו לויפסט אַרום, זוכסט, און ס׳איז דיר שווער, איך זע דאָך — נו, איז וואָס? איך קען דאָך גוט ניי׳ען, עס וואָלט דאָך געווען א פאַרברעכן, ווען איך העלף דיר ניט איצט. נעמט אים ארום און בעט זיך אורי, זיי ניט אַזוי ערנסט, אַזוי שווער — עס קומט אריין לוריא מיט פעקלעך אין די הענט אָט איז לוריאָ; קומט אַהער, לוריאָ, מאַכט אים פריילעך.

לוריאָ

גוטן אָוונט אייך האָט געוואָלט זיין דרייסט און פאַרלירט גלייך זיין טאָן וועמען דאַרף מען עס מאַכן פריילעך, אורין?

ר יי

איר האָט טאַקע געקראָגן ווײַן?

לוריל

געוויס. ווי דען? און טאַקע — גוטן, אמתן ווײַן. וואָס הייסט ניט קריגן קיין ווײַן? — וואָס, אורי איז טאַקע בייז?

ר יי

איר מוזט אים פרײלעך מאַכן, לוריאָ.

לוריאָ

אויב עס ווענדט זיך נאָר אָן מיר -- פאַראַן צײַטן, וואָס מען דאַרף זײַן ניט אומעטיק, צפילו ווען ס'איז אומעטיק — ניט אמת, אורי?

אורי

אפשר.

לוריאָ

בייז זײַן? וואָס איז דאָ בייז צו זײַן? ווען איך האָב אַ ווײַב, וואָלט מיך אסור געאַרט, אויב זי וואָלט וועלן גיין אַרבעטן — אדרבה... נו, וואָס איז דאָ צו רעדן? אַ פלאַש ווײַן איז דאָ, געבעקס אויך — די באָבע וועט דאָך אויך מאַכן מיט אונז אַ לחיים, יאָ, באָבע?

אַלטע

טרינקט אײַך געזונטערהייט, קינדערלעך, וואָס איך בין שוין פאַר אַ טרינקערין.

לוריאָ

נו, זייט אַ באַלעבאָסטע, ריי — אַפילו סאַרדינען האָב איך אײַנגעהאַנדלט — אורי, איך האָב נאָך אַזאַ ווײַן ניט געטרונקען — גלעזלעך, באַלעבאָסטע — אַ פּראָפּניצער האָט איר דאָך אויך מסתמא.. עט נאָר אַ ווײַן, אורי —

ר ײ

האָט אַרײַנגעקוקט דערװײַל אין סאָפיס צימער

װאָס איז דאָס? װעמענס טשעמאָדאַן?

לוריאָ

איר האָט געלאָזט, באָבע?

ר ײ

װעמענס טשעמאָדאַן?

אַלטע

סאָפי האָט איבערגעלאָזט.

לוריאָ

קומט באָבע אין קיך נאָך געלעזלעך.

גײט מיט דער אַלטער אין קיך

אורי

סאָפי האָט זיך אַרויסגעקליבן.

ר ײ

פאַרװאָס?

אורי

איך האָב איר געהייסן.

ר ײ

דו?

אורי

יאָ.

ר יי

מיינסט עס אמת?

אורי

יאָ.

ר יי

האָסט עס געטון צוליב מיר? צוליב וואָס האָסטו דאָס געטון?

אורי

צוליב מיר.

ר יי

וואָס מיינסטו?

אורי

איך מיין גאָרנישט. פּשוט. איך האָב איר געהייסן ארויסקלייבן זיך

ר יי

מיין גאָט... אפשר בין איך שולדיק טאַקע?

אורי

דו ביזט ניט שולדיק.

ר יי

אויסער זיך

אַך, מיין גאָט. וואָס הייסט — אַזוי שנעל... אזוי מיט אמאָל...
וואָרום האָסטו מיר גאָר נישט געזאָגט וועגן דעם? און זי איז
שוין ניטאָ?

אורי

ניטאָ.

ר יי

נעמט אים אַרום פאַרן קאָפּ

עפּעס איז מיט דיר, אורי. זאָג מיר וואָס?

א ו ר י

ס'איז מיר גאָר נישט, ריי... איך בין נערוועז אַביסל — דו ביזט אין כּעס, וואָס איך בין ניט צופרידן מיט דיין גיין אַרבעטן, זיי ניט אין כּעס, ריי —

ר יי

ניין, אורילע.

א ו ר י

דריקט צו איר קאָפּ צו זיינע ליפּן

טראַכט ניט אויף מיר קיין שלעכטס, ריי.

ר יי

כאַפּט אָן זיינע הענט

וואָס פאַר אַ שלעכטס וועל איך טראַכטן אויף דיר? וואָס רערסטו? וואָז טוט זיך מיט דיר? זע, ווי דו קוקסט אויס.

א ו ר י

גייט אָפּ פון ריי אַ פּאָר טריט

מיך האָט ער ניט געוואָלט אַרויפנעמען אין שאָפּ.

לוריאַ קומט אַריין מיט גלעזלעך אין די הענט

ל ו ר י אַ

נו, גלעזלעך זענען שוין אויך דאָ.

א ו ר י

צו לוריאַן

ס'איז געווען דיין עצה זי זאָל גיין אין שאָפּ אַרבעטן?

ל ו ר י אָ

מיין עצה ? וואָס מיינסטו צו זאָגן ?

ר יי

אורי !

א ו ר י

איך האָב דיך געבעטן דו זאָלסט מיך נעמען צו דיר אין שאַפּ אַרבעטן

ל ו ר י אָ

איך האָב דאָך געזאָגט, אַז פאַר דיר וועט ניט גוט זיין... איך מיין — ערשטנס, קענסטו דאָך ניט די אַרבעט, אַרויסקומען לער־נען זיך — וואָס האָט עס פאַר אַ זינען פאַר דיר ? — און צווייטנס, קען איך זיך עפּעס ניט פאָרשטעלן, אַז דו זאָלסט זיצן ביים מאַשין —

א ו ר י

ביין

אָבער אַז איך וויל !... מיין גאָט... וואָס עפּעס דאַרפסטו זיך פאָרשטעלן ? צו אַלדי רוחות.

ר יי

איך קען דאָך גייען, אורילע — איך קען דאָך גלייך פאַרדינען אַ סך געלט... און איך וויל אויך ניט דו זאָלסט גיין אין שאַפּ...

א ו ר י

פארוואָס קען איך ניט גיין אין קיין שאַפּ ? איך קען ! איך קען צו אַלדי רוחות.

לויפט אַרויס פון שטוב

אַלטע

אַריין פֿון קיך

וווהין איז אַרויסגעלאָפֿן אורי? וווהין איז ער געלאָפֿן?

ריי

זיצט אַ טרויעריקע און שווייגט

אַלטע

וואָס איז דאָ געווען, טאָכטער?

ריי

ער איז בייז געוואָרן.

אַלטע

אַך, קריינעלעך מיינע. וואָס טוט זיך מיט אייך... וואָס איז דאָס פֿאַר אַ טאָג היינט? קריינעלעך מיינע.

אָפּ צוריק אין קיך

פּויזע

לוריאַ

זוכט זיין מאַנטל אוועקצוגיין

ריי

איר גייט אוועק, לוריאַ?

לוריאַ

יאָ.

ריי

בלייבט, איך בעט אייך.

לוריאָ

איך זאָג אייך דעם אמת. אויף דעם האָב איך זיך ניט געריכט. ס'איז ניט שיין פון אים.

ריי

זייט אים מוחל. איר זעט דאָך ער איז נערוועז, צעטראָגן — אָך, גאָט מיינער... אפשר האָב איך טאקע ניט באַדאַרפט גיין ארבעטן, ווען איך וויים, אַז דאָס וועט אויף אים אַזוי שלעכט ווירקן.

לוריאָ

איך קען עס ניט צוקוקן פּײַסט ריי, ס'איז אַן אומזין.

ריי

מיט אַ וויינענדיקן קול

רעדט ניט, לוריאָ. איך בעט אייך.

לוריאָ

פּיליסטעריש.

ריי

וויינט פאַרשטיקט

לוריאָ

וויינט ניט, ריי.

ריי

שטאַרקט זיך ניט צו וויינען

איך וויין שוין ניט.

לוריאָ

נעמט זי אָן פאַר די הענט

איר וויינט דאָך יאָ.

גלעט זי פאַרן קאָפּ

ר יי

וואָס קען איך טון ? — אפשר טאַקע ניט געדאַרפט גיין ? אַזוי ניט גוט. . .

לוריאָ

נו, באַרויקט אייך, לייבנשאַפטלעך ריי, ריי.

ר יי

איר דאַרפט ניט קומען מער צו אונז.

לוריאָ

ניט קומען ? אַז איר ווילט ניט, וועל איך ניט קומען — אייער פאַרלאַנג איז ביי מיר הייליק . . . ס'איז דאָך אָבער אַן אומזין, ריי. אַן אומזין.

נעמט אַרום איר קאָפּ

ר יי

שטויסט אים אַוועק פון זיך

טוט עס ניט לוריאָ... איך בעט אייך...

דרייט אַוועק איר פּנים צו דער וואַנט

לוריאָ

ס'איז דאָך אָבער אַן אומזין, אומזין.

ר יי

קערט זיך אום צוריק צו אים מיטן פּנים

איך וועל מער ניט גיין אין שאַפּ.

לוריאָ

אַ פאַרשעמטער

ווי איר ווילט אייך.

נעמט זיין מאַנטל

ר יי

זייט ניט בייז. וווהין גייט איר? גייט ניט אוועק...

צעוויינט זיך שטארק

אלטע

מיט שרעק, לויפט אריין

טאַכטער מיינע, טאַכטער מיינע. וואָס וויינסטו? וואָס איז מיט דיר?

ר יי

איך וויין ניט שוויגער, ס'איז גאָר נישט. איך וויין שוין ניט.

אלטע

קריינעלעך מיינע. וואָס טוט זיך מיט אייך? איך ווייס דאָך גאָר ניט וואָס עס טוט זיך מיט אייך...

אַ קלונג אין טיר. לוריאַ זעצט זיך אַן אַ זייט און שווייגט. די אַלטע גייט עפענען. ריי מאַכט צו רעכט איר אויסזען. לוריאַ זיצט אַ שווייגנדיקער מיט אַן אַראָפּגעלאָזענעם קאָפּ. עס קומען אַריין רייס משפחה: דער אָנקל, די טאַנטע, דער שוואָגער, די שוועגערין, ערשטער קוזין און צווייטער קוזין

אָנקל

און מיט אים אַלע איבעריקע

גוט איווינינג.

ר יי

איבעראַשט

אָ ס'אַרא געסט. זיצט, זיצט, אָט ברענג איך שטולן.

גייט מיט דער אַלטער אין קיך און ברענגט שטולן

אָנקל

שטרענג

ניט צו גאַסט, נאָר פאַר ביזנעס.

ברודער

ניט קיין צייט פאַר וויזיטן.

ערשטער קוזין

יאָ וויזיטן, ניט וויזיטן — מיר זענען געקומען.

צווייטער קוזין

אודאי, מיר זענען געקומען.

שוועגערין

אזוי פינסטער ביי אייך, ריי.

טאַנטע

ריי איז שוין אויך אין כעס. ס'וועט נאָך צייט זיין פאַר כעס.

די געסט צעזעצן זיך. אָנגעבלאָזן. שווייגן, לוריאָ וובט אַ פלאַץ ווו אַהינצוזעצן זיך. כאַפּט זיך אַריין אין סאָפּיס צימער. די אַי׳טע קוקט מיט בלאָנדזשענדיקע אויגן אויף אַ׳יצטען

ריי

קלייבט צו פון טיש

איר וועט אפשר טרינקען טיי?

אָנקל

איך זאָג דאָך: מיר זענען געקומען פאַר ביזנעס.

ריי

איר באַליידיקט דאָך מיך, אָנקל.

טאַנטע

אַ דאַנק, רײ. זײ זיך ניט מטריח.

רײ

אַביסל װײַן אויך ניט?

טאַנטע

אַ דאַנק, רײ.

שװעגערין

איך טרינק ניט קײן װײַן.

ערשטער קוזין

יאָ װײַן — ניט װײַן — װאָס עפּעס אין מיטן דעריבער װײַן?

צװײטער קוזין

אודאי, װאָס עפּעס אין מיטן דעריבער װײַן?

ברודער

מיר דאַרפֿן אים אַלײן. דעם פּריץ אַלײן.

ערשטער קוזין

יאָ אַ פּריץ, ניט אַ פּריץ — מיר דאַרפֿן אים אַלײן.

רײ

נעמט צו פֿון טיש, זעצט זיך אַלײן פֿון דערװײַטנס

שװעגערין

װאָס מאַכט איר, באָבע?

אַלטע

מען לעבט. אַ דאַנק גאָט. איר זענט אַלע אָנגעשטויסן אויף מײַן אורי־לען... קרײַנעלעך מײַנע.

ב ר ו ד ע ר

מיר האָבן פּאַר וואָס צו זיין אָנגעשטויסן... איר זעט דאָך באָבע, מיין שוועסטער זיצט און בלאָזט זיך. פרעגט זי, וואָס בלאָזט זי זיך נאָך.

ר יי

מעגסט זיך שעמען, אַז דו רעדסט אַזוי.

ש וו ע ג ע ר י ן

האָסטו געזען, מיר זאָלן זיך נאָך שעמען.

ט אַ נ ט ע

וואָס מאַכט ווילִיקעל?

ר יי

אַ דאַנק, טאַנטע. ער איז געזונט.

ט אַ נ ט ע

ער שלאָפט שוין?

ר יי

יאָ, ער שלאָפט שוין.

ב ר ו ד ע ר

וווּ איז אורי?

ר יי

ער וועט קומען באַלד. שרעק זיך ניט, ברודער.

ב ר ו ד ע ר

איראָניש

ער ארבעט דאָך ניט קיין אָווערטיים.

ר יי

ביזט טאַקע מיין ברודער, אָבער וועגן אורין מעגסטו רעדן אַנשטענדיקער. דו אַרבעטסט — איז דיר גוט.

ברודער

אודאי אַרבעט איך, און אורי אַרבעט טאַקע ניט. ער וויל ניט אַרבעטן.

ר יי

מיט צו להכעיס טאָן

איך אַרבעט, ווי געפעלט עס דיר?

ברודער

דו אַרבעסט?

שוועגערין

איר הערט, זי גייט אַרבעטן.

ר יי

יאָ, געפעלט אייך ניט?

ערשטער קוזין

זייער שיין. זייער שיין.

ברודער

אזא תכלית אויף אַלע מיינע שונאים. שפּרינגט אויף איך בין דיי=נער אַ ברודער, און איך מעג דיר זאָגן, ריי, עס איז געמיין — אַ ווייב זאָל גיין אַרבעטן!

ר יי

איך בעט קיינעם זיך ניט מישן.

אָנקל

ווען איך וואָלט ניט געווען דיין אָנקל, וואָלט מיין פוס ניט גע־
ווען דאָ.

טאַנטע

רעג זיך ניט אויף, שלמה.

ר יי

איר קומט דאָך ניט אהער סיי ווי, ווייל איר זענט מיין אָנקל,
נאָר ווייל עס קומט אייך געלט.

אָנקל

ווען איך וואָלט אָבער ניט געווען דיין אָנקל, וואָלט מיר קיין
געלט ניט געקומען.

ערשטער קוזין

יאָ אָן אָנקל, ניט אָן אָנקל — עס קומט אונז אַלעמען געלט.

צווייטער קוזין

אודאי. עס קומט אונז אַלעמען.

אָנקל

דאָס איז דאָס לעצטע מאָל, וואָס איך קום אין הויז צו דיר. אין
מיין משפחה האָט נאָך קיינער ניט געשיקט זיין ווייב אין שאָפּ
אַריין אַרבעטן.

ר יי

קיינער האָט מיך ניט געשיקט. איך בין אַליין געגאַנגען.

ערשטער קוזין

יאָ געשיקט, ניט געשיקט — אַבי אין שאָפּ אַריין אַרבעטן.

צווייטער קוזין

אודאי, אַבי אין שאַפּ אַריין אַרבעטן.

אַנקל

שאַנד און שפּאָט.

טאַנטע

רעג זיך ניט אויף, שלמה.

ברודער

אַז ער האָט באַדאַרפט געלט, איז ער געקומען צו מיר. איצט ווייכט ער פון מיר.

אַלטע

לאָזט זיך צו זיי אַלעמען מיט געבעט

קרייניעלעך מיינע. וואָס איר צערעדט עס אויף מיין אורילן... אַזוי ווי ער וואָלט איך, חלילה, באַגזלנט...

ברודער

אַז איר ווייסט ניט, טאַנטע. וואָס מישט איר זיך אַריין?

ר׳ יי

לאָזט זיי, שוויגער.

ברודער

שפּרינגט אויף

יעס מעם. ס׳איז געמיין, זאָג איך. יעס מעם. איך בין דען ראָטשילד האַ? דאָס געלט, וואָס אורי האָט ביי מיר גענומען אויף דער סטאָר איז בלוטיק געלט. איך בין אַ שווערער אַרבעטער, אַרבעט מיין גאַנץ לעבן אין שאַפּ... וואָס? מיין שוואָגער וויל זיין אַ יחסן, אים שטייט ניט אָן אין קיין שאַפּ — איך וואָלט אויך געקענט פאַרדייען

ניט צו זיצן מיינע גאַנצע יאָרן אין שאַפּ -- אַלע גלייכע יחסנים דאָ. האָסטו געזען? לעט מי טעל יו, ריי — דו ביזט שולדיק, דו גיסט אים נאָך, פאַרשווייגסט אים. אַ גוואַלדיקע מעשה, איידל געוואַקסן... נאָך אַ סאָציאַליסט געווען, — בעט ביי מיר אַ דרייער פאַר דעם... אַרבעטער, אַרבעטער — און אַליין וויל דאָס אַרומגיין מיט אַ שטעקעלע איבער די גאַסן... געמאַכט אים אַ ביזנעס — אויך ניט גוט. איז וואָס זשע וויל ער? *טוט אַ קלאַפּ מיטן פויסט איבערן טיש* אַרבעטן זאָל ער גיין. אין שאַפּ אַריין. קלאָוקס נייען — זעסט? *שטרעקט אויס אַ האַנט מיט אַ פאַרבונדענעם פינגער* נאָדלען זיצן דאָ אין פלייש, אַריינגעהאַקטע נאָדלען. יעס מעם. וואָס, מיין פלייש איז אפשר קיין פלייש ניט —

ריי

אַנגעצונדן

קלאַפּ ניט אין טיש.

בּרודער

מיט מער כּעס

יעס מעם; צו מאַכן אַ לעבן דאַרף מען האָרעווען; צי מען וויל, צי מען וויל ניט. איך בין שוין אַ דאַנק גאָט נאָענט צו פופציק, איך אַרבעט שוין צוואָנציק יאָר ביים מאַשין. איך פאַרשטיי ניט קיין איבערשפּיצלעך. אונזערער אַ מענטש האָט זיך ניט אויף וועמען צו פאַרלאָזן... ווו איז ער? איך וואָלט עס אים זאָגן אין פּנים אַריין..

ערשטער קוזין

וואָס איז דאָ צו רעדן אַ סך? אַ טאָלק זאָל מען מאַכן.

אָנקל

ס'וועט שוין זיין אַ טאָלק. אַ חשבון וועט ער געבן. אַלע בעל חובות קומען צו מיר. וואָס איז? איך האָב גוט געזאָגט. דער סוף וועט זיין, אַז איך וועל נאָך בלייבן דער שלעכטער אָנקל.

טאַנטע

רעג זיך ניט אויף, שלמה.

אַנקל

צו ריי

דיין ברודער איז גערעכט. אודאי. שטייען ביי מיר צענדליקער אַרבעטער און אַרבעטן אויף מיינע בילדינגס: פּיינטערס, קאַר־פּענטערס, בריקלייגערס, מויערער.

טאַנטע

אַזאַ יאָר אויף מיר, ווי גוט זיי פאַרדינען.

אַנקל

איטאַליענער, גריכן, יידן און אמתע אַמעריקאַנער. יעס, אמתע אַמעריקאַנער. אַלע אַרבעטן אויף מיינע בילדינגס. אַרבעטן און פאַרדינען — גראָבן, שלעפּן ציגל, ווייל מען דאַרף אַרבעטן. און קיינער קלאָגט זיך ניט — ניטאָ קיין קלאָגעניש... שיין וואָלט די וועלט אויסזען, ווען אַלע וואָלטן מיט אַמאָל אַוועקגעלייגט די אַרבעט, די גראָב־אייזנס, די העק מיט די דלאָטעס, ווען אַלע וואָלטן פאַרשליסן די סטאָרס מיט אַלע געשעפטן און גענומען זיך בלאָזן, אויסשטעלן זויערע פּנימער — ניטאָ דאָ קיין פּלאַץ פאַר זויערע פּנימער —

טאַנטע

זייער שיין טאַקע וואָלט אויסגעזען די וועלט.

ערשטער קוזין

יאָ שיין, ניט שיין, מען דאַרף אַרבעטן.

אַנקל

און אַז אַ מענטש וואַלגערט זיך אַרום שוין צען יאָר דאָ אין

לאַנד, האַלט זיך אין איין מאַטערן. — און ס'האָט מיר אַ פּנים פון חוזק... ער קומט צוגיין צו מיר און בעט אַ דזשאַב אויף מיינע בילדינגס. וואָס פאַר אַ דזשאַב קען איך אים געבן? ער וועט אַרבעטן שוואַרצע אַרבעט — איך קען דאָך די לייט פון זיין מין: ער וועט אָפּאַרבעטן אַ טאָג און אויף מאָרגן וועט ער שוין אומגיין מיט אַ פּנים, אַזוי ווי די וועלט וואָלט אים דערקוילעט... זאָג איך צו אים: אַזוי, איך עפן דיר אַ סטאָר און איך וועל זען, אַז אַלע זאָלן דיר אַרויסהעלפן.

בּרודער

ער איז דאָך גלייך געקומען צו לויפן צו מיר מיט אייער פּלאַן.

ערשטער קוזין

צו מיר אויך.

אָנקל

אַזוי ווי מען דאַרף בויען הייזער, אַזוי דאַרף מען האָבן סטאָרס.

טאַנטע

אַן אַנדערער וואָלט געטאַנצט אין די גאַסן פאַר שמחה.

אָנקל

און איך זאָג אים גלייך: אויב זאָלסט וויסן זיין — דאָ איז אַמעריקע. גענוג דיר אומצודרייען זיך ווי אַ ניט-היגער, ווי אַ נעבעכיקער... דו לעבסט אין דעם לאַנד און דו דאַרפסט זיך איינ-פונדעווען, דאַרפסט אָנהייבן לעבן אַ לעבן, אַ צופרידענעם, אַ זאַטן... און איך זאָג אים ווייטער: זאָלסט וויסן זיין, אַז אַ סטאָר איז אפשר נאָך אַ גרעסערער ענין ווי בילדינגס — זאָגט ער: אודאי, אודאי אָנקל, איך בענק שוין אַליין פון לאַנג צו אָנהייבן אַ זיכערן לעבן — נו, אָט זעט איר דאָך, מיר אַלע, וואָס האָבן אים געוואָלט העלפן, זיצן איצט דאָ, מען קען מיינען, ווי ביי גזלנים — האָט צעטאַכליעוועט דאָס געלט מיט די סחורות, אַן

אַ סיסטעם, האָט אָנגעמאַכט הונדערטער חובות — פאַרשלאָסן די סטאָר און פאַרטיק — דער מענטש איז דאָך פשוט באַנקראָט...

טאַנטע

רעג זיך ניט אויף, שלמה.

ערשטער קוזין

יאָ באַנקראָט, ניט באַנקראָט, איך וויל מיין חוב.

ברודער

אַ סוף זאָל עס נעמען.

שוועגערין

צו וואָס האַלט ער נאָך די שליסלען און קיינער קען ניט אַריינקו־מען אין סטאָר? זאָל ער מער ניט האָבן צו טון מיט דער סטאָר.

ערשטער קוזין

יאָ שליסלען, ניט שליסלען — זאָל ער האַלטן די שליסלען.

עס קומט אַריין אורי. דערזעט דעם עולם, בלייבט שטיין אַ צע־מישטער. רוי און די מאַמע גייען צו צו אים. אַלע אויגן פונם עולם נעמען אים דורך

אורי

גיט אַ זאָג אַרוים אַ צעטומלטער

גוטן אָוונט.

קוזין

יאָ גוטן אָוונט, ניט גוטן אָוונט, מיר זענען געקומען מאַכן אַ טאָלק.

ברודער

רוי דאַרף עס גיין אין שאָפּ אַריין אַרבעטן.

ר יי
טוט א טופ מיטן פוס

שווייג.

א ו ר י

ווי אזוי האט איר זיך עס צונויפגערעדט אלע אין איין צייט קו-מען ?

לוריא קומט ארויס פון צימער, שטייט ביים טיר און קוקט צו שטום צו דער סצענע

אָ נ ק ל

איך האב זיי אלעמען געבראכט.

א ו ר י

נו, וואס? גוט אזוי.

אָ נ ק ל

איך ווייס נאך ניט צו ס'איז גוט.

ט א נ ט ע

רעג זיך ניט אויף, שלמה.

ב ר ו ד ע ר

דיר ליגט נאך אין זינען צו ווישלען זיך. טרעט ארויס פון טיש איך זאג דיר אפן: ס'איז געמיין. יעס סער.

אָ נ ק ל

צום ברודער

זעצט זיך. איך וועל מאכן א טאלק.

דער ברודער זעצט זיך צוריק

ש װ ע ג ע ר י ן

שטייען אים אפשר ניט אָן די געסט?

א ו ר י

אדרבא.

אָ נ ק ל

איך װיל אַ חשבון.

ה ו י [illegible] ל

חשבונט.

אָ נ ק ל

דו האָסט מיט אַ כיון געפירט ד'עם סטאָר צו באַנקראָט. מיט אַ כיון. איך װײס דאָס.

א ו ר י

פון װאַנען װײסט איר דאָס?

אָ נ ק ל

איך בין ניט קײן ייד פון גאַס, זאָלסטו װיסן — איך בין שוין אין אַמעריקע העכער פון דרײסיק יאָר, און דו האָסט ניט אַזױ פיל האָר אויפן קאָפּ, װיפיל הײזער, װיפיל גאַסן איך האָב שוין אויסגעבויט דאָ, װיפיל טויזנטער דאָלאַרס עס זענען דורכגעגאַנגען דורך מײנע הענט —

א ו ר י

איך װײס דאָס.

אָ נ ק ל

איך גיב אַ קוק אויף אַ מענטשן — דערקען איך אים. האָב

ניט מורא — איך קען דיך אויך... עס געפעלט דיר ניט דאָס גאַנצע לעבן דאָ — אָט וואָס... ביזט שוין צען יאָר דאָ, און ביזט נאָך אַלץ ניט קיין היגער. ביזט נאָך אַלץ אַ שטומער אַ זייטיקער... מיט קרומע אויגן גייסטו דאָ אַרום, און האָסט אונז אַלעמען פײַנט... דיין אייגן הויז האָסטו פײַנט. אַלעמען. איך זאָג, אַז דו האָסט מיט אַ כּיון געפירט די סטאָר צו באַנקראָט. זאָג, אַז ניין, קוק מיר גלייך אין די אויגן. גייט צו הארט צו אורין. קוק מיר גלייך אין די אויגן.

א ו ר י

איך קוק אייך אין די אויגן.

אָ נ ק ל

זאָג אַז ניין.

א ו ר י

איך האָב אייך ניט וואָס צו זאָגן.

אָ נ ק ל

האָסט אונז אַלעמען פײַנט.

א ו ר י

זייער.

אָ נ ק ל

[גייט צוריק צו זיין פלאַץ, שטרעקט אים אַ האַנט]

גיב אַהער די שליסלען פון דער סטאָר.

א ו ר י

אָט זענען זיי

זוכט די שליסלען

א נ ק ל

אהערצוצו.

א ו ר י

שמרעקט אוים די שליסלען

א נ ק ל

אהערצוצו.

א ו ר י

טוט א וואָרף די שליסלען אויפן טיש. די שליסלען טועז א
פאַל מיט א קנאַק — א לאנגע פּויזע

א נ ק ל

לייגט אריין די שליסלען צו זיך אין קעשענע, הייבט זיך פלוצ-
לינג אויף, צום עולם

קומט.

א ל ע

וואָס הייסט?

א נ ק ל

קומט, זאָג איך.

ע ר ש ט ע ר ק ו ז י ן

און א חשבון?

א נ ק ל

ניטאָ וואָס צו חשבונען. קומט. מיר האָבן דאָ ניט וואָס צו טון מער.

גייט אַרויס א שווייגנדיקער. און אַלע, ווי אין פאַרלעגנהייט, נאָך אים. שטיל. קיינער זאָגט קיין וואָרט ניט

ל ו ר י אָ

נו, האָבן זיי דאָס אָנגערעדט אַלע.

שטילשווייגן

א ו ר י

האָסט אַ סיגאַרעט, לוריאַ.

ל ו ר י אָ

מען דאַרף טאַקע אַרונטערגיין נאָך אַ סיגאַרעט.

א ו ר י

ניט נייטיק.

פּויזע

ר יי

צו צו אורין

האָטט דאָך דאָס ערוואַרט, אורי. נו, אַראָפּגעפּטרט... אורי טייע־רער, שטיי ניט אַזוי.

א ו ר י

מאַמע, וואָס וויינסטו?

אַ ל ט ע

וויינענדיק

מילא און אַנקל, אָבער אַ ברודער זאָל אַזוי שלעכט זיין.

א ו ר י

גיי צו זיך, ע. צו ריי זאָל זי גיין צו זיך.

ר יי

קומט שוויגער.

אלטע

גייט זשע שוין אפעסן, קינדער.

ריי

און איר זענט ניט הונגעריק, שוויגער.

אלטע

ניין, טעכטערל.

אפּ צו זיך שטיל וויינענדיק

ריי

וואס שטייט איר, לוריא, ווי א נעבעטיקער. נו, געווג, כ׳לעבן.
און דו, אורי. וויפיל דער שיעור?

לוריא

נו, אלרייט. איר זענט גערעכט, ריי. ברענגט דעם ווין צוריק.
נאך א נס, וואס זיי האבן זיך אפגעזאגט פונם ווין.

ריי

מיר זענען דאך אלע הונגעריק. קומט לאמיר גיין עסן, אורי!

אורי

נו גוט, נו.

לוריא

וו זענען די גלעזלעך.

ריי

שטעלט ארויף דעם ווין מיט די גלעזלעך

ל ו ר י אָ

האָסט מיך באַליידיקט, אורי, פריער אָבער איך וויל פארגעסן. אָט האָב איך שוין פארגעסן — איך האָב זיך באמת אַמוזירט פון זייערע רייד —

א ו ר י

יאָ אַמוזירט, ניט אַמוזירט — טרינקט נו.

ל ו ר י אָ

לאַכט

דעם קוזינס רייד. האָבן זיי דאָס אַביסל אָנגערעדט. גיסט אָן די גלעזער פאַר איך אויך, ריי?

ר יי

ווי דען? איך בין ניט קיין טרינקערין?

א ו ר י

דו האָסט דוכט מיר, געזאָגט, אַז דו קלויבסט זיך ווידער אַוועקגיי איבערן לאַנד. — ווהין? צו די ווערסט? לחיים פאַר די ווערסט.

ל ו ר י אָ

נאָך ניט אַזוי שנעל מסתמא.

א ו ר י

ריי האָט דוכט מיר געזאָגט, אַז אינגיכן.

ל ו ר י אָ

וועל אפנים וואַרטן שוין אויפן זומער.

א ו ר י

טאָ זאָל זיין לחיים — פאַר וועמען?

ר ײ

פֿאַר דיר, אורי.

א ו ר י

פֿאַר מיר? גוט. פֿאַר דעם, וואָס האָט ניט וווהין אוועקצוגיין.

ל ו ר י אָ

וואָס מײנסטו?

א ו ר י

ניט גוט געזאָגט? נו — פֿאַר דעם וואָס גײט אין ערגעץ ניט אוועק. סתּם, ער גײט אין ערגעץ ניט אַוועק. ניט צו וועסט, ניט צו איסט.

טרינקען

ל ו ר י אָ

און איצט לאָמיר טרינקען לכּבֿוד רײס הײנטיקן טאָג אַרבעט.

ר ײ

לוריאָ.

ל ו ר י אָ

מיט עקשנות

מען דאַרף טרינקען לחיים פֿאַר אײער הײנטיקן טאָג אַרבעט.

א ו ר י

אינם טאָן פֿון לוריאָ

גערעכט. פֿאַר רײס טאָג אַרבעט.

ר ײ

אויב דו ווילסט ניט, איך זאָל גײן, וועל איך ניט גײן מער.

אורי

אָבער לוריאָ, ווי איך זע, וויל דאָך.

לוריאָ

גיט אַ שטעל דאָס גלעזל מיט אימפּעט

וואָס?

ריי

אָנגעצונדן.

וואָס האָסטו געזאָגט?

לוריאָ

כאַפּט זיין מאַנטל און לאָזט זיך צו דער טיר

ריי

פּעסט

בלייבט דאָ. איך הייס.

אורי

צעמישט

וואָס האָב איך געזאָגט? איך האָב עפּעס געזאָגט.

ריי

יאָ, דו האָסט געזאָגט.

עס קומט אַריין אַ מאַן

מאַן

אַ ליידי האָט דאָ איבערגעלאָזט אַ טשעמאָדאַן.

אורי

יאָ, ווו איז די ליידי אַליין?

מ אַ ן

אונטן וואַרט זי

ר יי

פֿאַרוואָס קומט זי אַליין ניט אַרויף?

מ אַ ן

איך ווייס ניט. זי האָט מיך אַרויפגעשיקט צונעמען דעם טשעמאָדאַן.

א ו ר י

דערלאַנגט דעם טשעמאָדאַן

נעמט.

ר יי

זאָגט איר, אַז איך בעט ש אַרויפקומען.

א ו ר י

ניין.

ר יי

וואָס הייסט?

א ו ר י

גיט איר אָפּ דעם טשעמאָדאַן. מער גאָר נישט.

ר יי

וואָס טוט זיך היינט מיט דעם מענטשן? איך וויל זען סאָפּין. איך וויל זי זען.

לאָזט זיך צום טיר

א ו ר י

פֿאַרצוימט איר דעם וועג

האָסט זי ניט וואָס צו זען. צום מאָן זי זאָל ניט וואַגן אַרויפֿקומען.

מאָן קוקט אים אָן משוגנה. אָפּ מיטן טשעמאָדאַן. פּויזע

א ו ר י

נו, מער ניטאָ שוין פֿאַר וועמען צו טרינקען? האַ?

ריי און לוריאָ שטייען און גאַפֿן

א ו ר י

שטייט אַ וואַזאָנע אין דאָרט. פֿאַרוואָס ניט טרינקען לכּבֿוד דער וואַזאָנע, וואָס דאָרט. האַ?

שטילשווייגן

א ו ר י

לוריאָ — אין כּעס? און דו, ריי, אויך? טאַקע אין כּעס? לאָפּט אָן ריי פֿאַר די הענט, מיט אַ ציטערדיקן קול ריין! איך האָב געזאָגט אַ נאַריש-קייט? — האָב איך טאַקע געזאָגט? ריי באַפֿרייט אירע הענט, טרעט אָפּ אויף צוריק וואָס גיסט איר ניט אָן אין די גלעזלעך לכּבֿוד דער וואַזאָנע, וואָס דאָרט?.. וואָס גיסט איר ניט אָן? פֿאַרוואָס אַזוי שטיל? האַ? — אַזוי שווייגנדיק?... פֿאַר וואָס אַזוי שטיל...

גייט צו דער וואַזאָנע, שטייט לעבן איר, גיט אַ שלעפּ אַ בלאַט. די וואַזאָנע פֿאַלט אַרונטער מיט אַ קנאַק אויף דער ערד, ווערט צעשאָטן אויף שטיקלעך, ריי און לוריאָ לאָזן אַרויס אַן אויס-געשריי פֿון שרעק. אורי, אַליין אַ פֿאַרציטערטער, טוליעט זיך צום וואַנט

פ אָ ר ה אַ נ ג

דריטער אַקט

בײַ טאָג. אויף מאָרגן. אַ זײגער צװײ. רײ גײט אַרום איבערן
שטוב אַ פֿאַרצװײפֿלטע. אירע ליפּן צוזאַמענגעדריקטע, שטאַרקט
זיך ניט צו װײנען. די אַלטע, געבױגן קראַנק, גײט איר נאָך

אַ ל ט ע

פֿאַרװאָס זאָגסטו מיר ניט אויס?

ר ײ

מיט פֿאַרשטיקטן געװײן

רעדט ניט, רעדט ניט.

אַ ל ט ע

איך זע, אַז עפּעס האָט פּאַסירט מיט אורילן, פֿון אין דער פֿרי־
אָן, אַז דו גײסט אַרום אַ צעמישטע. רײ, טאָכטער מײנע, װאָס
האָט געטראָפֿן מיט אורילן? פֿאַרװאָס זאָגסטו מיר ניט?

ר ײ

איך װײס גאָר נישט.

אַ ל ט ע

איך זע דאָך, אַז היינט ביזטו ניט װי אַלעמאָל. ניט דו עסט־

ניט דו טרינקסט — וואָס טוט זיך דאָ? פאַרוואָס דערציילט מען מיר ניט? שטייט צו פאַרוואָס זאָגסטו מיר ניט? וואָס שווייגסטו?

רײ

שטייט ווי אַ צעמישטע, נעמט אַרום דעם קאָפּ מיט בײדע הענט.
שווייגט מיט פאַרקלעמטע ליפּן

אַלטע

לאָזט זיך אַרונטער אויף אַ שטול, ברעכט אויס אין געוויין

רײ

מיט אַ ציטער, גיט אַ טופּ מיטן פוס

וויינט ניט.

אַלטע

שטייט ווידער אויף, כאַפּט רײ אָן פאַר אַ האַנט

זאָלסט מיר זאָגן וווּ איז אורי? האָסט ניט געזען, ווי ער איז אַוועק פון הויז? מיט פּחד וואָס קוקסטו אויף מיר אַזוי? — רײ, איך וועל מאַכן גוואַלדן.

רײ

בעט זיך

נו, נו... ש־ש, וויינט ניט רויקער איך דאַרף אויף אַ מינוט אַרייננ־
גיין צו דער שכנה. זייט דאָ, איך קום באַלד.

אַלטע

איך וועל אויך גיין מיט דיר.

רײ

ניין, זייט דאָ. איין מינוט.

אָפּ געשווינט

אַ ל ט ע

זיצט און קוקט מיט פאַרווײנטע אויגן אויף אַלץ אַרום. שעפּטשעט

פּאָטער האַרציקער, געטרײַער. דערבאַרעם זיך. וואָס טוט זיך דאָ בײַ זײ אין אַמעריקע? וואָס איז געשען מיט מײַן אורילן? — ערבאַרעם זיך...

רײ קומט אַרײַן צוריק און מיט איר ערשטע שכנה און נאָך צוויי שכנות

ר ײ

איך בעט אײַך. מאַכט ניט קײן טומל.

ווינקט צו דער ערשטער שכנה זי זאָל אַוועקנעמען די אַלטע

ע ר ש ט ע ש כ נ ה

קומט אַרײַן צו מיר, באָבע, פאַרברענגט אַביסל בײַ מיר.

אַ ל ט ע

וואָס טוט זיך דאָ, קרײַנעלעך מײַנע?

ש כ נ ה

קומט, באָבע. איר מעגט אַרײַנקומען אַביסל אָפּטער צו מיר.

אַ ל ט ע

ווער זאָגט, אַז ניט. אודאי, אודאי. מענטשן מעגן אַרײַנקומען אײנע צו די צווײטע.

ש כ נ ה

קומט באָבע.

אַ ל ט ע

אָבער, קינדערלעך מײַנע, פאַרוואָס וויל מען מיך צונעמען פון דאַנען.

ר יי

גייט, שוויגער, פארברענגט אַביסל. איך בין געווען נערוועז פריער. ס'איז גאָרנישט, גייט שוויגער.

א ל ט ע

גייט ניט ווילנדיק נאָך דער שכנה

מען וויל מיר ניט אויסזאָגן. מען באַהאַלט פון מ׳ר.

ש כ נ ה

מען באַהאַלט גאָרנישט פון אייך, באָבע.

ר יי

מאַכט זיך, אַז זי איז פולקאָם רויק, נעמט די אַלטע אונטערן אָרעם

וואָס איז מיט אייך, שוויגער? איר קענט מיך שוין. איך בין אַביסל אַ משוגענע, אַ נאַווינע. אַז אורי איז ניטאָ בייטאָג אין דער היים, ער איז דאָך בייטאָג קיינמאָל ניטאָ.

א ל ט ע

לאַנג לעבן זאָלסטו מיר, טאָכטער, האָסט מיך איבערגעשראָקן.

ריי פירט זי אונטערן אָרעם, און גייט אַרויס צוזאַמען מיט דער ערשטער שכנה. די אַנדערע צוויי שכנות בלייבן, קוקן זיך איבער, באַטראַכטן דאָס הויז

ע ר ש ט ע

אַ מאַמעס האַרץ קען מען ניט אָפּנאַרן.

צ ו ו יי ט ע

אויף די אַלטע יאָרן דערלעבט נחת. געדאַרפט נאָך פון רוסלאַנד קומען אַהער צוזען. זאָל מען באַהיט ווערן. און זי — מיסעס דאָן, איר האָט געזען ווי זי קוקט אויס?

ע ר ש ט ע

אריינגעלאָפן צו מיר בלייך ווי די וואַנט, העגט און פיס האָבן איר געציטערט.

צ וו יי ט ע

צו מיר אויך אַזוי, קוים אַ וואָרט אויסגערעדט, ביז וואַנען איך האָב ביי איר אַרויסגעקראָגן, אַז עפּעס איז דער מער מיט איר מאַן.

ע ר ש ט ע

איך ווייס נאָך אַלץ ניט, וואָס דאָ האָט פּאַסירט. ער האָט זי פאַרלאָזן, וואָס?

צ וו יי ט ע

געהיימניספול

ניין, ניין. עפּעס אַנדערש... זי האָט מורא פאַר עפּעס אַנדערש — איר פאַרשטייט?

ע ר ש ט ע

מיט פּחד

איר מיינט — —

צ וו יי ט ע

אוי רעדט ניט, מיסעס לעבן.

ע ר ש ט ע

זאָל מען באַהיט ווערן, טאָ וואָס שווייגט מען? וואָס שטייען מיר דאָ? זאָל מען זוכן. — —

צ וו יי ט ע

וווּ זוכן, מיסעס לעבן, ווו זוכן? אַזאַ תהום ווי ניו־יאָרק — מען דאַרף אָנזאָגן אין פּאָליס.

ע ר ש ט ע

מען דאַרף זי אַפריער פרעגן צי אָנפרעגן.

צ ווי י ט ע

מען דאַרף זי ניט פרעגן גאָר. זי איז אַזוי צעטומלט, קומט, מען טאָר קיין מינוט ניט פאַרלירן.

ע ר ש ט ע

אוי, איר מיינט עס אמת? איר האָט טאַקע אַליין געהערט פון איר מויל?

צ ווי י ט ע

זאָלט איר געזונט זיין, מיסטעס לעבן. איך פאַרשטיי אַליין, זי האָט געזאָגט איין וואָרט — פאַרשטיי איך שוין אַליין. איך ווייס פון אַזעלכע צרות. זאָל מען ניט געפּרוּווט ווערן — מיט מיינעם אַ קוזין איז אויך אַזוי געווען. ניט לאַנג טאַקע. אַוועק פון הויז אָט אַזוי אַ, און דערנאָך האָט מען אים, ניט היינט געדאַכט, געפונען אין קעלער...

ע ר ש ט ע

אוי, וואָס רעדט איר.

צ ווי י ט ע

אַזאַ תּהום ווי ניו-יאָרק סודותדיק זיי האָבן זיך אַרומגעקריגט צווישן זיך... און מען זאָגט נאָך — זיינע אַ קוזינע האָט געוווינט מיט זיי, האָט זי מיסטעס דאָן אַרויסגעטריבן.

ע ר ש ט ע

יאָ, איך האָב עפּעס געהערט... איז עס טאַקע אמת?

צווייטע

און קיין לעבן האָט ער אויך ניט געקאָנט מאַכן. אַליין אַרומגעגאַנ־געז שלינג און שלאַנג, און געשיקט דאָס ווייב אין שאַפּ אַריין... אַ סטאָר געהאַט, און ניט געוואָלט שטיין אין איר. באַנקראָטירט. האָט בעסער געוואָלט דאָס ווייב זאָל גיין אַרבעטן.

ערשטע

וואָס היינטיקע מענער זענען.

צווייטע

ער וואָלט באַדאַרפט אין פּריזאָן גיין. איר אָנקל האָט אים גע־וואָלט אין פּריזאָן אַריינזעצן... קומט, מיסעס לעבן, מען דאַרף אָנזאָגן די פּאָליציי...

נעמען זיך אַליין אַרויסצוגיין. עס קומט אַריין דער אַלטער פעד־לער

צווייטע

ווי אַ גאַנצע בעל־הביתטע, איידער דער פעדלער האָט נאָך אַ וואָרט אַרויסגערעדט

וואָס דאַרפט איר דאָ, מיסטער? ניטאָ אין שטוב קיינער. מען וועט ביי אייך גאָרנישט קויפן איצט.

פעדלער

וואָס קויפן — ווער וויל פאַרקויפן? ווו איז די מיסעס דאָן? איך דאַרף די מיסעס דאָן.

צווייטע

גייט אַוועק פון דאַנען. ניט די צייט איצט. איר וועט קומען אַן אַנ־דער מאָל.

פעדלער

וואָס פאַלט איר אויף מיר אַן אַזוי? זע נאָר, זע נאָר. ווען איך

קום — טרעף איך פרעמדע מענטשן. געלט קומט מיר, אָט וואָס, איך דאַרף די מיסעס, דאַרף איך.

צווייטע

ניט איצט, ניט איצט, מיסטער. אין הויז איז אַן אומגליק און ער קומט חובות מאָנען. גייט אייך, גייט אייך.

פעדלער

אַן אומגליק? וואָס פאר אַן אומגליק?

צווייטע

צו דער ערשטער

קומט מיסעס לעבן, מען דאַרף אָנזאָגן אין פּאָליס סטיישאָן — זאָל מען אים זוכן. צום פעדלער קומט פון דאַנען. איצט מאָנט מען ניט קיין חובות.

פעדלער

פּאָליס סטיישאָן? וואָס עפּעס פּאָליס סטיישאָן אין מיטן דערינען?

צווייטע

מען זאָגט דאָך אייך: אַן אומגליק האָט געטראָפן. מיט מיסטער דאָן אַן אומגליק — ער איז שוין ניטאָ, איר פאַרשטייט? ניטאָ...

לויפן ארויס און שלעפן מיט דעם פעדלער. עס קומט אריין ריי מיט ערשטער שכנה

שכנה

אײַך זאָג אייך מען דאַרף רופן מענטשן.

ריי

מען דאַרף נאָך ניט. איך בעט אייך. מיין קאָפּ שפּאַלט זיך מיר. האָט קיין פּאַראיבל ניט וואָס איך האָב אייך מטריח געווען.

שכנה

אָ, וואָס רעדט איר. איך וועל אַכטונגג געבן אויף אייער שוויגער נו, זייט ניט אַזוי צעטראָגן. אפשר וועט גאָט רחמנות האָבן.

ר יי

אַ דאַנק אייך, אַ גרויסן דאַנק אייך... אַ שאַנדע טאַקע, איך האָב איינגאַנצן מיין קאָפּ פאַרלוירן. פון פרי אָן, אַז איך זיץ און וואַרט, ער איז אַרויס פון הויז. גאָר אויף פינף מינוט —

שכנה

פאַרוואָס האָט איר מיך ביז איצט ניט אַ רוף געטון.

ר יי

אַז איך ווייס אַליין ניט. איך האָב אַלץ געוואַרט — ס׳איז דאָך ניט מעגלעך —

שכנה

איר האָט דאָך אָבער אַליין געזאָגט. אַז איר זענט חושד —

ר יי

איך בין צעטומלט. איך ווייס אַליין ניט וואָס איך רעד. איך בעט אייך, גייט, זייט מיט דער שוויגער. מאַכט ניט קיין רעש, אַז איך בין איינע אַליין, אַזוי אַליין —

די צווייטע שכנה קומט אַריין ווידער

צווייטע

אפשר זאָל מען אַ קוק טון אויפן דאַך, אָדער אין קעלער.

ר יי

געוויזן באַרויקט אביסל, פאַלט אַריין צוריק אין שרעק, נעמט זיך אָן פאַרן קאָפּ

גייט קוקט, גייט זוכט, גייט.

ש כ נ ה

צו דער צווייטער

וואָס שרעקט איר אַ מענטשן. מען טאָר ניט אַזוי.

צ ו וי י ט ע

וואָס הייסט — איך שרעק? מען דאַרף זוכן. מען דאַרף אַרומזוכן דאָס הויז —

ר יי

זוכט, זוכט. אָט איז מיין אָנקלס און ברודערס טעלעפאָן, רופט זיי אָפּ, איך בעט אייך, זאָגט זיי, זיי זאָלן קומען וואָס שנעלער —

גיט איר א קארט

צ ו וי י ט ע

אודאי. איך לויף שוין.

עס קומט אַריין לוריאָ. די שכנה לויפט אים פאַ־ביי טורטליענ־דיק; און אין קעלער דאַרף מען פונדעסטוועגן זוכן — און פאַרשווינדט

ר יי

אָ, גוט, וואָס איר זענט געקומען, לוריאָ, צו ערשטער שכנה גייט צו מיין שוויגער, איך בעט אייך. אַ דאַנק אייך פאַר אייער גוטסקייט.

שכנה אָפּ. ריי צו לוריאָ אַזוי ווי גאָט וואָלט אייך געבראַכט.

ל ו ר י אָ

וואָס איז מיט אייך? ווי איר זעט אויס!

ר יי

כאַפּט אים אָן פאַר די הענט

לוריאָ, לוריאָ.

לוריאַ

איך בין געקומען צו אייך זעגענען זיך. איך גיי צוריק איבערן לאַנד.

ריי

גייט ניט אַוועק איצט.

לוריאַ

איך פאַרלאָז ניו יאָרק אין אַ שעה אַרום. האָב געהאַט באַשלאָסן ניט קומען צו אייך זיך זעגענען, און דאָך געקומען.

ריי

פאַרברעכט מיט די הענט

פאַרלאָזט מיך ניט איצט.

לוריאַ

וואָס איז מיט אייך? איר זעט אויס שרעקלעך. עפּעס האָט פּאַסירט זאָגט שוין,

ריי

איך פיל אַ גרויס אומגליק. איך האָב מורא אַרויסצורעדן — אורי —

לוריאַ

וואָס אורי?

ריי

אורי איז ניטאָ.

לוריאַ

איך פאַרשטיי ניט.

ר יי

איך האָב מורא אַרויסצורעדן.

לוריאָ

ער איז צוועק פון אייך?

ר יי

פאַר עפּעס אַנדערש האָב איך מורא.

לוריאָ

הייבט אָן צו פאַרשטיין

ערגערס.

ר יי

איך האָב געמיינט אַ גאַנצן טאָג, אַז איך ווער משוגע.

לוריאָ

איר שטעקט מיך אָן מיט אייער שרעק. ווי אַזוי? ווי? ווען?

ר יי

איך האָב מורא אַרויסצוטרעטן פון שטוב. מיר דוכט זיך אַלץ
אַז אָט ברענגט מען אים צוטראָגן...

לוריאָ

איר זענט פון זינען, ריי —

ר יי

איך זאָג דאָך אייך — אומגליק פיל איך... יעדער שאָרך אויף
די טרעפּ —

לוריאָ

אייך דאכט זיך, צי איר ווייסט אויף זיכער?

ריי

איך ווייס ניט. איך האָב שוין קיין כּח ניט צו טראַכטן. גיט אַן עצה. ער איז ניטאָ... איר פאַרשטייט, אַוועק — ניט ווי אַלע מאָל. ארויסגעגאַנגען פון שטוב, ווי קיין מענטש גייט ניט אַרויס... אַ פּחד גייט מיר דורך אַלע גלידער, ווען איך דערמאָן זיך זיין אויסזען, ווען ער איז היינט אין דער פרי אַרויס פון הויז — ערשט איצט הייב איך אָן פאַרשטיין ווערטער אַזוינע פון אים, וואָס איך האָב פריער ניט פאַרשטאַנען. מיר דוכט זיך אַ גאַנצן טאָג, אַז איך הער זיין קול: ראַטעוועט. אַ קול פון א גוסס — טוט עפּעס, לוריאָ. מען מוז אים אויפזוכן —

לוריאָ

דאַרף מען אָנזאָגן אין פּאָליס סטיישאָן. דאָס איז דאָס בעסטע, וואָס מען קען טון.

ריי

אפשר נאָך וואַרטן?

לוריאָ

ס'איז דאָך שדים ווייסן וואָס. באַרויקט אייך אַביסל. וואָס איז פאָרגעקומען צווישן אייך?

ריי

איר ווייסט דאָך אַלץ.

לוריאָ

איר האָט זיך געקריגט נעכטן נאָך מיין אוועקגיין?

ר יי

ניין, פארקערט. אַז איר זענט אוועק, בין איך צוגעגאַנגען צו אים און געפרעגט צי ער איז אייפּערזיכטיק אויף אייך, — האָט ער געענטפערט: ניין. ביז שפּעט אין דער נאַכט איז ער געזעסן אַ שווייגנדיקער, און פּלוצלינג איז ער צוגעגאַנגען צו מיר, און מיט אַזאַ מאָדנעם קול געזאָגט: זיי מיר מוחל — אַזוי ווי ער וואָלט זיך געזעגנט מיט מיר.

לוריאָ

איר מיינט, אַז ער האָט זיך שוין פון לאַנג אַרומגעטראָגן מיטן געדאַנק?

ר יי

איך זאָג אייך דעם אמת, פאַר די לעצטע וואָכן האָב איך אים געהיט.

לוריאָ

פאַרוואָס האָט איר מיר גאָרנישט געזאָגט וועגן דעם?

ר יי

איך האָב מורא געהאַט אַרויסצורעדן. אפילו טראַכטן האָב איך מורא געהאַט.

לוריאָ

וואָס איז געווען ביי נאַכט?

ר יי

איך האָב אַ גאַנצע נאַכט ניט געשלאָפן און ער — אויך ניט. אַ זייגער פינף פאַרטאָג, זע איך, ווי ער גייט צו צום קינדס בעטל, שטייט צוקאָפּנס, און קוקט מיט אַזאַ מאָדנער שטילקייט. בויגט זיך צו פּאַמעלעך, גיט אַ קוש דאָס קינד, און גייט צו

דערנאָך צו מיר. איך האָב זיך געמאַכט, אַז איך שלאָף. ער איז געשטאַנען אַ פּאָר רגעס און מיט אַמאָל האַסטיק זיך אַ לאָז געטון צום טיר. איך בין אויפגעשפּרונגען און אַ געשריי געטון: אורי. ער האָט זיך אָפּגעשטעלט און געזאָגט: איך קום באַלד צוריק... וווהין אַזוי פרי? פרעג איך. — עס מאַכט ניט, זאָגט ער, וואָס אַזוי פרי. איך וויל זיך דורכגיין אַביסל, איך קום באַלד. און איז אַרויס פון הויז. איך וואַרט אַ שעה, צוויי, דריי און אַט איז שוין צווייטע נאַכט באַלד.

ל ו ר י אָ

האָט איר זיך נאָכגעפרעגט ווו?

ר יי

אומעטום. ווו נאָר אַ באַקאַנטער. אַפילו ביי סאָפין בין איך געווען.

ל ו ר י אָ

איר ווייסט דען ווו זי וווינט?

ר יי

דער מאַן, וואָס איז געקומען נאָכן טשעמאָדאַן, וווינט אינם צווייטן הויז פון דאַנען. ער איז מיט מיר געגאַנגען צו איר. אורי איז אָבער דאָרט ניט געווען.

ל ו ר י אָ

לאָזט זיך צום טיר

ר יי

וווהין גייט איר?

ל ו ר י אָ

מען דאַרף אַרומזוכן דאָס הויז.

ר יי

איך האָב מורא.

ל ו ר י אָ

זייט ניט קיין קינד. מען מוז דאָך אים געפינען. איך אַליין הייב זיך אָן דערמאָנען ווערטער אַזוינע פון אורין.

לוריאָ אָפּ. ריי נאָך אים. עס גייען דורך אַ פּאָר רגעס. מען הייבט אָן הערן שטימען אייף די טרעפּ און טופּנדיקע פיס פון אַ סך מענטשן, וואָס לויפן אַרויף און אַראָפּ — עס קומען אַריין די פריערדיקע שכנות, נאָך שכנים און דער פּעדלער

צ ו ו י י ט ע ש כ נ ה

איך האָב דאָך אייך געזאָגט, מען זאָל זוכן אין קעלער.

ע ר ש ט ע ש כ נ ה

אַז מען קען דעם דזשענימאָר גאָר ניט געפינען. דער קעלער איז פאַרהאַקט.

ע ר ש ט ע ר ש כ ן

אָן איינפאַל פון אַ מענטשן, אין קעלער גאָר. קיין אַנדער פּלאַץ שוין ניט געקענט קריגן.

א ל ט ע ר פּ ע ד ל ע ר

ניט אויסצוהאַלטן, ניט אויסצוהאַלטן, וו מען גייט אין וו מען שטייט -- זעלבסטמערדער.

צ ו ו י י ט ע ר ש כ ן

שאַט, שטילער אַביסל. וואָס פאַר אַ רייד?

צווייטע שכנה

און קיין פּאָליסמאַן אויף אַ רפואה. איך לויף שוין אַרום צען מי-
נוט, זוך אַ פּאָליסמאַן. דרייט זיך אַרום אין שטוב ווי אַן אמתע בעל הבית-
טע. די גאַנצע מעשה איז איר אַזוי ווי צום האַרצן גייט, גייט, יידן, מען וועט
אויסקומען אָן אייך.

פּעדלער

אַט האָסטו דיר אַ נייע באַלעבאָסטע. ס'טע געזען? נאָר זי טרייבט
זיך.

ערשטער שכן

און אַליין איז זי אַרומגעלאָפן און געקלאַפּט אין אַלע טירן, גערופן.

ערשטע שכנה

מאַכט ניט קיין טומל! וואָס טוט זיך מיט אייך? ווו איז זי — די-
מיסעס דאָן? מען דאַרף זי אָוועקנעמען ערגעץ. די אַלטע שוויגער
ליגט קוים אין שטוב ביי מיר. קומט אַריין צו מיר, איך בעט אייך
פאַרשמועסט מיט עפּעס די אַלטע.

צווייטע שכנה

קומט, איך גיי מיט אייך. אַ רחמנות אויף דער אַלטער מאַמען.
אָפּ

דריטע שכנה

וואָס זשע שטייט איר דאָ יידן? לויפט אין קעלער. זעט מען זאָל
אויפרייסן די טיר.

צווייטער שכן

איך האָב מורא פאַר אַ זעלבסטמערדער.

דריטער שכן

און איך האָב געמיינט, אַז מען האָט אים שוין געפונען. אַז ער-
ליגט שוין דאָ אין שטוב.

פעדלער

מורמלט

וואָס איז די נפקה מינה? אויב ער ליגט אין קעלער, וועט ער שוין ליגן דאָ אויך.

דריטער שכן

פאַרוואָס האָט ער עס געטון?

דריטע שכנה

וואָס הייסט? אַ מענטש האָט קיין לעבן ניט געקענט מאַכן. אפילו אַ ביזנעס ניט געקענט אָנהאַלטן.

צווייטער שכן

אַבי איך האָב געמיינט, ער איז רייך.

דריטע שכנה

רייך. אויף אַלע מיינע שונאים געזאָגט געוואָרן. זעט — אַ שטוב חושך. אָרעם. אַ טיש. — קוים וואָס ער האַלט זיך.

אַלע קוקן אַרום די שטוב, קוקן אַריין אין די חדרים

פעדלער

יאָ, רייך; פרעגט מיך — איך ווייס.

דריטע שכנה

פון ווילטאָג נעמט מען זיך ניט דאָס לעבן.

פעדלער

אַ סדום, ניט קיין וועלט. רשעים — ניט קיין מענטשן. רשעים, אָט וואָס.

דריטער שכן

וואָס בייזערט איר זיך, מיסטער?

פעדלער

קלאַפּט מיט זיין שטעקן

זעט אַ שמחהלע אויף זיי, אַ יום טובל אויף זיי.

גייט אַרויס

דריטע שכנה

מען דאַרף טעלעפאָנירן נאָך אַן אַמבולאַנס.

ערשטער שכן

קומט, קומט, וואָס איז דאָ צו שטיין? קומט אַרונטער אין קעלער.
מען דאַרף אויפברעכן די טיר.

צווייטער שכן

אָן מיר. אַז איך זע אַ טויטן קען איך דערנאָך ניט שלאָפן אַ גאַנ-
צע נאַכט.

דריטע שכנה

אַרויס. אַרויס.

אָפּ, און אַלע נאָך איר, דאָס גייליוף אויף די טרעפּ ווערט שטאַרקער, עס קומען אַריין מענטשן פון גאַס, צווישן זיי דער מאַן, וואָס האָט געטראָגן סאָפּיס טשעמאָדאַן

מאַן

וואָס זאָגט איר ניט צו דעם, האַ? ערשט נעכטן בין איך געווען
אין שטוב דאָ. אַליין געזען אים. אַליין מיט מיינע אויגן.

איינער

האָט ער אייך גאָרניט געזאָגט, אַז ער גייט זיך אויפהענגען? ווי
קומט דאָס?

מאַן

אַ גאַנצער חכם.

א צווייטער
וואָס, טאַקע אויפגעהאָנגען זיך? טאַקע אין קעלער?

ערשטער
אַז ווער קען צוקומען אַהין. אַלע שטויסן זיך און יעדער האָט מורא די טיר אויפצוברעכן. היינט אַ טיר — אַן אייזן, זאָג איך אייך.

מאַן
איצט פאַרשטיי איך שוין.

ערשטער
וואָס פאַרשטייט איר?

מאַן
איך פאַרשטיי שוין אַלץ. מיר דאַרף מען קיין פינגער ניט לייגן אין מויל, אַזאַ אידיאָט וואָס איך בין, היינט אין דער פרי קומט צו מיר צולו פֿן זיין ווייב — איך זאָל איר זאָגן וווהין איר געוועזענע באָרדערקע האָט זיך אַריינגעצויגן.

אַ דריטער
אַזוי גאָר. אַז אַ באָרדערקע מישט זיך אַריין.

ערשטער
איך האָב געהערט, אַז ער האָט זיין אָנקל שיער ניט דערהרגט אויף טויט. אַ מענטש האָט באַנקראָטירט.

אַ פערטער
ס'איז אים ניט געפעלן געווען אַמעריקע.

אַ פינפטער
אַזוי — ניט געפעלן אים אַמעריקע, עס געפעלט זיי ניט. איך

קען אַ סך אַזוינע מענטשן — נאָר עפּעס אַ האָר — אַמעריקע געפעלט זיי ניט. זיי האָבן טאַקע אַ גרויסן חלק אַריינגעלייגט אין אַמעריקע.

מאַן

זעט איר דאָך וואָס פאַר אַ סוף — אַזאַ אידיאָט, וואָס איך בין. איך האָב דאָך אים געבעטן אַליין געזען. אַ נערוועזער אַזאַ — אַ מורא... אַי, אַי, אַי, איך בין דאָך געבעטן אַליין געווען אין שטוב דאָ.

אַן אַלטע פרוי

שאַט יידן. אַ מענטש איז טויט און איר רעדט אַזויפיל שלעכטס אויף אים. מען טאָר ניט. אַ מענטש איז שוין טויט.

ווישט די אויגן

עטלעכע

טאַקע, טאַקע, אַ מענטש איז שוין טויט.

לאָזן זיך צום טיר. אין דער צייט איז אַריינגעקומען סאָפּ!

אָפּי

אַ פאַרסאַפּעטע, קוים זי כאַפּט דעם אָטעם

טויט ? ס'איז אמת ?

מאַן

דאָס איז זי. צו איר איז דאָס מיסעס דאָן געלאָפן הײנט פרי.

אַלע קוקן זי אָן שטום

סאָפּ

דערקענט דעם מאַן, צו אים

ס'איז אמת ? זאָגט. ווו איז ער ?

מאַן

וואָס דען? ניט אמת?

עטלעכע

ביין

איר מיינט, ס'איז אַ שפּאַס?

סאָפי

פאַלט צו צום וואַגנס מיטן פּנים

זאָגט מיר, וווּ איז ער.

אַ בחורל לויפט אַריין

בחורל

גוואַלד, וואָס שטייט איר? מען דאַרף אַ פּאָליסמען קריגן. וואָס איז דאָס פאַר אַ קעלער צו אַלדי שוואַרצע יאָר? מען זאָל ניט קענען אַ טיר אויפברעכן. אַ געגנט, מען זאָל קיין פּאָליסמען ניט געפינען.

אָפּ. אַ טייל פון עולם לאָזט זיך נאָך אים

מאַן

צו סאָפין

וואָס איז אייך, מיס? איר הילט אַביסל וואַסער? ברענגט ווער אַביסל וואַסער. איר איז ניט גוט געוואָרן.

אַלע רינגלען זי אַרום, שרייען: וואַסער, וואַסער

סאָפי

שטעלט זיך אויף

ניין, ניין. מען דאַרף ניט.

האָט זיך די גאַנצע צייט איינגעהאַלטן ניט צו וויינען. ברעכט אויס מיט אַמאָל אין אַ שטאַרקן געוויין. דער עולם אַדורכגענומען פון איר געוויין, קוקט איר נאָך שווייגנדיק. דער פּעדלער קומט אָן אַקוראַט ווען סאָפי גייט אַרויס, קוקט איר נאָך מיט שאַרפע אויגן, שאָקלט מיטן קאָפּ

פעדלער

אט אזוי. אט אזוי. זאל מען וויינען. אז א מענטש שטארבט, דארף מען וויינען. זעלבסטמערדער דארף מען אויך באוויינען, כאטש זיי פארדינען עס ניט.

אלטע פרוי

צעלאזט זיך מיט א געוויין

אזא יינגער בוים.

עס קומען אריין דער אנקל, די טאנטע, דער ברודער, שוועגע־
רין און די קוזינס. מבולבלע

אנקל

ווי אזוי האט עס פאסירט? פול די גאס מיט מענטשן. זאגט מיר, ווו איז ער? איך בין זיין אנקל.

פעדלער

ייער שיין פון אן אנקל. קומט ווען ס׳איז שוין נאך אלעמען.

טאנטע

ווײ איז מיר, וואס נאך אלעמען? ווו איז ריי? ווו איז די אלטע מאמע?

ברודער

צום פעדלער

ווער זענט איר? וואס דארפט איר דא?

פעדלער

ווער בין איך? ווער זאל איך זיין?

אנקל

ארויס פון דאנען אלע.

אַלטע פרוי

וואָס טרייבט איר זיך מיסטער, באַקלאָגן מעגן אַלע.

פעדלער

געקומען, אז ס׳איז שוין נאָך אַלעמען און שרייען. מענטשן באוויי־נען — געפעלט זיי ניט. אַן אָנקל! וווּ איז דער אָנקל געווען פריער, ווען מען האָט נאָך געקענט ראַטעווען.

שוועגערין

ווייי איז מיר, וואָס טוט זיך דאָ?

קוזין

אָבער ווו איז ער? וואָס שטיין מיר דאָ?

פעדלער

אז אַ מענטש גייט צום טויט, רופט ער, שרייט ער, וויינט. — פאַר־וואָס האָט איר ניט געהערט ווען ער האָט אייך גערופן? גייט אין קעלער אַריין. אין קעלער, אָט וואָס.

אָנקל

איך וועל אייך נעמען פאַר'ן קאַרק און אַרויסוואַרפן, אַלטע וואַראָנע.

פעדלער

מיך טרייבט מען ניט. פון אַ ליידיקן הויז טרייבט מען קיינעם ניט.

אָנקל

וואָס טוט זיך דאָ.

לויפט אַרויס און די משפחה נאָך אים

פעדלער

געקומען טרייבן. אַז אַ באַלעבאָס פון הויז הענגט זיך אויף, בלייבט דאָס הויז ליידיק. אַ באַלעבאָס דאַרף זיין, און אַז דער באַלעבאָס איז ניטאָ, איז אויס הויז. אָט וואָס.

אַלטע פרוי

געגוג שוין.

מאַן

טאַקע אַן אַלטע וואָראָנע.

אָפּ

פעדלער

מען דאַרף ווײנען. ניט טרײַבן זיך. אַז אַ מענטש שטאַרבט, דאַרף מען ווײנען.

צווײ פּאָליסלײַט קומען אַרײַן

פּאָליסמאַן

אַלע אַרויס פון דאַנען.

אײנער

מען טראָגט אים שוין, דזשענטלמען?

פּאָליסמאַן

אַרויס פון דאַנען.

שטויסט אַרויס דעם עולם און אַלײן אויך אָפּ. עטלעכע נײַע מענטשן קומען אַרײַן. דער פעדלער צוריק

אײנער

אַז מען קען זיך ניט דורכשלאָגן.

פעדלער

אַ שמחהלע אויף זײ, אַ טויטן דערשמעקט.

אַ פרוי

און וואָס איז דער מער מיט אײַך זײדע? אַ קרוב אײערער.

פ ע ד ל ע ר

און אַז ניט קיין קרובֿ?

א יי נ ע ר

זענען מיר דאָך אויך ניט קיין קרובֿים.

פ ע ד ל ע ר

ווען עס טוט ווי דאָס האַרץ און ווען ניט. אָט וואָס.

אַ פ ר וי

מיר טאַנצן דען.

פ ע ד ל ע ר

ווען ס'איז פֿינסטער אין די אויגן און ווען ניט. אָט וואָס. די
וועלט איז פֿול מיט זעלבסטמאָרד. אָט וואָס.

א יי נ ע ר

אַז אייגעם שטיקט צו.

פ ע ד ל ע ר

דאַרף מען זיך שטיקן. אָבער לעבן דאַרף מען

אַ צ ווי י ט ע ר

כאַ, וואָלט איר מיט אייער עצה געקומען פֿריער?

פ ע ד ל ע ר

אין ווילדן פּעס

טפּשים — אָט וואָס.

א יי נ י ק ע

לאַכן

אָט וואָס.

פעדלער

לאַכט, לאַכט פון אַן אַלטן יידן. איך זאָג אמת. איך ווייס וואָס איך זאָג. איך האָב שוין ניט איינעם פון דער תּליה אַרונטער־געשלעפּט. איך קום אין אַ סך הייזער. איך זאָג אמת. אָט וואָס. וואָס שטייט איר דאָ? איר הערט, ס'איז שטיל געוואָרן דאָס לויפעניש.

אַלע הערן זיך צו

פון עולם

טאַקע שטיל געוואָרן.

פעדלער

שטיל געוואָרן אָט וואָס.

עס קומט אַריין אורי, בלייבט שטיין ביים טיר צעטומלט און דערשראָקן. קוקט געפּלעט אויפן פרעמדן עולם

פעדלער

אָ! אָט איז נאָך אַ פרײַנט געקומען, אויסגעשלאָפן זיך.

אורי

וואָס איז דאָ פאַר אַן עולם? וואָס איז דאָ געשען? וואָס פאַר אַ געלויף?

פעדלער

וואָס הייסט? איר הערט דען ניט? איר זעט דען ניט?

אורי

וואָס איז געשען? פרעג איך. וואָס טוט זיך דאָ?

איינער

וואָס שרייט איר מיסטער? פון וואַנען קומט איר?

א ו ר י

וואָס איז דאָס פאַר אַ רייד? וואָס טוט איר דאָ?

אַן אַלטער ייד

מיר זענען שכנים. מיר זענען יידן — זענען מיר געקומען.

אַ צווייטער

בייט אין קעלער וועט איר זען.

א ו ר י

וואָס פאַר אַ קעלער?

אַלטע פרוי

אין קעלער, מיין טייערינקער, אין קעלער. דאָרטן ליגט ער. ווי איז מיר.

וויינט

א ו ר י

ווער ער?

א יי נ ע ר

דער מיסטער פון דעם הויז. אַ געהאָנגענער.

א ו ר י

אַ געהאָנגענער? ווער?

א יי נ ע ר

איך ווייס ווי מען רופט אים דאָרט? מיסטער דאָן, דוכט זיך.

א ו ר י

הייבט אָן צו פאַרשטיין

וואָס טוט זיך דאָ?

פ ע ד ל ע ר

וואָס איז די נפקא מינה? אָפּגעטון שוין — פאַרפאַלן. אָט וואָס

א ו ר י

ווער האָט עס אייך געמאַכט צו דענקען אַזוינס?

א יי נ ע ר

וואָס רעדט ער? אַ מענטש האָט אָנגעזעצט.

אַ צ ווי י ט ע ר

אַ טויגעניכטס געווען. אַ צעדרייטער. אַלע זאָגן.

אַ ד ר י ט ע ר

אַ מענטש אָן געוויסן. געלאָזט דאָס ווייב גיין אַרבעטן.

ע ר ש ט ע ר

פיינט געהאַט דאָס לאַנד. פיינט געהאַט מענטשן.

פ ע ד ל ע ר

אַ ווערמדיקער מענטש געווען. אָט וואָס, כאָטש אייערער אַ פריינט אָבער ס'איז אמת. אז ניט — וואָלט ער עס ניט געטון. לעבן מוז מען, אָט וואָס.

א ו ר י

מיט פויסטן

אַרויס פון דאַנען, מנוולים.

א יי נ ע ר

זע, זע, אַ נייער באַלעבאָס.

א ו ר י

אַרויס פון דאַנען, זאָג איך.

פעדלער

אַ טויט הויז. אַ פּוסט הויז. — מעגן אַלע אַריינקומען.

אורי

כאַפּט אָן דעם פֿעדלער און וואַרפֿט אים צו דער טיר אַרויס פֿון דאַנען.

דער עולם פֿאַלט אָן אויף אורין, ראַטעווען אַרויס דעם אַלטן עפּדלער

עולם

אָן הענט, מיסטער.

אורי

איך הייס אַרויסגיין איך בין דער באַלעבאָס פֿון הויז.

עולם

דער באַלעבאָס?

שיכּור אויס אַ געלעכטער

אורי

וואָס לאַכט איר?

פּעדלער

וועמען בלאָפֿט איר, מיסטער? מיך וועט איר ניט בלאָפֿן. ניטאָ שוין דער באַלעבאָס. אין קעלער איז דער באַלעבאָס אָט וואָס. אויף אַ תּליה. אָט וואָס.

איינער

מען זאָגט אים, אַז דער באַלעבאָס איז טויט, און ער גלויבט נאָך ניט, אַזאַ יאָלד.

אורי

מען זאָגט דאָך אייך, אַז איך בין דער באַלעבאָס.

פעדלער

פון וועמען מאַכט איר חוזק מיסטער? ניט די צייט צו מאַכן חוזק, אַט וואָס. ער איז גאָר דער באַלעבאָס — האָסטו געהערט? איך ווייס דאָך. איך קען דאָך אייך.

עולם

האָט איר אייך אַ נייעם משוגענעם.

אורי

אַרויס פון דאַנען.

אַ פרוי לויפט אַריין

פרוי

ניטאָ אים אין קעלער. אויפגעבראָכן די טיר, און ניטאָ אים דאָרט.

פרוי

מען לויפט צום קעלער פונם צווייטן הויז. אַלע זאָגן, אַז דאָרטן ליגט ער.

פעדלער

ניט אין דעם קעלער איז ער אין אַ צווייטן. מען וועט אים שוין געפונען.

איינער

אַ חברה-מאַן. האָט גוט אויסגערעכנט. וואָרים ווער וועט עס גיין אין אַ פרעמדן קעלער זוכן. קימט, קומט, יידן.

אַלע אָפּ, אַחוץ דעם אַלטן פעדלער און אורי

אורי

נו, וואָס לויפט איר ניט.

פעדלער

מורמלט

וואָס? אפשר ווילט איר נאָכאַמאָל אָנפאַלן אויף מיר?

א ו ר י

ניין.

פ ע ד ל ע ר

איך האָב שוין גענוג געהאָנגענע געזען. ניטאָ וואָס צו קוקן. נייגע-ריקע לויפן. איך בין ניט נייגעריק. פאַרוואָס לויפט איר ניט?

א ו ר י

איך בין אויך ניט נייגעריק.

פ ע ד ל ע ר

ניט נייגעריק? אַ פריינט — און ניט נייגעריק.

א ו ר י

שטייט בײַם פענסטער, קוקט אַרויס

זעט, ס'איז דאָ גענוג נייגעריקע.

וואַקלט זיך, שפּאַרט זיך אָן אין וואַנט

פ ע ד ל ע ר

גאָרניט שיין פון אייך יונגערמאַן. מאַכן חוזק פון אַן אַלטן ייד און נאָך אָנפאַלן.

זעט, אַז מיט אורין איז עפּעס ניט גוט

א ו ר י

גאָרנישט, גאָרנישט.

פ ע ד ל ע ר

וואָס זענט איר אַזוי בלייך? ס'איז אייך ניט גוט געוואָרן?

א ו ר י

עס מאַכט ניט, גוט אַזוי.

פעדלער

וואָס איז גוט אַזוי?

אורי

צו זען אַזויפיל נייגעריקע. איר האָט שוין געזען, זיידע, אַ מענטשן, וואָס זאָל קוקן אויף זיין אייגענער לויה?

פעדלער

זיין אייגענער לויה? וואָס מיינט איר צו זאָגן?

אורי

ס'איז גוט אַזוי. ס'איז אמת. אַזוי באַדאַרף עס זיין.

פעדלער

איר זענט אַ קרוב צום געשטאָרבענעם? אַ נאָענטער פריינט?

אורי

יאָ, אַ קרוב.

פעדלער

אויב אַזוי איז עפּעס אַנדערש.

אורי

יאָ, עפּעס אַנדערש.

פעדלער

שלעפּט זיך צום טיך

אַך, אַך, אַך, קוקט זיך אום צוריק האָט איר טאַקע גוט געקענט דעם געשטאָרבענעם.

אורי

יאָ, זייער גוט.

פעדלער

איז טאַקע אמת אַלץ וואָס מען זאָגט אויף אים?

אורי

אַלץ אמת.

מאַן

אויב אַזוי איז עפּעס אַנדערש... אַך, אַך, אַך...

אָפּ. אורי בויגט זיך אַראָפּ מיטן האַלבן קערפּער איבערן טיש,
שטייט אַזוי אָנגעבויגן און שווייגט. עס קומט אַריין לוריאָ.
דערזעט אורין, גיט אַ ציטער

לוריאָ

לויפט צו צום טיש מיט פרייד אויסגעשריי

אורי!

אורי

גלייבט זיך אויס, גייט צו צוריק צום פענסטער

גישקשה פון אַן עולם, ניט אמת?

לוריאָ

כאַפּט אים פאַר די הייַנט

אורי, וואָס באַטייט עס?... לאָזט זיך צום טיר און רופט אויס צו אורי
איז דאָ, ער לעבט.

אורי

מיט פלוצלינגען איטפּעט שפּרינגט צו צום טיר, פאַרצאַמט לו
ריאָן דעם וועג

זאָלסט ניט וואַגן רופן. שווייג. וועסט ניט אַרויסגיין איצט.

לוריאַ

דער שראַק: קוקט אויף אים אָן

וואָס איז דאָס פאַר אַן איינפאַל?

אורי

אפּעלנדיק

זאָלסט ניט וואַגן, זאָג איך. דאָן איז ביטאַ. דאָן לעבט ניט.

לוריאַ

וואָס איז מיט דיר? ריי און די מאַמע — זיי גייען דאָך פון זינען אַרונטער פון פאַרצווייפלונג. לאָז מיך גיין אָנזאָגן זיי.

אורי

איר האָט דאָך אַלע געגלויבט, אַז איך בין שוין ניטאָ, פאַרפאַלן. געגלויבט — איז פאַרפאַלן.

לוריאַ

ס'איז געווען אַ גרונט צו גלויבן. סטאַרעט זיך אים איינצושטילן אורי באַרויק זיך. ווילסט זיך מיט מיר קריגן איצט? ניט די צייט אויף דעם. יעדע מינוט איז טייער.

אורי

לאָזט אים ניט גיין

זיץ דאָ, זאָג איך.

לוריאַ

ביזט פון זינען אַרונטער?

אורי

איך בין ניט אַרונטער פון זינען. איך זע אַלץ קלאָר. איך האָב זיך אויף אַזוינס ניט געריכט. איך קען ניט זאָגן, אַז איך פאַר-

שטיי עס. אָבער, ס'איז דאָך אמת. עס קומט דאָך פאָר. איך האָב דאָך געהערט דאָס געוויין איבער מיר, דאָס אמתע געוויין, טויט־געוויין... גאָט מיינער, פאַרברעכער פאַרמשפּט מען דאָך אויך ניט אזוי אַ...

ל ו ר י אָ

רייסט זיך ארויסצוגיין

לאָז מיך. ביזט אויף אַן אמת משוגע געוואָרן. קוק ווי דיינע אויגן זעבען ווילד.

א ו ר י

נאָך ווילדער

וועסט ניט גיין, זאָג איך. אזוי וועט עס בלייבן.

לוריאָ ראנגלט זיך, אָבער אורי איז פון ווילדקייט אזוי שטאַרק, אז ער טוט לוריאָן אַ וואָרף אויף אַ שטול דריקט אים מיט ביידע הענט אויף די אַקסלען

ל ו ר י אָ

זיצט, קוקט מיט אויסגעגלאָצטע אויגן, קען ניט קומען צו זיך בלייך פון שרעק

וואָס קומט דאָ פאָר? איז דאָס אמת? אַ קאָשמאַר. ניט אנדערש. וואָס קומט דאָ פאָר?

א ו ר י

לייגט צו דעם קאָפּ צום שוועל פון טיר

דאָס, וואָס עס דאַרף פאָרקומען.

ל ו ר י אָ

דאַרף?

א ו ר י

אזוי דאַרף עס מסתמא פאָרקומען, לייגט ארויף די הענט אויף די אויגן.

אלע האָט איר מיר אָפּגעזאָגט דאָס לעבן. אלע. ס'איז ניט געווען קיין איינער, וואָס זאָל אַ צווייפל טון. אַלע. הער דעם טומל אויפן גאַס. אַלע. דו אויך. ריי אויך. קיין איינער, זעסט, אָט קלאַפּן זיך פליגלען איבער די ווענט. טויטע פליגלען האָבן געשלאָפן, האָבן געוואַרט, האָבן געלויערט — האָט איר זיי אויפגעוועקט, אָנגעשיקט אויף מיר מחנות־וויז... פאַרנומען מיין הויז, באַלעבאַטים גייען פּרעמדע, פּרעכע, דורשטיקע...

לוריאָ

שפּרינגט אויף

משוגעת. דו רעדסט משוגעת האָסט קיין רחמנות ניט אויף דיין ווייב, אויף דיין טאַטען — מיר דוכט זיך, אַז איך ווער אויך באַלד משוגע...

אורי

וואָס איז איצט ווייב, באַמע?

לוריאָ

פאַלט אין טיש

ס'איז געמיין

אורי

זעץ זיך, קלאַפּ ניט.

לוריאָ

איך זאָג נאָך אַמאָל: ס'איז געמיין. איך זאָג דיר אָפן. ביזט אַ געמיינער מענטש. איך האָב אָבער אַלעמאָל אַפּשיי פאַר דיר. אי פאַר דיין איינזאַמקייט דאָ. אי פאַר דיין טרויער. איך האָב געגלויבט אין דיין גרויסן טרויער און איך האָב דיר אַ סך פאַרגעבן. דו פירסט מיך אָבער אַרויס פון געדולד איצט צו זאָגן דיר —

אורי

וואָס האָסטו מיר פאַרגעבן?

לוריאָ

איך זע איצט, אַז מען דאַרף דיר ניט פאַרגעבן קיין זאַך. מען דאַרף מאָנען און מאָנען. אָנגעמען דיך פאַ״ן האַלדז און מאָנען.

אורי

שמרעקט אויס זיין האַלז

נאַ, מאָן. נעם אָן. מאָן דיין חוב. ווערג, טו וואָס דו ווילסט. ביי ברענג דעם עולם אַהער. די גאַס. פאַרייניק זיך מיט זיי און מאָן.

לוריאָ

ביזט אַ יידענע, אָט וואָס.

אורי

וועק אויף דיין גאַנצע שנאה, וועק אויף.

לוריאָ

מיין שנאה איז באַרעכטיקט געוואָרן. אָט איצט איז זי באַרעכטיקט געוואָרן. איך ווייס דאָך, אַז אַלץ, וואָס איז פאָרגעקומען היינט, וועסטו פאַרשרייבן אויפן חשבון פון דיין עלנט, וואָס דו כאַליעסט אַזוי... איצט וועסטו ערשט קענען אַרומגיין און צערטלען דעם געדאַנק, אַז דו ביזט ניט אויף דיין ריכטיקן פּלאַץ, און דיין פאַראַכטונג צו אַלעמען וועט דיר רינען איבער די ליפּן. און איך זאָג דיר, אַז דו ביזט אַ קאַלטער רוצח, און וואָס ווילסטו? זאָג. אָדער דו ווילסט גאָר נישט, אַבי נאָר כאַליען דיין קראַנקן טרויער.

אורי

נאָך, נאָך, רעד.

לוריאַ

נאָך. נאָך. וועסט מיך מיט דיין ביטולדיקן טאָן ניט אָפּשרעקן. איך גיי אַוועק פון דאַנען. איז מיר ניט גוט דאָ, גיי איך אַוועק ערגעץ אַנדערש. ליגט אין מיין נשמה אַ שטיק סם — ווערג איך זיך, אָבער איך גרויס מיך ניט מיט דעם. איך קום צווישן מענטשן, ווער זיי זאָלן ניט זיין, און מיך אַרט ניט אויב איך בין דער לעצטער צווישן זיי . . . דו וועסט אין ערגעץ ניט אַוועקגיין. האָסט אין ערגעץ ניט קיין פּלאַץ. ניט קיין אָפּגרונט צווישן דיר און מענטשן. ביזט אַליין אָפּגרונט.

אורי

נאָך, נאָך.

לוריאַ

קוק ניט אַזוי פון אויבן אַראָפּ אויף מיר. אַז דו ווילסט וועל איך דיר נאָך אָט וואָס זאָגן: דו מיינסט, אַז דער טומל אויפן גאַס איז גאָר נישט, איז אַ צופאַל?

אורי

ניין, איך מיין דאָס ניט.

לוריאַ

דער אומבאַוווסטער משפּט פון מענטשן, מיינסטו, איז גאָרנישט? עס איז אפשר נידערטרעכטיק פון מיר דיר דאָס צו זאָגן.

אורי

זאָג, זאָג. די נידערטרעכטיקייט פון דיינע רייד וועל איך דיר מוחל זיין.

לוריאַ

מענטשן משפּטן, כאָטש זיי האָבן קיינמאָל ניט געזען דעם געמשפּטן. אַלע זענען געבונדן איינער צום צווייטן מיט ניט־געזעענע שטריק. אַלע קענען איינע די צווייטע, כאָטש זיי מעגן זיך קיינמאָל ניט זען אין פּנים, ווייל יעדער מענטש האָט אַ חוב צום צווייטן, און דאַרף זיין חוב טון, און טאָמער ניט — מאָנט מען, און מען דאַרף צאָלן. און קיינער קען זיך ניט אַרויסדרייען, און אַז מען קען ניט צאָלן — שטראָפט מען, פאַרמשפּט מען.

אורי

איך בין קיינעם גאָר נישט שולדיק. קיינעם ניט.

לוריאַ

יאָ שולדיק. איך האָב דאָס דיר איינמאָל שוין געזאָגט, און איך זאָג נאָכאַמאָל: דו ביזט שולדיק חובות. ניט געלט, נאָר עפּעס מער פון געלט. אַז מען האָט ניט ליב מענטשן — נעמט מען אַ זאַק אויף די פּלייצעס, און אַ שטעקן אין האַנט און מען גייט אַוועק און ניט מען פאַרנעמט גלאַט אַזוי אַן אָרט.

אורי

אָט וואָס!

לוריאַ

יאָ. אויב דאָס וואָס איך זאָג איז נידערטרעכטיק, זאָל זיין אַזוי. און איך וויל ניט דו זאָלסט מיר מוחל זיין — יאָ, מען נעמט אַ שטעקן אין האַנט און מען טראָגט זיך אָפּ, און ניט מען פאַרנעמט נאָך אַ צווייטנס פּלאַץ —

אורי

גייט צו האַרט צו לוריאַן

ענדלעך ביזטו געקומען צום פּונקט, וווהין דו האָסט געצילט.

ל ו ר י אָ

יאָ, היינט איז עס געקומען.

א ו ר י

און דו ביזט דאָך דער צ ו ו י י ט ע ר וועמענס פּלאַץ איך האָב פאַר־נומען?

ל ו ר י אָ

יאָ, איך.

א ו ר י

ווער גיט דיר דאָס רעכט צו רעדן אַזוי?

ל ו ר י אָ

איך נעם זיך דאָס רעכט, ווייל איך האָב ל י ב.

א ו ר י

צעלאַכט זיך פאַרשטיקט

באָר דערפאַר? טרעט אָפּ פון מיר ווו ער איז די גאַנצע צייט געשטאַנען און שטרעקט אויס די האַנט גיי, איך לאָז דיך פריי — גיי פאַרנעם דיין פּלאַץ, פאַרנעם, גיי, רוף צונויף די מחנות פון גאַס. די מחנות זענען שוין אַביסל אַנטוישט, זיי זוכן און געפינען ניט... זיי גייען זיך שוין פאַנאַנדער, רוף זיי צונויף צוריק. גיי. נעמט ארויס א שליסל פון קעשענע בעכטן האָב איך צוריקגעקערט דעם שליסל פון סטאָר. איצט ביזטו געקומען מאָנען אויך דעם שליסל פון מיין שטוב. נאַ, זיי דו באַלעבאָס. באַלעבאַטעווע.

שטרעקט אויס די האַנט מיטן שליסל

ל ו ר י אָ

קוקט אויף אורין, אַ קרומער שמייכל פון וויטאָג צעניסט זיך איבער זיין פּנים. ער פאַלט צו מיטן פּנים צום טיש, ליגט אַזוי אַ ווילע, שפרינגט אויף מיט אימפּעט און לויפט האַסטיק אַרויס,

מען הערט ווי די טיר טוט אַ האַסטיקן קלאַפּ. אורי שטייט מיטן שליסל אין האַנט אַ פאַרגליווערטער. — אין טיר באַווייזט זיך די גאַנצע משפּחה, אַלע ווי זיי דערזען אים, שרייען אויס מיט פרייד „אורי". בלייבן שטיין פאַרשעמט און קענען מער ניט רעדן. אורי קוקט אויף זיי שטיל און פאַרטרויערט, פרעמד, אַזוי ווי ער קערט זיך ניט אָן מיט קיינעם. דער שליסל פון זיין האַנט פאַלט אַרונטער צו דער ערד מיט אַ קלאַפּ

אַלטע

קומט צו זיך די ערשטע

זון מיינער, אורילע.

פאַלט צו צו אים מיט אויסגעשפּרייטע אָרעמס

אורי

רוקט זיך אָפּ אויף צוריק, זאָגט ניט קיין וואָרט

רײ

לויפט צו צו אים, כאַפּט אים אָן פאַר די הענט

אורי, אורי.

ברעכט אויס אין אַ געוויין

אַנקל

וואָס טוט זיך דאָ, האַ? זענען מיר משוגע געוואָרן, צי וואָס?

ערשטער קוזין

יאָ משוגע ניט משוגע, אַבי ער איז דאָ.

טאַנטע

זאָל מען שוין מיט דעם שרעק אָפּקומען, רבונו של עולם.

ברודער

אָבער וווּ ביזטו עס פאַרפאַלן געוואָרן? האָסט געזען? אזא מהומה אָנגעמאַכט.

אָנקל

שרייט ניט איצט, נו, אָן עק. אַבי מיט שרעק אָפּגעקומען.

צווייטער קוזין

אַ שיינער שרעק.

אָנקל

מיט כעס איף זיך אַליין

ספּוּ זאָל עס ווערן. ויטאָ ווער עס זאָל לאַכן פון אונז.

מאַמע

אורילע, וואָס איז מיט דיר? וואָס רעדסטו ניט? צו אַלעמען ווייִ
אַיז מיר, זעט, ווי ער שטייט!

די ייִ

פאַלט צו מיטן כאַפּ צו אורי׳

ייִי מיר מוחל

אָנקל

וואָס געוועזן איז געוועזן. פאַרגעסט א טעות געמאַכט. פאַרפאַלן׳

די ייִ

ייִי מיר מוחל,

אַלטע

וואָס האָט איר געטין מיט מיין אורין? זעט, יאָ?

אָנקל

צו אַלדי גוטע יאָר.

ט אַ נ ט ע

אויף ריי

און שולדיק איז זי. זי האָט אָנגעמאַכט די טרעוואָגע.

ר יי

איך בין שולדיק. איך בין משוגע געוואָרן. דעם קאָפּ פאַרלוירן. ניט פון שלעכטסקייט צו דיר, אורי, טייערער.

אָ נ ק ל

דו האָלסט מיך טאַקע פאַר אַזאַ שלעכטן. קאָנסטו מיך ניט. אויב איך בין געווען שלעכט צו דיר -- איז אויך ניט פון שלעכטקייט, גלויב מיר. פון דיין טובה וועגן. איך האָב אָבער ניט געמיינט, אַז ס'וועט אַזוי חייס פאַרגיין. זיי מיר מוחל, איך בין גרייט אַלץ צו טון פאַר דיר. געלט איז ניט אַלץ, אורי, נאַ דיר מיין האַנט.

אורי שטייט און שווייגט

אַ ל ע

רינגלען אים ארום

אורי, אורי, וואָס רעדסטו ניט?

מען הערט אַ קלינגערײַ פון אַן אַמבולאַנס

אָ נ ק ל

ווער האָט טעלעפאָנירט נאָך אַן אַמבולאַנס?

ק ו ז י ן

איך ניט.

צ ו ״ ט ע ר

איך אויך ניט.

ניט איך

ט א נ ט ע

פרעמדע מסתמא.

עס קומט אריין אן אמבולאנס דאָקטאָר, אַ געהילף, צוויי פּאָליס לייט, און עולם נאָך זיי. די פּאָליסלייט לאָזן ניט אריין רעם עולם

ד אָ ק ט אָ ר

ווו איז ער?

אָ נ ק ל

אַנטשולדיקט, הער דאָקטאָר, ס'איז אַ טעות געווען

ד אָ ק ט אָ ר

מען האָט דאָך טעלעפאָנירט נאָך אן אַמבולאַנס, אַ זעלבסטמאָרד

אָ נ ק ל

איך זאָג דאָך אייך, הער דאָקטאָר, אַ טעות געווען. קיין זעלבסט. מאָרד. פרעמדע מענטשן האָבן מסתמא טעלעפאָנירט

ק ו ז י ן

יאָ טעלעפאָנירט, ניט טעלעפאָנירט. אַ טעות. וואָס איז דאָ צו רעדן

ד אָ ק ט אָ ר

איר וועט באַצאָלן שטראָף.

אָ נ ק ל

אָלרייט, אָלרייט, דאָקטאָר.

דאָקטוירים אָפּ. אורי קוקט זיך צו מיט אַ מאָדנעם שמייכל. דער נייגעריקער עולם פילט אָן דאָס הויז

א נ ק ל

וואָס דאַרפט איר דאָ אלע !

פּ אָ ל י ס ל י י ט

ארויס, אַרויס.

דער עילם ווערט אַרויסגעשטויסן. פּאָליסלייט אָפּ. אין געדרענג
און טומל באַמערקט מען ניט, ווי אורי איז ניט געוואָרן. די אי·
בערגעבליבענע משפחה דערזעט מיט אַמאָל, אַז אורי איז ניטאָ

ר ײ

שרייט אויס די ערשטע

ווו איז אורי ? ווו איז אורי ? לויפן ארום איבער אלע הדרים אין שטייגנדן
שרעק און רופן : אורי. רע לאָזט זיך לויפן פון הויז אַרויס אורי, אורי.

אלע נאָך איר

פ אָ ר ה אַ נ ג